

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΙΣ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Από Πέμπτης, 28^{ης} Φεβρουαρίου έως Παρασκευής 1^{ης} Μαρτίου 2019, έπραγματοποιήθη είς τό Ύπουργείον Έξωτερικῶν τῆς Έλλάδος διημερίς μέ θέμα: «Θρησκευτική -Έκκλησιαστική διπλωματία στόν 21^ο αιώνα» / «Άποτύπωση Άρχῶν Πολιτικῆς καί προτάσεις χάραξης Στρατηγικῆς γιά τήν άσκηση Θρησκευτικῆς καί Εκκλησιαστικῆς Διπλωματίας».

Είς τήν έκδήλωσιν ταύτην έξεπροσώπησε τό Πατριαρχεῖον Ίεροσολύμων ὁ Πατριαρχικός Έπίτροπος έν Κωνσταντινουπόλει Σεβασμιώτατος Άρχιεπίσκοπος Άνθηδῶνος κ. Νεκτάριος δι' είσηγήσεως αὐτοῦ μέ θέμα: «Τό Πατριαρχεῖον Ίεροσολύμων ὡς παράγων σταθερότητος καί διαλόγου είς τήν Μέσην Άνατολήν», έχούσης ὡς έπεται:

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΤΗΝ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, ή άλλως «Ρωμαίϊκο Πατριαρχείο» (Deir Rum), είναι μια αδιάσπαστη ιστορική αλυσίδα αγιότητα, μαρτυρίου καί διαρκῶν αγῶνων υπέρ της Εκκλησίας του Χριστού καί του χριστεπωνύμου αυτής ποιμνίου, αλλά και της διαφύλαξης των αγίων Προσκυνημάτων, διατηρώντας ταυτόχρονα τον από πολλῶν αιώνων ρωμαίϊκο χαρακτήρα τους.

Η Ίδρυσις της Εκκλησίας Ιεροσολύμων ανάγεται εις αυτήν την ημέραν της Πεντηκοστής και πρώτος Επίσκοπος Αυτής ανεδείχθη ο Ιερομάρτυς Απόστολος Άγιος Ιάκωβος ο Αδελφόθεος (†62 μ.Χ.).

Το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων δραστηριοποιείται στην περιοχή

των Αγίων Τόπων, την ευρύτερη Μέση Ανατολή, έως του Περσικού Κόλπου και των Αραβικών Εμιράτων.

Στην μακράιωνη ιστορία του το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων για πρώτη φορά ευρέθη υπό τρεις πολιτειακές και κρατικές δυνάμεις και εξουσίες, τα συμφέροντα των οποίων είναι εκ διαμέτρου αντίθετα. Και αυτή είναι η δυσκολία του Πατριαρχείου αλλά και του Πατριάρχου, διότι ξαφνικά το Πατριαρχείο βρέθηκε στο επίκεντρο πολιτικών διενέξεων, και όχι των τοπικών και πολιτικών διενέξεων, αλλά πολιτικών διενέξεων που αφορούν την παγκόσμια κοινότητα.

Η παρουσία του στην Αγία Γή είναι ένα καθημερινό θαύμα, διότι τόσο ο Μακαριώτατος όσο και η Αγιοταφιτική Αδελφότητα εμφορούνται από καθαρό εκκλησιαστικό φρόνημα, επικαλούμενοι πάντοτε την βοήθεια του Θεού, και συγκεκριμένα του Ενσαρκωμένου Λόγου του Θεού.

Η ιστορική κληρονομιά του Πατριαρχείου, οι ισχυρές θεολογικές και πολιτισμικές του καταβολές, και η εμπειρία της συμβιώσεώς του με άλλες θρησκείες το καθιστά όχι μόνον αξιοπρόσεκτο, αλλά και δύναμη αποφασιστικής σπουδαιότητας στις διορθόδοξες εξελίξεις, στους διαθρησκειακούς διαλόγους, αλλά και σε κάθε ειρηνευτική προσπάθεια στην Μέση Ανατολή.

Το Ιδρυμένο από την Αγία Ελένη Τάγμα των Σπουδαίων, εξέλιξη του οποίου είναι σήμερα η Αγιοταφιτική Αδελφότητα, έχει επωμισθεί την προστασία, την συντήρηση και την διακονία των Παναγίων Προσκυνημάτων, αλλά και την διαποίμανση του λογικού του ποιμνίου, μέσω της θρησκευτικής, κοινωνικής, μορφωτικής και φιλανθρωπικής δραστηριότητας.

Η μεγάλη όμως πρόκληση του Πατριαρχείου είναι η συνύπαρξή του με τον εβραϊκό και αραβικό κόσμο, και η αποστολή και ο ρόλος αυτού ως παράγοντος ισορροπίας, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η Ιερουσαλήμ είναι πόλις καθεαυτή θρησκευτική, άρρηκτα συνδεδεμένη με την Ιερή Ιστορία του Χριστιανισμού, αλλά και των άλλων δύο μονοθειστικών θρησκειών, του Ιουδαϊσμού και του

Ισλάμ.

Και εδώ αναδεικνύεται η πραγματική διάσταση τόσο του ρόλου του Πατριαρχείου και του Πατριάρχου, όσο και των ηγετών των άλλων δύο μονοθεϊστικών θρησκειών για την επικράτηση της ειρήνης στην περιοχή. Οι θρησκείες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον τομέα αυτό.

Το πρόβλημα της διεθνούς διπλωματίας, αλλά και των πολιτικών είναι ότι επειδή δεν κατέχουν εις βάθος τα θέματα της θρησκείας, προσπαθούν να παραθεωρήσουν τον ρόλο που διαδραματίζει η θρησκεία σε παγκόσμια κλίμακα.

Δειλά-δειλά όμως αναγνωρίζουν ότι όπου σημειώνονται διενέξεις πολιτικής φύσεως στις περισσότερες των περιπτώσεων οι αιτίες είναι καθαρά θρησκευτικές, παρ' όλο που προσπαθούν να τονίζουν περισσότερο το πολιτικό η εθνικό μέρος.

Δυστυχώς οι κατά τα τελευταία έτη πολεμικές συρράξεις στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και τα παρεπόμενα προβλήματα οδήγησαν στην ακόμη μεγαλύτερη μείωση του χριστιανικού πληθυσμού, αλλά παρ' όλα αυτά, η Σιωνίτις Εκκλησία δεν εγκαταλείπει την αποστολή της καθοδηγώντας το λογικό της ποίμνιο αλλά και διατηρώντας τον λειτουργικό χαρακτήρα των Προσκυνημάτων, στα οποία ψυχές που αναζητούν την αλήθεια, τόσο των εντοπίων όσο και των προσκυνητών, βρίσκουν τον Καλό τους Ποιμένα, εκεί όπου Αυτός δια του Σταυρού και της Αναστάσεώς Του, «Σωτηρίαν εἰργάσατο ἐν μέσω τῆς γῆς».

Πέραν του καθαρά θρησκευτικού πνευματικού του ρόλου, το Πατριαρχείο έχει επενδύσει στον τομέα της Παιδείας και της Κοινωνικής Πρόνοιας. Είναι γεγονός ιστορικά εξακριβωμένο ότι τα πρώτα σχολεία και νοσοκομεία ιδρύθηκαν από αυτό, και σήμερα διατηρεί σχολεία εντός του Κράτους του Ισραήλ, στην Παλαιστινιακή Αυτονομία και στην Ιορδανία.

Μέσω της Παιδείας συμβάλλει ακριβώς στην συνύπαρξη των θρησκευτικών οντοτήτων, αλλά και στην εκτόνωση του θρησκευτικού φανατισμού, δεδομένου ότι οι χριστιανοί είναι

μειονότητα στο χώρο της Αγίας Γής αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Ως εκ τούτου, τα σχολεία του Πατριαρχείου ιδιαιτέρως φιλοξενούν, κατά το πλείστον, μαθητές, οι οποίοι δεν είναι ορθόδοξοι χριστιανοί, αλλά ετέρων θρησκευμάτων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να συμβάλλει στην αλληλογνωριμία αφ' ενός μεν των προσώπων αφ' ετέρου δε στην αλληλογνωριμία των θρησκευτικών πεποιθήσεων και συμβόλων ενός εκάστου.

Και αυτό βέβαια αναγνωρίζεται από όλους, δεδομένου ότι το Πατριαρχείο έχει μια ιδιαίτερη σχέση με τον Αραβικό Ισλαμικό κόσμο, και σε πολλές περιπτώσεις λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ Δύσης και Ανατολής.

Παράλληλα το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων με πολλούς κόπους και θυσίες διατηρεί στον Λόφο της Σιών την Πατριαρχική Σχολή Σιών, Εκκλησιαστικό Γυμνάσιο Λύκειο, στο οποίο φοιτούν μαθητές, πολλοί εκ των οποίων μετά την αποφοίτησή τους παραμένουν στην Αγία Γή, και το οποίο λειτουργεί ως φυτώριο στελεχών της Αγιοταφίτικης Αδελφότητας. Δυστυχώς, λόγω της ιδιαίτερης κατάστασης που επικρατεί ο αριθμός των μαθητών είναι μικρός και θα ήταν ευχής έργο να αυξηθεί.

Επίσης καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες για την επαναλειτουργία της θεολογικής Σχολής του Τιμίου Σταυρού, ενός εκ των αρχαιοτέρων Ελληνικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων στο εξωτερικό, από την οποία απεφοίτησαν σπουδαίοι θεολόγοι λαϊκοί αλλά και κληρικοί, οι οποίοι διακόνησαν στις Ορθόδοξες Εκκλησίες της Ανατολής.

Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ιεροσολύμων κύριος κύριος θεόφιλος ο Γ', κατά την διάρκεια του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «Ρωμιοσύνη», η οποία ιδρύθηκε από το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, υπογράμμισε ότι ο σκοπός της ΜΚΟ είναι η ανάδειξη της εν Χριστώ Κοινωνίας ημών των Ελληνοφώνων μετά των Αραβοφώνων Ρωμαιορθόδξων Χριστιανών αφ' ενός, και των λοιπών Ορθόδξων Χριστιανών αφ' ετέρου. Άλλωστε αυτός

είναι ένας από τους κυριώτερους στόχους, που ο Μακαριώτατος έθεσε από την έναρξη της εξασκήσεως των ποιμαντικών Του καθηκόντων.

Κατά την διάρκεια της ομιλίας του επίσης, επεσήμανε ότι «η ιδιάζουσα θέση του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, του τελούντος υπό τας πολιτειακάς αρχάς και εξουσίας, δηλονότι του Κράτους του Ισραήλ, της Παλαιστινιακής Αυτονομίας και του Χασιμιτικού Βασιλείου της Ιορδανίας, ως και του Πριγκηπάτου του Κατάρ, καθιστά την *ab antiquo* αναγνωρισθείσα θεσμική αυτού θρησκευτική και Εκκλησιαστική Εγκαθίδρυση εξόχως σημαντική τόσον δια την ενότητα των Ορθοδόξων Εκκλησιών όσον και δια την συνύπαρξη των ομόρων λαών στην περιοχή της δικαιοδοσίας του».

Δίδοντας μεγάλη βαρύτητα στον εξέχοντα ρόλο, τον οποίο δύναται να διαδραματίσει η θρησκεία γενικώς και κατά συνέπεια το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, λόγω της ιδιαίτερης θρησκευτικής σημασίας των Ιεροσολύμων ως ιεράς πόλης για τους Ιουδαίους, τους Χριστιανούς και τους Μουσουλμάνους προσεκλήθη και ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ιεροσολύμων, σε Συνέδριο για τις σχέσεις του Αμερικανικού και Ισλαμικού κόσμου στην Ντόχα του Κατάρ, τον Φεβρουάριο του 2010. Στις εργασίες του τμήματος θρησκευτικών αρχηγών ο Μ. Π. Ι. κύριος κύριος θεόφιλος τόνισε την στενή σχέση θρησκείας και πολιτικής εντός του πολιτισμικού πλαισίου των ισλαμικών χωρών, ιδιαιτέρως των χωρών της Μέσης Ανατολής.

Έχοντας συναίσθηση της τεράστιας ευθύνης τους αλλά και της αποστολής τους στην Μέση Ανατολή, οι Προκαθήμενοι των Ορθοδόξων Εκκλησιών της περιοχής και ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου επανεργοποίησαν το Συμβούλιο των Εκκλησιών της Μέσης Ανατολής συνεργαζόμενοι για την παροχή στήριξης στους χειμαζομένους χριστιανούς της περιοχής, αλλά και κάθε είδους πνευματικής ανακούφισης και στηριγμού στο πολιτικοθρησκευτικό δράμα που εξελίσσεται εδώ και χρόνια στην πιο θερμή περιοχή του κόσμου.

Επίσης, εκτιμώντας τον σπουδαίο ρόλο που διαδραματίζει το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων στον Μουσουλμανικό κόσμο ο νυν

πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, προσκάλεσε τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Ιεροσολύμων κύριο κύριο Θεόφιλο τον Γ΄ ως ομιλητή σε Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Η Αραβική Άνοιξη και η ειρήνη στη Μέση Ανατολή – Μουσουλμανικές και Χριστιανικές προοπτικές» τον Σεπτέμβριο του έτους 2012 στην Κωνσταντινούπολη.

Σε πολύ αδρές γραμμές, λόγω του περιορισμένου χρόνου προσπάθησα να παρουσιάσω την σπουδαιότητα της παρουσίας και αποστολής του Παλαιφάτου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων στην Μέση Ανατολή και ελπίζοντας ότι αμυδρό φώς φώτισε το μεγάλο του έργο ανά τους αιώνες.

Τελειώνοντας, θα ήθελα εκ μέρους του Μακαριωτάτου μου Πατρός και Πατριάρχου κ.κ. Θεοφίλου αλλά και της Αγιοταφίτικης Αδελφότητας να ευχαριστήσω, για το ανύστακτο ενδιαφέρον της Ελλάδας όλα αυτά τα χρόνια προς το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων με κάθε δυνατό τρόπο, και που αποκορύφωμα αυτού του ενδιαφέροντος ήταν η πολύτιμη βοήθεια της Ελληνικής Πολιτείας στην αποκατάσταση του Ιερού Κουβουκλίου του Παναγίου Τάφου.

Την ίδια στιγμή όμως και η Ελλάδα κατανοεί ότι το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων είναι ένα προπύργιο και μια πνευματική της προέκταση στην πιο ευαίσθητη περιοχή του πλανήτη.

Τελειώνοντας την μικρή αυτή εισήγηση μου, δεν θα ήταν καλύτερος επίλογος η αναφορά σε διατυπώσεις του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ιεροσολύμων κυρίου κυρίου Θεοφίλου του Γ΄ στην συνάντηση των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών της Μέσης Ανατολής.

« Σήμερα έχει γίνει αντιληπτή από όλους , πολιτικούς διπλωμάτες κ.α., η σημασία και ο ρόλος της θρησκευτικής ηγεσίας στην ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων. Για τον λόγο αυτό, όλοι οι θρησκευτικοί ηγέτες καλούνται να συμμετάσχουν σε οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις η διαλόγους. Η συμβολή τους δηλαδή είναι απαραίτητη και μη σας φανεί παράξενο αν εις βάθος χρόνου δείτε να καταφεύγουν οι πολιτικές και διεθνείς αρχές

στις θρησκευτικές ηγεσίες προκειμένου να βρεθεί λύση όσον αφορά το θέμα των Ιεροσολύμων.

Εφ'όσον βρεθεί λύση στο θέμα των Ιεροσολύμων, τότε πλέον θα λυθούν όλα τα προβλήματα και περιφερειακώς αλλά και παγκοσμίως, διότι όλη η παγκόσμια κρίση έχει ως αφετηρία τα Ιεροσόλυμα. Αν λοιπόν είναι δυνατόν να επικρατήσει κάποτε παγκόσμια ειρήνη, πάλι θα εξαρτηθεί από τα Ιεροσόλυμα».

Έκ τῆς Ἀρχιγραμματείας

ΤΡΙΑ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΣΙΤΣΙΓΚΟΥ.

Ἡ ἱστοσελίς τοῦ Πατριαρχείου ἀναρτᾷ ἀπό σήμερον 12^{ης} /25^{ης} Ἀπριλίου 2017 τρία ἄρθρα τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί συνεργάτου τοῦ Πατριαρχείου εἰς τό Πανεπιστήμιον εἰς τήν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ Νέα Σιών ὑπό τόν τίτλον:

1. "Ἡ κοσμική νύχτα καί ο πνευματικός νυσταγμός"

<https://www.scribd.com/document/58906631/>

2. "Ἀλληλουάριον".

<https://www.scribd.com/doc/58561939/>

3. "Ἐξηγόρασας ἡμάς".

<https://www.scribd.com/doc/58562166/>

Έκ τῆς Ἀρχιγραμματείας

Ο Ι. ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟ ΜΠΟΥΡΓΚΙΝ (ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ), ΕΝΘΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΩΝ 10 ΛΕΠΡΩΝ.

Υπό τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Θεοδοσίου Μητροπούλου.

Γενικά στοιχεία

Ο σημερινός Ι.Ν. του Αγίου Γεωργίου στο Bourkin^[1] της Παλαιστίνης, στην επαρχία Genin (Τζινίν, αρχαία Γινέα), βρίσκεται έξωθεν της ομωνύμου πόλης και έχει οικοδομηθεί στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας πάνω στο βραχώδες πρανές του αρχαίου δρόμου που οδηγούσε στην Ιερουσαλήμ. Για το λόγο αυτό, οι τεχνικοί της εποχής θα κατασκευάσουν στην περίμετρο της Μονής ένα λιθόκτιστο ισχυρό τοίχο αντιστήριξης, όπου στην βόρεια πλευρά του θα έχει ύψος περίπου 8m. Στην συνέχεια ο εσωτερικός χώρος θα μπαζωθεί μέχρι το ύψος του σημερινού δαπέδου της εκκλησίας, επιτρέποντας έτσι την εύκολη πρόσβαση από τα βόρεια, όπου υπάρχει σήμερα και η κεντρική πόρτα εισόδου στο προαύλιο της Μονής, (βλ. εικόνα 9). Για την καινοτόμο κατασκευή του περιμετρικού τοίχου αντιστήριξης φαίνεται ότι εργάστηκαν Οθωμανοί τεχνίτες της Αυτοκρατορίας, ειδικοί σε οχυρωματικά έργα. Απόδειξη αυτού αποτελούν όχι μόνο η δομή της κατασκευής, αλλά και ο τρόπος κατασκευής των τρίβηλων λοξότμητων παραθύρων (πολεμίστρες), που βρίσκονται στην εξωτερική περίμετρο και που είναι χαρακτηριστικός της Οθωμανικής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής (πιθανότατα για την προστασία του ναού από εχθρικές επιδρομές), (βλ. εικόνα 4). Ο ναός αυτός του 16ου αι. θα πρέπει να κτίστηκε πάνω στα ερείπια αρχαιότερου ναού, γεγονός που επαληθεύεται από την παρουσία

πολλών αρχαιολογικών ευρημάτων, κτερισμάτων και εκκλησιαστικών αντικειμένων που χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορες εποχές στο χώρο αυτόν, (βλ. εικ. 11, 12).

Ο αρχαιότερος ναός θα πρέπει να είχε καταστραφεί από τον φοβερό σεισμό του 1546, που είχε προκαλέσει μεγάλες ζημίες σε ολόκληρη την Παλαιστίνη. [2]

Την περίοδο αυτή ο σουλτάνος Σουλεϊμάν Α΄ με το υλικό των κατεστραμμένων μνημείων της Ιερουσαλήμ θα επιδιορθώσει τα τείχη των Ιεροσολύμων. Η παρουσία, λοιπόν, ειδικευμένων Οθωμανών τεχνιτών σε οχυρωματικά έργα ήταν αναγκαία. Την περίοδο αυτή, λοιπόν, θα εκδοθούν πολλά φερμάνια για τις επισκευές των μοναστηριών και εκκλησιών της Παλαιστίνης. Η εκκλησία του Μπουργκίν, όπως προκύπτει από την μελέτη των φερμανίων υπήγετο διοικητικά στην Αρχιεπισκοπή του Κάρακ της Ιορδανίας (Αρχιεπίσκοπος Μελέτιος), ο οποίος θα αγοράσει τον χώρο όπου βρίσκεται ο σημερινός ναός έναντι 4.300 λιρών Τουρκίας, (βλ. εικ. 10). Ο χώρος, όπου βρίσκεται σήμερα ο ναός έχει μεγάλη θρησκευτική και ιστορική αξία, για το λόγο που εδώ έλαβε χώρα η ίαση των 10 λεπρών από τον Κύριο Ημών Ιησού Χριστόν, όπως μας αναφέρει ο Ευαγγελιστής Λουκάς (Λουκ. ιζ΄ 12-19). [3] & (βλ. εικ. 2).

Στον ναό αυτό ενσωματώνεται στη βόρεια όψη του ένα αρχαίο **Λαζαρέτο** ή **Λαζάρειο** (κατοικία λεπρών που ήταν σε χρήση τον 1^ο αι. μ.Χ.) [4]. (& βλ. εικ. 3).

Ο κυρίως ναός έχει κάτοψη ορθογωνική διαστάσεων 13 X 5,5m. περίπου και είναι κατασκευασμένος με την χρήση δύο μεγάλων σταυροθολίων.

Στο ανατολικό σταυροθόλιο υπάρχει ένα λιθόκτιστο εικονοστάσιο, ενώ, λόγω περιορισμένου χώρου, η αψίδα του ιερού είναι εγγεγραμμένη μέσα στο ανατολικό τοίχο του ναού. Εντυπωσιάζει το λιτό λίθινο εικονοστάσιο που είναι κατασκευασμένο από τοπικό μαλακό ασβεστόλιθο. Ξεχωρίζει το τόξο και ο διάκοσμος

της Ωραίας Πύλης σε σχέση με τις πλάγιες πόρτες, για τον λόγο που είναι αυτό πλούσια διακοσμημένο τόσο στην όψη του, με ανάγλυφα γεωμετρικά σχήματα, όσο και στο εσωρράχιο, που είναι φιλοτεχνημένο με την χαρακτηριστική τεχνοτροπία που χρησιμοποιείται κατά τους βυζαντινούς χρόνους, την περίοδο των Μαμελούκων και της πρώιμης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η τεχνοτροπία αυτή είναι γνώριμη στις επαρχίες της Συρίας και της ανατολικής Τουρκίας (Mardin), όπου οι πολιτιστικές και θρησκευτικές επιδράσεις των περιοχών αυτών είναι πολύ ισχυρές και έχουν επηρεάσει άμεσα και την περιοχή αυτή της Παλαιστίνης, (βλ. εικ. 6).

2- Το Λαζαρέτο

Πρόκειται περί σπηλαίου διαστάσεων περίπου 7.5m. x 5m. x 2,5m., που είναι λαξευμένο στο βραχώδες πρανές του δρόμου, που περνά στα βόρεια της πόλης του Μπουργκίν προς το Ζενίν / (αρχαία Γινέα) και που οδηγούσε κατά την αρχαιότητα στην Ιερουσαλήμ. [\[5\]](#) Η πόλις του Μπουργκίν υπήρξε ο ενδιάμεσος σταθμός του Κυρίου μας κατά τις μετακινήσεις του μεταξύ Ναζαρέτ και Ιερουσαλήμ. Το σπήλαιο αυτό σήμερα είναι άριστα διατηρημένο και φαίνεται ότι κατασκευάστηκε στην αρχαιότητα, προκειμένου να εξυπηρετήσει ασθενείς που είχαν προσβληθεί από την φοβερή ασθένεια της λέπρας. [\[6\]](#)

Στο βόρειο τμήμα του σπηλαίου υπάρχει ένα υπερμέγεθες θύρωμα πλάτους περίπου 4m., που είναι λαξευμένο στον βράχο. Το ογκώδες υπέρθυρο του θυρώματος είναι λοξότμητα λαξευμένο κατά 45° γωνία, ώστε να διευκολύνεται ο αερισμός και ο φωτισμός του εσωτερικού του σπηλαίου, στοιχείων που ήταν απαραίτητα για την ανακούφιση και την θεραπεία των ασθενών.

Το λαζαρέτο αυτό από τους πρωτοχριστιανικούς χρόνους απετέλεσε τόπο λατρευτικό, όπως αποδεικνύεται από τα πολλά θρησκευτικά ευρήματα που βρέθηκαν στην περιοχή.

Στην οροφή του σπηλαίου προς τα δυτικά υπάρχει κυκλικό άνοιγμα, διαμέτρου περίπου 50 cm., που εξυπηρετούσε για την

επικοινωνία και την τροφοδοσία των ασθενών με τρόφιμα από τον έξω κόσμο. Από την οπή αυτή ήταν εφικτή η προμήθεια των ενοίκων σε τροφή και φάρμακα και σε μιά υποτυπώδη επικοινωνία. Από τον τρόπο λάξευσης του σπηλαίου έχουμε την πληροφόρηση ότι η κατασκευή του ξεκίνησε από την βόρεια πλευρά με την εκσκαφή του μαλακού βράχου. Η κατασκευή του λαζαρέτου έγινε σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση προηγήθηκε η κατασκευή της στέρνας ύδατος με το κυκλικό στόμιο, που θα κατασκευαστεί πολύ κοντά στο βραχώδες πρανές του δρόμου. Επάνω στην απόληξη του στομίου θα τοποθετηθεί βάση κίονα, η οποία στην συνέχεια θα διατηρηθεί στο κέντρο σε διάμετρο όσο και το κυκλικό στόμιο. Η τεχνική αυτή είναι συνήθης στην περιοχή, για το λόγο που το μάρμαρο σαν υλικό αντέχει περισσότερο στις συνεχείς τριβές που προκαλεί το σχοινί του κάδου, παρά ο μαλακός ασβεστόλιθος της στέρνας, δηλ. πρόκειται περί τεχνικής ενίσχυσης του στομίου έναντι των τριβών, (βλ. εικ. 14).

Σε δεύτερη φάση γίνεται η διεύρυνση της στέρνας αυτής προς τα ανατολικά και προς τα βόρεια, όπου εδώ θα κατασκευαστεί και το υπερμέγεθες υπέρθυρο. Στο δάπεδο του Λαζαρέτου βρέθηκαν κατά την διάρκεια των αναστηλωτικών εργασιών, 3 λαξευτοί τάφοι του 17^{ου} αι. , που ανήκαν πιθανότατα σε ιερείς του ναού. Μαζί με τους νεκρούς βρέθηκαν υπολείμματα από θρησκευτικά βιβλία στην αραβική, ξύλινοι φορητοί σταυροί του 15^{ου} αι., ελαιοδόχοι, μεταλλικές πόρπες αμφίων, εγκόλπια, διάφορα εκκλησιαστικά αντικείμενα, κλπ.

Πρόκειται λοιπόν για μετατροπή μιας αρχαίας στέρνας νερού απιοειδούς μορφής σε λαζαρέτο. Το σπήλαιο λοιπόν αυτό είναι πράγματι ένα αρχαίο σπάνιο Λαζαρέτο που μας δίνει άριστη πληροφόρηση σχετικά με την αρχιτεκτονική και την λειτουργία των αρχαίων λεπροκομείων στην περιοχή της Παλαιστίνης.

Έκ του αρχιτεκτονικού γραφείου του Ναού της Αναστάσεως.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

[1] Αρχαιότερη ονομασία *Barass* (λεπρός) μετονομάσθη σε *Barssen* (λεπροί). Σήμερα η πόλις αριθμοί 5.000 κατοίκους, εκ των οποίων 100 μόνο είναι Χριστιανοί. Είναι η πόλις όπου ο Κύριος θα συναντήσει τους 10 λεπρούς.

[2] Στην εσωτερική αψίδα και πάνω στο κλειδί της εξωτερικής εισόδου της Μονής υπάρχει λαξευμένο ηλιακό σύμβολο (ηλιακή σβάστικα), (βλ. εικ. 13). Το σύμβολο αυτό (*Girdar*) προέρχεται από την Τουρκία (στα τουρκικά σημαίνει-δίνη), πιστεύεται δε ότι αναπαριστά τον ήλιο με τις τέσσερις διευθύνσεις των ανέμων όπου συναντούν τα αντίστοιχα πνεύματα καθώς και τις τέσσερις εποχές του χρόνου. Συμβολίζει επίσης την φωτιά με τον ήλιο, σύμβολα με αρχική προέλευση την Ασία. Η ηλιακή σβάστικα συμβολίζει το δότη ή τον ευεργέτη, που προσφέρει πρόθυμα, επίσης συμβολίζει τις τέσσερις εποχές του χρόνου. Σήμερα αυτό μπορεί ακόμα να το συναντήσει κανείς σε όλη την Ασία ως ένα σύμβολο της καλής τύχης. Στο Νεπάλ, για παράδειγμα, συναντάται όχι μόνο σε θρησκευτικά μνημεία, αλλά και σε πύλες, σε σφυρήλατο σίδηρο, πάνω από τις πόρτες, κεντημένο στα ρούχα, τσάντες και ζώνες, και ως ένα λογότυπο. "It is still a religious symbol in hinduism, buddism and many ethnic. The Holy & Good Luck Symbol of Hindus". Το 457, 458, 500, 525 (επί Ιουστίνου), 526, 528- 565, 583 (επί Ιουστινιανού) καταστρέφονται πολλές πόλεις και συγκεκριμένα οι: Αχαΐα, Βοιωτία, Αντιόχεια, Λαοδίκεια, Σιδώνα, Βηρυτός, Τρίπολις, το βόρειο τμήμα της Παλαιστίνης. Το 1098 και το 1113 νέοι σεισμοί θα μεταβάλουν σε ερείπια την Παλαιστίνη και την Συρία, δεδομένου ότι η διάρκεια των σεισμών ήταν πολύ μεγάλη (5 μήνες).

Σημαντική είναι η συμβολή στην μελέτη των σεισμών αυτών από τον Έλληνα Μαθηματικό καθ. Γ. Λ. Αρβανιτάκη (1899), του οποίου η έρευνα («Συμβολή εις την μελέτην των σεισμών Συρίας και Παλαιστίνης») είναι βασισμένη στις μελέτες διακεκριμένων επιστημόνων της εποχής του όπως οι *Dr. Max Blanckenhorn, Kitto, Stanley, Sauley, Lortet, Chichester Hart* κ.ά.

[3] “...Καί εἰσερχομένου αὐτοῦ εἷς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἕστησαν πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχὲν εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε”.

Μετάφραση τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς:

Ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καθὼς ἔμπαινε ὁ Ἰησοῦς σ’ ἓνα χωριό, τὸν συνήντησαν δέκα ἄνδρες λεπροί, οἱ ὁποῖοι ἐστάθησαν λίγο μακριά, καὶ τοῦ φώναζαν: «Ἰησοῦ, Διδάσκαλε, ἐλέησέ μας». Ὃταν τοὺς εἶδε, τοὺς εἶπε, «Πηγαίνετε νὰ δείξετε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τοὺς ἱερεῖς», καὶ ἐν ᾧ ἐπήγαιναν, ἐκαθαρίσθησαν. Ἐνας ἀπὸ αὐτούς, ὅταν εἶδε ὅτι ἐθεραπεύθηκε, ἐπέστρεψε δοξάζων τὸν θεόν με δυνατὴν φωνὴν καὶ ἔπεσε μετὰ τὸ πρόσωπον εἰς τὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸν εὐχαριστοῦσε. Καὶ αὐτὸς ἦτο Σαμαρείτης. Τότε εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, «Δέν ἐκαθαρίσθησαν καὶ οἱ δέκα; Οἱ ἄλλοι ἐννέα ποῦ εἶναι; Κανείς δέν εὐρέθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ δοξάσῃ τὸν θεόν παρὰ αὐτὸς ὁ ἀλλοεθνής. Καὶ εἶπε εἰς αὐτόν, «Σήκω ἐπάνω καὶ πήγαινε. Ἡ πίστις σου σέ ἔσωσε».

Ἡ λέπρα καὶ ἡ ἁμαρτία.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς μᾶς περιγράφει τὴν θαυμαστὴ ἴαση δέκα λεπρῶν, τὴν ὁποία ἐπετέλεσε ὁ Κύριος, καθὼς πορευόταν στὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ δέκα λεπροὶ δέν πλησίασαν, ἀλλὰ στάθηκαν μακριὰ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ καὶ ζητοῦσαν νὰ τοὺς ἐλεήσει. Αὐτὸ καὶ ἔκαναν ἐπειδὴ, σύμφωνα μετὰ τὸ μωσαϊκὸ Νόμο, ἦσαν ἀκάθαρτοι, καὶ ὅποιος τοὺς πλησίαζε γινόταν καὶ αὐτὸς ἀκάθαρτος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς, σεβόμενος τὸ μωσαϊκὸ Νόμο, τοὺς στέλνει, γιὰ νὰ δείξουν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς στοὺς ἱερεῖς, ἐπειδὴ οἱ ἱερεῖς ἦσαν αὐτοὶ πού ἀποφαίνονταν γιὰ τὸ ἄν ἓνας λεπρὸς θεραπεύτηκε καὶ

ἔπαυσε πλέον νά εἶναι νομικά ἀκάθαρτος. Καί πράγματι, καθώς οἱ λεπροί πορεύονταν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καθαρίσθηκαν.

[4] Πολλοὶ ἅγιοι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Εκκλησίας, με προεξέχοντα τον [Ἅγιο Φραγκίσκο τῆς Ασίζης](#), ἔδειξαν εἰδικό ενδιαφέρον και μέριμνα στην φροντίδα των λεπρῶν. Ὁ Λάζαρος τῆς Καινῆς Διαθήκης (ὄχι ὁ ἀδελφός τῆς Μάρθας που ἀναστήθηκε ἀπὸ τον Ἰησοῦ, ἀλλὰ ὁ ζητιάνος που γεμάτος πληγές ζητιάνευε στην πόρτα του κακοῦ πλουσίου), θα ἀναδειχθεῖ σε Ἅγιο προστάτη των λεπρῶν (Saint Lazare). Οἱ λεπροὶ τῆς Ρώμης ἀπὸ τον 7ο αἰῶνα θα στοιβαχτοῦν σε εἰδικὰ καταλύματα, που θα πάρουν το ὄνομα του προστάτη τους Ἁγίου- (λαζαρέτα).

Ὅποιος λάμβανε τὴν ἀσθένεια τῆς λέπρας, ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὴν οἰκογενεῖα του, τοὺς φίλους του, τοὺς γνωστοὺς του και περιοριζόταν σε χῶρο ἔξω ἀπο τὴν πόλη που κατοικοῦσε ἀπομακρυσμένος και ἀποκομμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἦταν δηλαδή κοινωνικά στιγματισμένος. Το μέτρο αὐτὸ εἶχε θεσπιστεῖ με νομικὲς διατάξεις και ἀποτελοῦσε μέτρο πρόληψης, για να μην μεταδίδεται ἡ ἀσθένεια. Το μέτρο αὐτὸ το συναντάμε στην Παλαιὰ Διαθήκη «πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἔαν ἧ ἐπ' αὐτὸν ἡ ἀφή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται, κεχωρισμένος καθήσεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς αὐτοῦ ἔσται ἡ διατριβή», (Λευ.13,46). Δηλαδή, ὅσο καιρὸ διαρκεῖ ἡ ἀρρώστια του, θα θεωρεῖται ἀκάθαρτος και θα ζεῖ μακριὰ ἀπο τοὺς ἄλλους. Ἡ κατοικία του θα εἶναι ἔξω ἀπο το χῶρο διαμονῆς των υπολοίπων. Υπήρχαν βέβαια και οἱ προκαταλήψεις που θεωροῦσαν τοὺς λεπρούς, ἀμαρτωλοὺς. Ἡ λέπρα δηλαδή ἐκλαμβάνονταν ως θεία τιμωρία ἔνεκα των ἀμαρτιῶν των ἀνθρώπων.

[5] Δωροθέου Δουκάκη «ΑΓΙΑ ΣΙΩΝ», περιγραφή ἀπάντων τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ σεβασμίων καὶ ἱερῶν προσκυνημάτων.

Κοιλὰς Ἰεζεκιήλ

Ἡ κοιλὰς αὕτη ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῆς πόλεως Ἰεζραὲλ, κειμένης παρά τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων Γελβουέ. Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶνε πρεῖ τὰς δώδεκα λεύγας, τὸ δέ πλάτος περί τὰς πέντε. Ἡ κοιλὰς αὕτη

είνε ιστορικωτάτη, διότι πολλά έν αὐτῇ συνετελέσθησαν, ἅπερ ἡ Ἁγία Γραφή ἀφηγεῖται. Ἀπέχει τῆς Σεβαστείας ὥρας πέντε. Εἰσερχόμεθα εἰς αὐτήν διά τοῦ χωρίου Τζινήν, ἀντιστοιχοῦν τῇ ἀρχαία Γινέα. Ἐν αὐτῇ, καθ' ἃ λέγεται ὁ Σωτήρ ἐθεράπευσε τούς δέκα λεπρούς.

[\[6\]](#) Η ασθένεια της Λέπρας, είναι γνωστή εδώ και 4.000 χρόνια σε πολλούς αρχαίους πολιτισμούς, όπως στην Κίνα, στην Αίγυπτο, την Ινδία, αλλά και την αρχαία Ελλάδα. Απο την αρχαιότητα εώς και τις αρχές του 20ού αἰώνα είχαν δημιουργηθεῖ σε ολόκληρο τον κόσμο χιλιάδες αποικίες λεπρών (αναμεσά τους και η ελληνική αποικία λεπρών της Σπιναλόγκα). Στην κλασική ελληνική αρχαιότητα πάντως, η νόσος ήταν γενικά ἀγνωστη. Το ἴδιο μάλλον και στους Εβραίους της Παλαιάς Διαθήκης, αφού οι σύγχρονοι λεπρολόγοι τείνουν να συμφωνήσουν, ὅτι η βιβλική νόσος δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την νόσο του Χάνσεν. Πιθανότατα η λέπρα εισέδυσσε στην Αίγυπτο από τα στρατεύματα του Μεγάλου Αλεξάνδρου τον 4ο αἰώνα π.Χ., ὅταν επέστρεψαν από τη μεγάλη τους εκστρατεία στην Ανατολή. Με άλλα λόγια, η νόσος εισέδυσσε στην Αίγυπτο από την Ινδία.

Από πολύ νωρίς νομοθετεῖται η ἀπόλυτη περιθωριοποίηση των ασθενών, καταδικάζοντάς τους στην πράξη σε κοινωνικό θάνατο. Όλοι οι πάσχοντες ἦσαν υποχρεωμένοι να φέρουν κουδούνια, να φορούν λευκά φορέματα, ενώ θεσπίστηκαν μέτρα απομόνωσης τους από τους υγιείς, ἀκόμα και κατά την διάρκεια τέλεσης των θρησκευτικών τους καθηκόντων. Ειδικές τρύπες στους τοίχους των εκκλησιών τους επέτρεπαν να ἔρχονται σε μια υποτυπώδη επικοινωνία με τους ιερείς και να λαμβάνουν την θεία κοινωνία. Τέτοιες υποδοχές – τρύπες, μπορεί κανείς εύκολα να διακρίνει ἀκόμα και σήμερα σε μεσαιωνικούς ναούς, ειδικά στη Νορβηγία, ὅπου η νόσος εἶχε καταστεί πραγματική κοινωνική μάστιγα. Τον 14ον αἰώνα στην πλήρη ἀκμή της στην Ευρώπη, ὅπου πάνω από 300 λεπροκομεία (λαζαρέτα) είχαν δημιουργηθεῖ προκειμένου να την περιορίσουν. Ἐνα από τα πρώτα τάγματα των Σταυροφόρων, ἦταν και αυτό του [Τάγματος του Νοσοκομείου του Αγίου Ιωάννη στην Ιερουσαλήμ](#), που ἔμεινε στην Ἱστορία γνωστό ως Ιωαννίτες

Ιππότες. Το Νοσοκομείο του Αγίου Ιωάννη θα ειδικευτεί κατά κάποιον τρόπο με τα νοσήματα του δέρματος και θα καταλήξει να γίνει ένα από τα μεγαλύτερα λεπροκομεία του μεσαιωνικού κόσμου. Ένα συγκλονιστικό και συνάμα δραματικό γεγονός, στην ιστορία της λέπρας ήταν η περίπτωση των πλούσιων σε ορυκτά κοιτάσματα νησιών [Nauru](#) στον [Ειρηνικό](#). Τα νησιά ήταν [Βρετανική αποικία](#). Στην δεκαετία 1920-1929, έφτασε να προσβληθεί από τη νόσο πάνω από το 35% των ιθαγενών. Στην επόμενη δεκαετία, τέθηκε κάποιος έλεγχος στην εξάπλωση της νόσου, για να δοθεί ένα είδος «τελικής λύσης» κατά την ιαπωνική κατοχή, όταν οι Ιάπωνες εκτέλεσαν όλους τους εναπομείναντες λεπρούς. Στον αγώνα ενάντια στη μάστιγα της λέπρας, στον Ειρηνικό Ωκεανό και στην Νότια Αμερική (ειδικά στη Βραζιλία), διακρίθηκαν για τον ηρωϊσμό τους πολλοί αφιερωμένοι άνθρωποι, ανάμεσά τους ιεραπόστολοι, ιατροί, ερευνητές και απλοί εθελοντές. Αξίζει να αναφερθεί το όνομα του [Πατέρα Ντάμιεν](#), ενός Βέλγου ιερέα που ίδρυσε αποικίες λεπρών στα Νησιά [Molokai](#) στη [Χαβάη](#), για να πεθάνει και ο ίδιος τελικά από την ασθένεια αυτή, το 1889. Η [Καθολική Εγκυκλοπαίδεια](#) τον αναφέρει ως «Ο Απόστολος των λεπρών», ενώ στις περιοχές όπου εργάστηκε με αυτοθυσία και αυταπάρνηση είναι ακόμα σήμερα γνωστός, ως «ο λεπρός παπάς». Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία τιμά τη μνήμη του στις 4 Μαΐου, ενώ ο Πάπας [Βενέδικτος ο 16ος](#) ξεκίνησε πέρυσι την [διαδικασία](#) της ανακήρυξής του σε άγιο.

Ο Γάλλος ζωγράφος [Πωλ Γκωγκέν](#), ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους όλων των εποχών, έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στα [νησιά Μαρκέσα](#) του Ειρηνικού, όπου η ζωή των ιθαγενών αποτέλεσε την θεματολογία για πολλούς από τους πίνακές του. Πιθανολογείται ότι και ο ίδιος πέθανε από την ίδια ασθένεια.

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΣΤΙΣ ΟΧΘΕΣ ΤΟΥ ΙΟΡΔΑΝΗ, (ΜΕΡΟΣ Α΄).

Η Ιερά Μονή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στις όχθες του Ιορδάνη /Qaser-el-Yehoud (ΜΕΡΟΣ Α΄),

[Υπό του δρ. αρχιτέκτονος κ. Θεοδοσίου Μητροπούλου.](#)

Η τοπογραφία της περιοχής της Μονής και ο τόπος των βαπτίσεων (αραβιστί: El – Maghtas), (βλ. εικόνες 1,2).

Ιστορικά στοιχεία

Η ιστορία της Ιεράς αυτής Μονής ξεκινά από αρχαιοτάτους χρόνους πρίν από τον 4^ο αι. μ.Χ. Η σημερινή μορφή του μοναστηριού που είναι μεταγενέστερη, έχει ορθογωνική κάτοψη διαστάσεων 37,74 m. x 36,93 m. (μέτρα), και καταλαμβάνει έκταση περίπου 1.343 m². Οι περιμετρικοί τοίχοι καταλήγουν στο

ανώτερο τμήμα τους σε επάλξεις, προσδίδοντας έτσι στο μνημείο, μορφή μεσαιωνικού κάστρου. Για το λόγο αυτό πιθανότατα του έχει δοθεί και η ονομασία στην αραβική Κάσερ-ελ-Γιαχούντ (Το κάστρο των Ιουδαίων), (βλ. εικόνα 13).

Η τοπωνυμία του μοναστηριού αυτού καταγράφεται τον 4^ο αι. στον περίφημο χάρτη της Μαδηβάς «ΤΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ», ακριβώς στην θέση, όπου σύμφωνα με την εβραϊκή και χριστιανική παράδοση υπήρξε ο τόπος της διάβασης του Ιορδάνη ποταμού (Βεθαβαρά, στην εβραϊκή Βαϊθ-βαρά, «τόπος διαβάσεως») από τις φυλές του Ισραήλ, προκειμένου αυτές να καταλάβουν την Γη της Επαγγελίας. Επί των ημερών του Κυρίου, Βηθαβαρά εκκαλείτο η τοποθεσία όχι μόνο της περιοχής όπου βρίσκεται η μονή του Βαπτιστού Ιωάννου, αλλά και ολόκληρη η περιοχή όπου λάμβανε χώρα η επικοινωνία μεταξύ των κατοικούντων στις αντίπερες όχθες του ποταμού, (βλ. εικόνα 3), όπου θα πρέπει να υπήρχαν τελωνεία είσπραξης φόρων, καταλύματα εμπορευμάτων και γέφυρα επικοινωνίας των κατοικούντων την περιοχή αυτή (Περαίας και Ιουδαίας). Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουν οι Παλαιστινολόγοι, εξαιτίας της ανακάλυψης νομισμάτων Μακκαβαϊκών χρόνων στην αντίπερη περιοχή του ποταμού.

[Beth–Abara. According to KJV version of John, the place was called “Bethabara”. In Hebrew this may mean “the house of the crossing” of the river of Jordan. There were many crossings along the river, and a probable place will be closer to the Sea of Galilee.

Beth-Abara is referred in the old testament in conjunction with the Jordan river, so it is very likely to be the same site. In the story of the victory of Judge Gideon over the Midians (Judges 7: 24): “And Gideon sent messengers throughout all the hill-country of Ephraim, saying: ‘Come down against Midian, and take before them the waters, as far as Beth-barah, and also the Jordan.’ So all the men of Ephraim were gathered together, and took the waters as far as Beth-

barah, and also the Jordan”].

Στην περιοχή λοιπόν αυτή, όπου εβαπτίστηκε ο Κύριος από τον Ιωάννη τον Βαπτιστή (*The baptism of Jesus by John the Baptist is described in Matthew (3:13-17), told briefly in Mark (1:9-11), mentioned in Luke (3:21-22), and implied in John (1:29-34). In these texts John performs an important ritual: announcing that Jesus is the Son of God and the Messiah.*), θα πρέπει να είχε ιδρυθεί ναύδριο πριν από τον 4^ο αι. και ο χώρος βέβαια αυτός από τότε είχε καθιερωθεί σαν προσκυνηματικός τόπος εις ανάμνησιν του Βαπτίσματος (Όρ. Όδοιπορ. Δανιήλ σελ.49).

Ο μωσαϊκός χάρτης της Μαδηβάς, (βλ. εικόνα 4), συντάχθηκε βάσει του Ονομαστικού του Ευσεβίου, καθώς και της γνώσης των Αγίων Προσκυνηματων και τοποθεσιών που έχουν καταγραφεί στον χάρτη με μεγάλη για την εποχή εκείνη ακρίβεια στην τοπωνυμία και την αποτύπωση. Στον χάρτη λοιπόν αυτόν, απεικονίζεται η αρχαία Μονή ακριβώς στην θέση της σημερινής Ι. Μονής του Ιωάννου του Προδρόμου. (*Theodosius also described the Church of John the Baptist built there by the Byzantine emperor Anastasius I. He said this square-shaped church was built on high arches to allow flood waters to pass underneath. Archaeologists believe they have uncovered remains of the piers on which the church was built*).

Η αρχαία αυτή τοπογραφία της θέσεως του Βαπτίσματος του Κυρίου, ταυτίζεται με τα ευαγγελικά στοιχεία που αναφέρουν τον Ιησού Χριστό μετά την Βάπτισή του στον Ιορδάνη «...αναγόμενον εις την έρημον της Ιουδαίας, ίνα πειρασθή υπό του δαίμονος». Το γεγονός αυτό αποτελεί και την χριστιανική παράδοση της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων, που ανάγεται στον 4ο αι. και έχει διασωθεί στον χάρτη της Μαδηβάς.

Ένα δεύτερο ισχυρό τεκμήριο αποτελεί η πληροφορία του Ωριγένη, ο οποίος το 220 μ.Χ. εμελέτησε τους Αγίους Τόπους και υπήρξε ο πρώτος μετά τους Ευαγγελιστές που αναφέρεται στην τοποθεσία όπου εβάπτιζε ο Πρόδρομος και όπου ο Κύριος βαπτίσθηκε από

αυτόν « ...δείκνυσθαι δέ λέγουσι παρά τή όχθη του Ιορδάνου τα Βηθαβαρά ένθα ιστορούσι τον Ιωάννην βεβαπτικέναι... ».

Σύμφωνα με την παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, η Αγία Ελένη, τον καιρό που ήρθε στους Αγίους Τόπους με σκοπό να οικοδομήσει τον Πανίερο Ναό της Αναστάσεως, έκτισε και στην τοποθεσία του Βαπτίσματος περικαλλή ναό και ξενώνα προς τιμή της Αγίας Τριάδας ή του Ιωάννη του Βαπτιστή, (Πατρ. Migne, τομ. 146, σελ.113). Συνέχεια αυτού του γεγονότος είναι η κατασκευή κατά τον 6^ο αι. μ.Χ. δύο μεγάλων ξενώνων που φιλοξενούσαν τους προσκυνητές και τους Φωτιστές, δηλαδή μοναχούς-κατηχητές που είχαν σαν έργο την βάπτιση των προσκυνητών στον Ιορδάνη ποταμό. Άλλη σημαντική πληροφορία είναι αυτή που αναφέρεται στο οδοιπορικό των Βορδιγάλων, το 333 μ.Χ.: *“Inde ad Jordanem, ubi Dominus a Johanne baptizatus est, millia V. Ibi est locus super flumen monticulus in illa ripa ubi raptus est Helias in celum”*. Τέλος, δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι κατά την περίοδο 358-360 μ.Χ. επισκέφθηκε τα Ιεροσόλυμα ο Μέγας Βασίλειος, καθώς και ο γνωστός για την εποχή του διδάσκαλος Εύβουλος, οι οποίοι αμφότεροι εβαπτίστηκαν στον Ιορδάνη, στο γνωστό για την εποχή εκείνη σημείο βαπτίσεων, από τον Αρχιεπίσκοπο Ιεροσολύμων Μάξιμο.

Είναι όμως γεγονός ότι υπήρχαν και άλλες τοποθεσίες βαπτίσεων, όπως πρόσφατα η αρχαιολογία έχει αποκαλύψει, στην αντίπερα περιοχή, όπου έχουν αποκαλυφθεί ίχνη από παλαιοχριστιανική βασιλική, (βλ. εικόνα 5), δίπλα σε θέσεις βαπτίσεων ειδικά διαμορφωμένων για τον σκοπό αυτό. (*The extensive excavations along the stream bed have uncovered a string of ancient churches and baptismal pools with some remains dating back 1,800 to 2,000 years to the Roman era during or just after Jesus' lifetime. The churches date back to the Byzantine period, beginning in the fourth century when Christianity first took hold in the region... Yizhar Hirschfeld*).

Το νερό για τις βαπτίσεις αυτές πιθανότατα προερχόταν από την πηγή Αίν Καράρ, όπου και σημειώνεται στον μωσαϊκό χάρτη με την

ονομασία «Αινών» ή « Σαψαφάς», και κατέληγε στον Ιορδάνη, διανύοντας μια απόσταση μικρότερη των 2 χιλιομέτρων, ακριβώς απέναντι της μονής του Τιμίου Προδρόμου. (*A seventh century pilgrim to the area, John Moschus, noted Jesus' baptism on the Jordan's east bank took place near a site called Saphsapha, meaning "Willow." The same Saphsapha site is noted on the ancient Madaba map in the area of today's Wadi el-Kharrar excavations*). Στην περιοχή λοιπόν αυτή όπου βρίσκεται η πηγή, στον ιστορικό μωσαϊκό χάρτη καταδεικνύεται ένα ιδιόρρυθμο οικοδόμημα. (*In 570, for example, the Christian traveler Antonin de Plaisance described a site two miles east of the Jordan River as "the place where the Lord was baptized ... and the spring where St. John used to baptize*).

Δίκαια λοιπόν ο των Ιεροσολύμων Κύριλλος διδάσκει «Αρχή του παντός το ύδωρ και αρχή των Ευαγγελίων ο Ιορδάνης ποταμός», ενώ ο ιερός Χρυσόστομος, «Αρχή της κατασχέσεως της γής και της κατασχέσεως της Βασιλείας των Ουρανών έστιν ο Ιορδάνης».

Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές η μονή του Τιμίου Προδρόμου καταστράφηκε κατά την εισβολή των Περσών και οι μοναχοί, οι κατοικούντες εντός αυτής σφαγιάστηκαν. Ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Μανουήλ Κομνηνός (1143-1180 μ.Χ.) θα ανοικοδομήσει την κατεστραμμένη Μονή που θα διατηρηθεί μέχρι την εποχή των Σταυροφόρων και στην συνέχεια θα καταστραφεί και πάλι από σεισμό.

Οι σεισμοί του 1166, 1168, 1170, όπως αναφέρει ο Γουλιέλμος ο Τύρου, θα προκαλέσουν μεγάλες καταστροφές, όπως η ερείπωση της Ι. Μονής, που στην συνέχεια αυτή θα ανοικοδομηθεί εκ βάθρων από τον Μανουήλ τον Πορφυρογέννητο, σύμφωνα με τις πληροφορίες του Ιωάννη Φωκά.

Η Μονή του Τιμίου Προδρόμου θα κατοικηθεί από μοναχούς μέχρι τις αρχές του 15^{ου} αι., αλλά στην συνέχεια οι συνεχείς επιδρομές των Αράβων στην περιοχή θα φέρουν την ερήμωση και την εγκατάλειψη της Μονής, που θα μεταβληθεί σε καταφύγιο ληστών, όπου τελικά σαν επακόλουθο του γεγονότος αυτού, η

Τουρκική Κυβέρνηση θα προβεί στην καταστροφή της με χρήση εκρηκτικών ύλων. Ο Βενιαμίν Ιωαννίδης, (*Το Προσκυνητάριον της Αγίας Γης*, σελ.318), αναφέρει ότι στα ερείπια αυτά διασώθηκε αρχαία εικόνα που έφερε την επιγραφή: «*Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ καὶ εὐρήκαμεν δεῦτε τὸν ποθούμενον* ».

Η ιστορική Ι. Μονή του Τιμίου προδρόμου πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταία καταστροφή της ἀπὸ τὸν σεισμό τοῦ 1927.

Η αλήθεια για την λεπτομερέστερη οικοδομική ιστορία του μνημείου θα αποκαλυφθεί, όταν θα ξεκινήσουν οι εργασίες αποκατάστασης του μνημείου και η αρχαιολογική σκαπάνη φέρει στο φως νεότερα στοιχεία σχετικά με την πολύπλοκη και σκοτεινή αυτή ιστορία του μνημείου. Είναι γεγονός ότι η Ι. Μονή του Προδρόμου βρίσκεται σε περιοχή, η οποία υποφέρει ἀπὸ αρχαιοτάτους χρόνους ἔνεκα ἰσχυρῶν σεισμῶν, που το ἐπίκεντρο τους βρίσκεται στην Νεκρά θάλασσα. Η σεισμολογική μελέτη του καθηγητή Αρβανιτάκη, που εκπονήθηκε κατὰ τὸν 19^ο αἰ., με αναφορές στην σεισμικότητα της περιοχῆς αὐτῆς της Παλαιστίνης, εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα, για τὸν λόγο ὅτι ἔχουν καταγραφεί σε αὐτή ὄχι μόνο οἱ χρονολογίες τῶν σεισμῶν, ἀλλὰ ἡ ἔνταση καὶ τὰ καταστροφικὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, (βλέπε τὸ σχετικὸ ἄρθρο για τοὺς σεισμοὺς στην Πύλη Εἰδησεογραφίας τοῦ Πατριαρχείου: <http://jerusalem-patriarchate.info/2012/01/21/5192> (βλ. εἰκόνα 6)).

Απὸ τὴν μελέτη της κάτοψης τοῦ υπάρχοντος σήμερα οικοδομήματος βλέπουμε ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε τὸν ἀριθμὸ καμαροσκεπεῖς χώρους, ὅπου τὸ πάχος τῶν φερόντων τοίχων φθάνει τα 2 μέτρα. Η διάταξη τῶν χώρων αὐτῶν ἐκτείνεται ἀπὸ ἀνατολὰς πρὸς δυσμὰς, ἐνῶ ἔχει ἐντοπιστεῖ ὅτι οἱ χώροι αὐτοὶ ἀνήκουν σε διαφορετικὲς οικοδομικὲς φάσεις. Η διάταξη αὐτή, καθὼς καὶ ἡ τεχνοτροπία της δόμησης τῶν υπογείων ἡμικυκλικῶν καμαρων, εἶναι γνῶριμη με αὐτὴ τῶν υπογείων χώρων της πλησίον υπάρχουσας μονῆς τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, γεγονός που οδηγεῖ στο συμπέρασμα ὅτι οἱ κατασκευές αὐτές θα πρέπει να ἀνήκουν στην ἴδια χρονικὴ περίοδο.

Το 2003, με εντολή του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων έγινε από τον υπογράφοντα η αρχιτεκτονική αποτύπωση του μνημείου, όπου για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκαν όργανα μετρήσεων τεχνολογίας Laser, με πολύ καλά αποτελέσματα στην τελική εκπόνηση των σχεδίων. Η αποτύπωση (μετρήσεις πεδίου) διήρκησε 15 ημέρες, έγινε δε παρουσία των Ισραηλινών στρατιωτικών αρχών, καθώς το μνημείο αυτό σήμερα βρίσκεται μέσα στην περιοχή των συνόρων μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας, όπου αυτή είναι ναρκοθετημένη και απαγορευμένη η πρόσβασή της στο κοινό, (βλ. εικόνα 7).

Πρίν από τον καταστροφικό σεισμό του 1927 η Μονή ήταν διώροφη και μεγαλοπρεπής, όπως φαίνεται σε μια σπάνια φωτογραφία στα τέλη του 19^{ου} αι., (βλ. εικόνα 8).

Στον πρώτο όροφο και στο κέντρο της κάτοψης του συγκροτήματος δέσποζε το Καθολικό της Μονής, που είχε κάτοψη σταυροειδή μετά τρούλου. Ξεχώριζε η επιβλητική είσοδος του Ναού, μεταξύ των εξωτερικών πεσσών, που κοσμούσαν την δυτική όψη του μνημείου και στήριζαν υπερμέγεθες τριγωνικό αέτωμα, προσδίδοντας έτσι στο μνημείο αυστηρά κλασσικό μπαρόκ στυλ.

Διακρίνονται στην βόρεια και νότια πτέρυγα του συγκροτήματος, στον πρώτο όροφο, το ηγουμενείο και ο ξενώνας, ενώ στην νοτιοδυτική γωνία του Ναού, δεξιά της κεντρικής πόρτας, ευρισκόταν το διπλό παράξενα χαμηλό κωδωνοστάσιο. Ο τρούλλος του ναού ήταν πεπονοειδής (melonen cupel), το δε κυλινδρικό τύμπανο έφερε 10 ή 12 παράθυρα. Διακρίνονται οι επάλξεις που κοσμούσαν τους περιμετρικούς υψηλούς τοίχους που τελικά αυτές στην πλειονότητά τους έχουν διασωθεί μέχρι σήμερα.

Ολόκληρη σχεδόν η βόρεια όψη της Μονής, που βλέπει προς την Ιορδανία προστατεύοταν από ένα τεράστιο κεκλιμένο ανάχωμα, που πιθανότατα σκοπό είχε την προστασία της Μονής από τα βλήματα ή την ενίσχυση του βόρειου τοίχους από τους σεισμούς. Από τον καταστροφικό σεισμό του 1927 φαίνεται ότι είχε καταστραφεί ολοκληρωτικά ο πρώτος όροφος συμπεριλαμβανομένων του Καθολικού, του ηγουμενείου και του ξενώνα. Στην συνέχεια γίνεται μια ανεπιτυχής προσπάθεια ανακατασκευής του

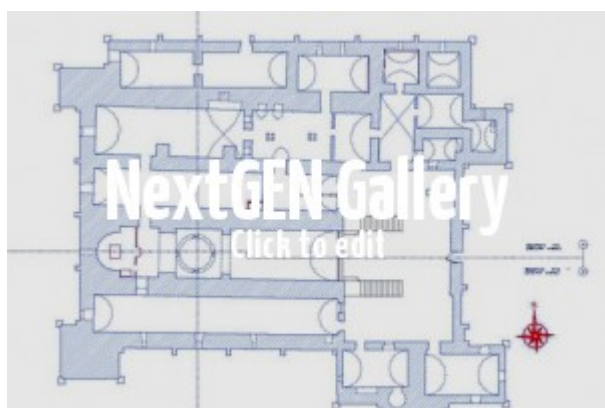
ηγουμενείου και των ξενώνων με την χρήση οπλισμένου σκυροδέματος πολύ χαμηλής ποιότητας, με τα γνωστά σήμερα αποτελέσματα, (βλ. εικόνα 11).

Φαίνεται ότι εγκαταλείπεται η ιδέα για την ανοικοδόμηση του υπέργειου Ναού, ενώ μέχρι σήμερα θα συνεχιστεί να χρησιμοποιείται ο υπόγειος Ναός. Παράλληλα, στο ευρύ σε έκταση δώμα, θα κατασκευαστεί τρούλλος μικρών διαστάσεων προκειμένου να φωτιστούν οι ανήλιοι υπόγειοι χώροι του ισογείου χώρου, (βλ. εικόνα 12). Προσεχώς ο ιστοχώρος του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων θα φιλοξενήσει νέα στοιχεία για την πρόοδο των ανακαινιστικών και αναστηλωτικών εργασιών στη Μονή αυτή.

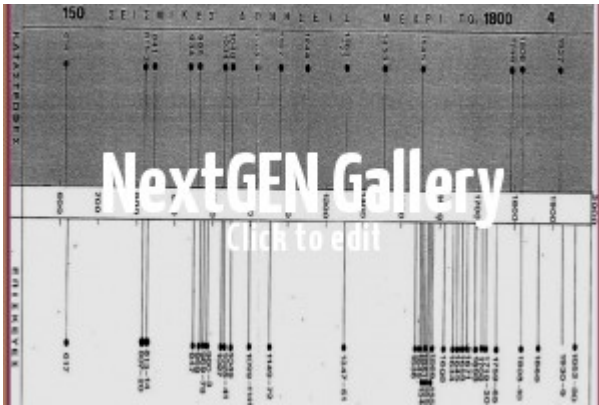
Δρ. Θεοδόσιος Μητρόπουλος, Αρχιτέκτων του Ναού της Αναστάσεως.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ. ΤΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

(GROUND FLOOR).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ- (από τον Αρχιτέκτονα δρ. Θεοδόσιο Μητρόπουλο).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

John 1: 28-34

“These things were done in **Bethabara** beyond Jordan, where John was baptizing. The next day John seeth Jesus coming unto him, and saith, Behold the Lamb of God, which taketh away the sin of the world. This is he of whom I said, After me cometh a man which is preferred before me: for he was before me. And I knew him not: but that he should be made manifest to Israel, therefore am I come baptizing with water. And John bare record, saying, I saw the Spirit descending from heaven like a dove, and it abode upon him. And I knew him not: but he that sent me to baptize with water, the same said unto me, Upon whom thou shalt see the Spirit descending, and remaining on him, the same is he which baptizeth with the Holy Ghost. And I saw, and bare record that this is the Son of God..”

Matthew 3: 13-17

” Then Jesus came from Galilee to the Jordan to be baptized by John. But John tried to deter him, saying, “I need to be baptized by you, and do you come to me?” Jesus replied, “Let it be so now; it is proper for us to do this to fulfill all righteousness.” Then John consented. As soon as Jesus was baptized, he went up out of the water. At that moment heaven was opened, and he saw the Spirit of God descending like a dove and lighting on him. And a voice from heaven said, “This is my Son, whom I love; with him I am well pleased.” ”

Mark 1:9-11

“At that time Jesus came from Nazareth in Galilee and was baptized by John in the Jordan. As Jesus was coming up out of the water, he saw heaven being torn open and the Spirit descending on him like a dove. And a voice came from heaven: “You are my Son, whom I love; with you I am well pleased.”

Luke (3:21-22)

“When all the people were being baptized, Jesus was baptized too. And as he was praying, heaven was opened and the Holy Spirit descended on him in bodily form like a dove. And a voice came from heaven: “You are my Son, whom I love; with you I am well pleased.”

ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΗΣ, Βενιαμίν Ιωαννίδου, Εν Ιεροσολύμοις 1877, σελ. 316

ΝΕΑ ΣΙΩΝ, τεύχος Α΄, Εν Ιεροσολύμοις, 1904, σελ 35-48.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ, Τσαφέρης Βασίλειος, Αθήνα, 1990.

Ο ΠΑΝΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ, Μητροπούλου Θεοδοσίου, Θεσσαλονίκη 2009.

Γ. Λ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ, (Συμβολή εις την μελέτην των σεισμών Συρίας και Παλαιστίνης, 1899), βασισμένη στις μελέτες διακεκριμένων επιστημόνων της εποχής του όπως οι: Dr Max Blanckenhorn, Kitto, Stanley, Sauley, Lortet, Chichester hart κ.ά..

Τιμοθέου Π. Θέμελη, Ανά τα προσκυνήματα, Αθήνα 1909.

Θεμιστοκλέους Κάντα, Περιγραφή και Διήγησις της τοποθεσίας των κυριωτέρων

μερών Παλαιστίνης και Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ 1899.

Γαβριήλ Καραπατάκη, *Αι περιπέτειαι των εν Ιεροσολύμοις και των πέριξ Ιερών Προσκυνημάτων,* Κωνσταντινούπολη 1910.

Κλεόπα Μ. Κοικυλίδου, *Περί των εν Παλαιστίνη Αρχαίων και Νεωτέρων Ελληνικών Μοναστηριών,* Εν Ιεροσολύμοις 1906.

Chrysanthos, Patriarch of Jerusalem, *Description of the Holy Land,* Jerusalem, 1862.

Ιακώβου Καπενέκα, *Οι Αγιοι Τόποι της Παλαιστίνης και το Τάγμα των Αγιοταφιδών,* Ιεροσόλυμα 1982.

Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, *Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Α΄ Ανατύπωση,* Αθήνα 2010.

ΟΙ ΚΑΙΣΑΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

Ἡ ὀνομασία Καισάρεια σημαίνει «ἡ πόλη τοῦ Καίσαρα». Ἄρκετοί Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες οἱ ὁποῖοι -ἀπό τόν Γάϊο Ἰούλιο Καίσαρα- εἶχαν υἱοθετήσει τόν τίτλο τοῦ Καίσαρα ἔδιναν τό ὄνομα Καισάρεια, σέ διάφορες πόλεις καί τοποθεσίες τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Κάποιες ἀπό αὐτές τίς πόλεις ἀποτελοῦν σημαντικές τοποθεσίες γιά ἐμᾶς τούς Χριστιανούς.

Πολλοί νομίζουν ότι υπάρχει μία μόνον Καισάρεια. Η γνωστή, από τον Μέγα Βασίλειο, Καισάρεια της Καππαδοκίας. Ωστόσο, εκτός από αυτή, υπήρχαν και στην Αγία Γη άλλες δύο πόλεις με την ονομασία Καισάρεια, εξίσου σημαντικές.

Η μία ήταν η Καισάρεια η παράλιος, κτισμένη στο δυτικό άκρο της πεδιάδας Σαρών, στα παράλια της Μεσογείου, μεταξύ της Χάιφας και του Τέλ Άβιβ. Και η άλλη, η πιο έντυπωσιακή -για την αρχαιοελληνική παρουσία της στη Μέση Ανατολή- είναι η Καισάρεια του Φιλίππου «μία ελληνική αρχαία πόλη στα ύψιπεδα του Γκολάν».

Οι τρεις αυτές πόλεις με την ονομασία Καισάρεια αντιστοιχούν σε τρεις κορυφαίους σταθμούς της Ορθοδοξίας μας, δηλαδή στη γέννηση, τη διάδοση και την καρποφορία της.

Η Καισάρεια του Φιλίππου συνδέεται με το κήρυγμα του Κυρίου μας, με την όμολογία του Αποστόλου Πέτρου για τον Κύριο ότι είναι ο Μεσσίας, καθώς και με την αιμορροούσα γυναίκα -την μετέπειτα Αγία Βερονίκη- και το άγαλμα του Κυρίου που είχε τοποθετήσει στην αυλή του σπιτιού της και το οποίο θαυματουργούσε.

Η Καισάρεια η παράλιος συνδέεται με τη διετή φυλάκιση του Αποστόλου των εθνών Παύλου, καθώς και με την μεταστροφή των εθνών και την ένταξή τους στην Εκκλησία, από τον Απόστολο Πέτρο.

Τέλος, η Καισάρεια της Καππαδοκίας συνδέεται με τους μεγάλους θεοφόρους πατέρες και ιδιαιτέρως με τον Μέγα Βασίλειο, το καύχημα της Εκκλησίας μας.

Η Καισάρεια της Καππαδοκίας βρίσκεται στην κεντρική Ανατολία της Τουρκίας και είναι χτισμένη στους πρόποδες του όρους Άργαίου (τούρκ. Erciyes). Αρχικά ονομαζόταν Μάζακα (Mazaca), αργότερα -κατά τους Αλεξανδρινούς χρόνους- ονομαζόταν Ευσέβεια (Eusebeia) και όταν οι Ρωμαίοι κατέλαβαν την Καππαδοκία, τό 70 π.Χ., της έδωσαν τό όνομα Καισάρεια (Caesareia), προς τιμήν του Ρωμαίου αυτοκράτορα. Η πόλη αναφέρεται επίσης και ως

Μάζακα-Καισάρεια (Mazaga-Cæsarea).

Υπήρξε σημαντικό στρατηγικό σημείο, λόγω τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσης καί ἐξαιρετικό ἐμπορικό κέντρο, γιατί διασταυρώνονταν ἐκεῖ οἱ μεγάλοι ἐμπορικοί δρόμοι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ ὁποῖοι ὀδηγοῦσαν στή Μεσοποταμία καί τήν Ἀρμενία, στόν Βόσπορο καί στό Αἶγαῖο.

Ὁ πλήρης ἐξελληνισμός τῆς περιοχῆς, ἀπό τόν 1ο μ.Χ. αἰῶνα, βοήθησε τά μέγιστα στήν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀπό τόν 3ο ἕως τόν 5ο μ.Χ. αἰῶνα ἄκμασε ἡ θεολογική διανόηση. Ἡ Καισάρεια ἀναδείχθηκε (ἀπό τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο στή Χαλκηδόνα, τό 451 μ.Χ.) πρώτη μητρόπολη -σέ ἱεραρχία καί σέ κύρος- τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ μητρόπολη Καισαρείας εἶχε καθιερωθεῖ ὡς Πρωτόθρονος, δηλαδή πρώτη στόν Οἰκουμενικό θρόνο καί ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης τῆς ἔφερε τόν τίτλο Ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καί ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς.

Οἱ Μητροπολίτες τῆς Καισαρείας πρωτοστατοῦσαν σέ κάθε πολιτική καί θρησκευτική κίνηση τῆς περιοχῆς, μέ συνέπεια ὅλη ἡ Καππαδοκία νά γίνει σύντομα κέντρο κάθε θρησκευτικῆς καί ἐκπαιδευτικῆς δράσης. Μέ τή δύναμη καί τήν ἐπιβολή πού εἶχαν, προήγαγαν τήν παιδεία καί τά γράμματα, καί δημιούργησαν πολλά εὐαγῆ ἰδρύματα.

Ἐδῶ στήν Καισάρεια, διακρίθηκαν οἱ μεγάλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Φιρμιλιανός, ὁ Λεόντιος καί ὁ Εὐσέβιος, ὁ Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, ὁ Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνός, ὁ Γρηγόριος Νύσσης (ἄδελφός τοῦ Μεγάλου Βασιλείου) καί ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας (ὁ ὁποῖος -τό 370 μ.Χ.- διαδέχθηκε τόν Εὐσέβιο στόν ἐπισκοπικό θρόνο τῆς Καισαρείας).

Στά χρόνια τοῦ ὕστερου μεσαίωνα, καί μετά τίς τουρκικές κατακτήσεις, ἡ μητρόπολη Καισαρείας, ἂν καί πέφτει σέ παρακμή (ἰδιαίτερα ἀπό τόν 14ο μ.Χ. αἰῶνα), ἐν τούτοις ἐπιβιώνει, σέ ἀντίθεση μέ ἄλλες μητροπόλεις, οἱ ὁποῖες σταδιακά ἐξαφανίζονται. Παρότι ἀναφέρεται στήν πατριαρχική Notitia τοῦ 1500, πιθανῶς ἔπαυσε νά λειτουργεῖ κάποιο διάστημα κατά τόν

15ο μ.Χ. αἰῶνα.

Ἡ πολιτική ἀστάθεια καί οἱ καταστροφές πού υπέστη ἡ περιοχή κατά τόν 15ο μ.Χ. αἰῶνα, ἡ μή ἀναφορά ὀνομάτων μητροπολιτῶν γιά ἕνα μεγάλο διάστημα (ἀπό τά μέσα τοῦ 14ου μ.Χ. αἰῶνα ἕως τό δεύτερο ἡμισύ τοῦ 16ου μ.Χ. αἰῶνα), ἡ μή ἀναφορά τῆς μητρόπολης στά πατριαρχικά μπεράτια τοῦ 1483 καί τοῦ 1525 (τά ὁποῖα ἀφοροῦσαν τίς -ἐν ἐνεργείᾳ- μητροπόλεις τῆς ἐποχῆς τους), δικαιολογεῖ τήν ἄποψη ὅτι τότε ἡ μητρόπολη στήν οὐσία ἦταν ἀνενεργή -ἐνδεχομένως μέχρι τά τέλη τοῦ 16ου μ.Χ. αἰῶνα.

Σήμερα, ἡ Καισάρεια -τό Καῖσερί (Kayseri) ὅπως λέγεται στά τουρκικά- εἶναι μιά σύγχρονη, ἐκβιομηχανισμένη πόλη τῆς Τουρκίας.

Ἡ Καισάρεια ἡ παράλιος, βρισκόταν βορειοδυτικά τῆς Ἱερουσαλήμ καί στό μέσον τοῦ δρόμου μεταξύ τοῦ Τέλ Ἀβίβ (45 χλμ.=28 μίλια βόρεια ἀπό τό Τέλ Ἀβίβ) καί τῆς Χάϊφας (45 χλμ.=28 μίλια νότια ἀπό τήν Χάϊφα). Ἦταν μιά ἐκπληκτική πόλη, μέ ἀπίστευτη χλιδή. Εἶχε ναούς, ἀνάκτορα, θέατρο, ἀμφιθέατρο, ὑδραγωγεῖο καί ἕνα τεράστιο λιμάνι. Τήν πόλη καί τό λιμάνι ἔχτισε, μεταξύ 25-10 π.Χ., ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας στή θέση Πύργος Στράτωνος (Ἰώσηπου Ἰουδ. Πόλ. Α΄,7) καί τῆς ἔδωσε τό ὄνομα Καισάρεια, πρός τιμήν τοῦ Καίσαρα Ὀκταβιανοῦ Αὐγουστου.

«Ὁ Ἡρώδης δέν ἔκανε καμία ἔκπτωση στά σχέδιά του γιά τίς ἐγκαταστάσεις τοῦ λιμανιοῦ -ἕνα μεγάλο μηχανολογικό ἐπίτευγμα τῆς ἐποχῆς- ὅπως καί γιά τήν πόλη, ἡ ὁποῖα περιελάμβανε παλάτια, ναούς, ἕνα θέατρο, ἀγορά, ἵππόδρομο καί συστήματα ὑδρευσης καί ἀποχέτευσης. Ὅταν ὀλοκληρώθηκε, 12 χρόνια ἀργότερα, μόνο ἡ Ἱερουσαλήμ ξεπερνοῦσε τή λαμπρότητα τῆς Καισάρειας. Ὁ πληθυσμός της, ἐπί ἐποχῆς Ἡρώδη ἦταν κατά 100.000 κατοίκους μεγαλύτερος ἀπό ἐκεῖνον τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἡ πόλη ἀπλωνόταν σέ ἔκταση πάνω ἀπό 164 ἑκτάρια» Caroline Habermeld, Fodor's Israel.

Ὁ ἱστορικός Φλάβιος Ἰώσηπος περιέγραψε μέ λαμπρότητα τό Ἡρώδειο λιμάνι τῆς Καισάρειας -τό μεγαλύτερο λιμάνι τῆς

Ανατολικής Μεσογείου- τό οποίο ονομάστηκε Σεβαστός (ὁ λιμὴν Σεβαστός, “Ant.” χνίι. 5, § 1; “B. J.” i. 31, § 3), τό ἑλληνικό ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορα Αὐγούστου (λατ. Augustus, ἑλλ. Σεβαστός). Καί τό συνέκρινε μέ ἕνα ἄλλο μεγάλο λιμάνι, τόν Πειραιά. «Τό λιμάνι ἦταν τόσο μεγάλο ὅσο ὁ Πειραιᾶς, τό λιμάνι τῆς Ἀθήνας, καί εἶχε ἕνα βαθύ κανάλι καί ἕνα διπλό σταθμό γιά τά πλοῖα» (“Ant.” l.c.).

Κατά τούς ρωμαϊκοὺς χρόνους (63 π.Χ. – 324 μ.Χ.), ἡ Καισάρεια ἦταν πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας τῆς Παλαιστίνης, καί ἔδρα τοῦ ἐκάστοτε Ρωμαίου ἐπαρχου καί τῆς Ρωμαϊκῆς λεγεώνας. Στήν Καισάρεια κατοικοῦσαν ὁ Πόντιος Πιλάτος (Pontius Pilatus) -στό θέατρο τῆς Καισάρειας, βρέθηκε ἡ ἐπιγραφή TIBERIEUMPONTIUSPILATUSPRAEFECTUSIUDAEEAE μέ τό ὄνομά του, ὁ Φίληκας (Clavdius Felix) καί ὁ Φῆστος (Porcius Festus).

Ἀπό τό 133 μ.Χ. καί μετά, ἡ Καισάρεια ἢ παράλιος (Caesarea Maritima) ἔγινε γνωστή -καί ἀναφερόταν ἀπό πολλούς- καί ὡς Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης (Caesarea Palaestina). Μετά τήν καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τόν Τίτο (Titus) -τό 70 μ.Χ.- πῆρε τά ἐκκλησιαστικά πρωτεῖα τῆς Παλαιστίνης, τά ὁποῖα καί κράτησε γιά περισσότερο ἀπό 500 χρόνια, μέχρι τό 451 μ.Χ. (ὅταν ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀναβάθμισε τήν Ἐπισκοπή τῆς Ἱερουσαλήμ σέ Πατριαρχεῖο).

Στίς ἀρχές τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνα, ὁ γνωστός θεολόγος καί ἱστορικός Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου (Eusebius Pamphili), ὁ ὁποῖος ὑπηρετοῦσε ὡς ἐπίσκοπος Καισαρείας, συνέγραψε ἐδῶ δύο πολύ σημαντικά ἔργα: τή μνημειώδη Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, ἡ ὁποία ἀναφερόταν στίς ἀπαρχές τοῦ Χριστιανισμοῦ καί τό περίφημο Ὀνομαστικόν, τό ὁποῖο εἶναι μία πλήρης γεωγραφική-ἱστορική μελέτη τῆς Ἁγίας Γῆς.

Οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καί Παῦλος, καθῶς καί ὁ Διάκονος καί Εὐαγγελιστής Φίλιππος εἶχαν ἄμεση σχέση μέ τήν Καισάρεια, ὅπως φαίνεται στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Διάκονος Φίλιππος, τόν ὁποῖο δέν πρέπει νά συνδέουμε μέ τόν

Ἀπόστολο Φίλιππο -το μαθητή τοῦ Κυρίου- ἦταν ἓνας ἀπό τούς ἑπτά διακόνους (Στέφανος, Φίλιππος, Προχορός, Νικάνορας, Τίμωνας, Παρμενίωνας, Νικόλαος -ὅλοι εἶχαν ἑλληνικά ὀνόματα), καί ἦταν δεύτερος στή σειρά, μετά τό διάκονο Στέφανο (Πράξ. 6:5). Καταγόταν καί διέμενε στήν Καισάρεια. Ἦταν ἕγγαμος καί ἀπό τό γάμο του ἀπέκτησε τέσσερις θυγατέρες οἱ ὁποῖες ἦταν «παρθένοι καί προφητεύουσαι», δηλαδή ἦταν ἀφιερωμένες στό θεό καί εἶχαν τό χάρισμα τῆς προφητείας -τή δυνατότητα νά προφητεύουν καί νά διδάσκουν τόν λαό (Πράξ. 21:9).

Ὁ Διάκονος καί Εὐαγγελιστής (Πράξ. 21:8) Φίλιππος ἦταν μία χαρισματική προσωπικότητα, μία ἰδιαίτερη παρουσία στήν Ἐκκλησία: μεγάλη δράση κηρύγματος, ἔντονη ἱεραποστολική φλόγα, δύναμη καί καλλιέπεια λόγου, ἐπιτέλεση θαυμάτων, καθοδήγηση ἀπό ἀγγέλους, ἵδρυση ἐκκλησιῶν. Κηρύττοντας τό Εὐαγγέλιο στούς ἔθνικούς (γιά αὐτόν τό λόγο ὀνομαζόταν καί Εὐαγγελιστής), ἦταν ὁ πρόδρομος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στόν Εὐαγγελισμό τῶν ἐθνικῶν. Ἡ μνήμη του τιμᾶται τήν 11 Ὀκτωβρίου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔμεινε στό σπίτι τοῦ Φίλιππου κατά τό τρίτο ἱεραποστολικό του ταξίδι (Πράξ. 21:8). Τό σπίτι ὅπου διέμενε ὁ Φίλιππος μαζί μέ τίς κόρες του, σωζόταν στήν Καισάρεια ἐπί τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἱερώνυμου (340-420 μ.Χ.). Ἐπίσης, στήν Καισάρεια μεταφέρθηκε ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ -μέ συνοδεία ἰσχυρῆς φρουρᾶς- ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἐμεινε φυλακισμένος γιά δύο χρόνια (57-59 μ.Χ.), μέ ἐντολή ὅμως τοῦ Φήλικα, τοῦ Ρωμαίου Ἐπιτρόπου τῆς Ἰουδαίας, νά τοῦ παρασχεθεῖ ἡ ἄνεση καί ἡ ἄδεια νά μπορεῖ νά βλέπει τούς δικούς του ἀνθρώπους.

Ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κατάλαβε πώς ὁ σκοπός τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἰουδαίας, Φήστου (πού εἶχε ἐν τῷ μεταξύ διαδεχθεῖ τόν Φήλικα) ἦταν νά τόν στείλει στήν Ἱερουσαλήμ νά δικαστεῖ -γιά νά ἰκανοποιήσει τούς Ἰουδαίους- ἐπικαλέσθηκε τό δικαίωμα τῆς ἐφέσεως -πού ἦταν δικαίωμα κάθε Ρωμαίου πολίτη- ὥστε νά δικασθεῖ στή Ρώμη (Πράξ. 25:11,21), γιά τήν ὁποία ἀναχώρησε τό φθινόπωρο τοῦ 59 μ.Χ. (Πράξ.27:1).

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἦρθε στήν Καισάρεια, ἀπό τήν Ἰόππη (30

μίλια μακριά) όπου βρισκόταν, μέ θεία έντολή (Πράξ. 9:43), για να κατηγήσει και να βαπτίσει τό Ρωμαῖο ἑκατόνταρχο Κορνήλιο και ὄλους τούς δικούς του (Πράξ.10:48). Ὁ ἑκατόνταρχος Κορνήλιος ἔμενε μέ τήν οἰκογένειά του στήν Καισάρεια και ἄγγελος Κυρίου τοῦ εἶχε ὑποδείξει να ζητήσει ἀπό τόν Ἀπόστολο Πέτρο να συναντηθοῦν (Πράξ. 10:3-8).

Ὁ Κορνήλιος (ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος ἔθνικός ὁ ὁποῖος βαπτίστηκε και ἔγινε Χριστιανός) μεταστράφηκε στό Χριστιανισμό και ὁ ἱεραποστολικός του ζήλος ἀπέφερε πλούσιους καρπούς. Δίδαξε στή Φοινίκη, τήν Κύπρο, τήν Ἀντιόχεια και τήν Ἔφεσο, και πολλοί ἦταν οἱ εἰδωλολάτρες πού πίστεψαν στό Εὐαγγέλιο. Ἀργότερα ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Σκήψης τῆς Μυσίας.

Στήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης σπούδασε και ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Ναζιανζηνός. Ξεκίνησε τίς σπουδές του στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας, τίς συνέχισε στήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης και, στή συνέχεια, τίς ὀλοκλήρωσε στήν Ἀντιόχεια, τήν Ἀλεξάνδρεια και τήν Ἀθήνα.

Στήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης ἐπίσης, γεννήθηκαν, ἔδρασαν, πέρασαν ἢ μαρτύρησαν πολλοί ἅγιοι, ὅπως οἱ Ἅγιοι Ὀκτώ Μάρτυρες οἱ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης (305 μ.Χ.) -24 Μαρτίου ἡ μνήμη τους, ὁ Ὅσιος Μαρτινιανός -13 Φεβρουαρίου, ὁ Ἅγιος Μάρτυς Ἀναστάσιος ὁ Πέρσης -24 Ἰανουαρίου, ὁ Ἅγιος Ρωμανός -18 Νοεμβρίου, ὁ ὁποῖος ἦταν διάκονος τῆς ἐκκλησίας τῆς Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης και μαρτύρησε στήν Ἀντιόχεια τό 298 μ.Χ. ἐπί Διοκλητιανού. Ἐπίσης οἱ Ἅγιες Πέντε Παρθένες Γυναῖκες, και πλῆθος ἀκόμα ἀγίων και μαρτύρων.

Ὁ Ὠριγένης (Ὠριγένης Ἀδαμάντιος), ὁ πολυγραφότατος θεολόγος τῆς πρώτης Χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ἰδρυτής και πατέρας τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, φεύγοντας ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια, ἐγκαταστάθηκε μόνιμα στήν Καισάρεια -τό 231 μ.Χ.- και πέθανε ἐκεῖ (κατά ἄλλους πέθανε στήν Τύρο). Εἶχε ἰδρύσει θαυμαστή σχολή πολλῶν ἐπιστημῶν, ἡ ὁποία λειτούργησε για 17 χρόνια (μέχρι τό διωγμό τοῦ Δέκιου τό 249/250 μ.Χ., ὅπου ὁ Ὠριγένης συνελήφθη, φυλακίστηκε, βασανίστηκε πολύ σκληρά, ἀλλά τελικά

ἀφέθηκε ἐλεύθερος).

Τό διάστημα πού ἔμεινε στήν Καισάρεια, ὁ Ὁριγένης ἔγραψε τό Περί Προσευχῆς, τό Περί Μαρτυρίου καί τό Κατά Κέλσου, τό ὁποῖο θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἡ ἐγκυρότερη καί ἡ πληρέστερη υπεράσπιση τοῦ Χριστιανισμοῦ, γραμμένο μέ ἀριστοτεχνική ἐπιχειρηματολογία καί διαλεκτική δύναμη. Σύμφωνα μέ τόν τότε μαθητή τοῦ Γρηγόριο Νεοκαισαρείας, ὁ Ὁριγένης δίδασκε στή νέα σχολή του φυσιολογία, γεωμετρία, ἀστρονομία, ἠθική, φιλοσοφία καί θεολογία. Μεταξύ τῶν μαθητῶν του ἦταν ἐπίσκοποι, ὁ Φιρμιλιανός -τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, ὁ Θεοκτιστός -τῆς Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ὁ Ἀλέξανδρος -τῶν Ἱεροσολύμων κ.ἄ., καθώς καί πάρα πολλοί κληρικοί. Σύμφωνα μέ τό μοναχό Βικέντιο, ἐκ Λειρίνου (5ος μ.Χ. αἰῶνας) «...ἀναρίθμητοι ἐκ τῆς σχολῆς αὐτοῦ ἐξῆλθον διδάσκαλοι, ἀναρίθμητοι ἱερεῖς, ὁμολογηταί καί μάρτυρες...».

Σήμερα, ἡ Καισάρεια ἡ παράλιος θεωρεῖται ἕνας ἀπό τούς πιό σπουδαίους ἀρχαιολογικούς χώρους τοῦ Ἰσραήλ. Τά περισσότερα ἀξιοθέατα βρίσκονται μέσα στό Ἐθνικό Πάρκο τῆς Καισαρείας. Στίς ἀρχαιολογικές ἀνασκαφές πού ἔγιναν μεταξύ τοῦ 1950 καί 1960 (ἀλλά καί παλαιότερα) ἔχουν βρεθεῖ τά ἐρείπια ἐνός τεράστιου ρωμαϊκοῦ θεάτρου (χωρητικότητας 4000 θεατῶν), τά ἐρείπια ἐνός ἀπό τούς μεγαλύτερους ἵπποδρόμους τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἐνός ἐξαιρετικοῦ ρωμαϊκοῦ ὑδραγωγείου (μήκους 17 χλμ) πού μετέφερε τό νερό ἀπό τούς πρόποδες τοῦ Καρμήλιου ὄρους καί ἄλλα πολλά ἐνδιαφέροντα εὐρήματα.

Δίπλα στά ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλης Καισαρείας βρίσκεται ἡ σύγχρονη ἰσραηλινή πόλη Κεσαρίγια (Qesarya).

Ἡ Καισάρεια τοῦ Φιλίππου βρισκόταν στό βορειότερο ἄκρο τῆς Ἀγίας Γῆς, στήν περιοχή τῆς Ἰτουρίας. Ἦταν κτισμένη στούς πρόποδες τοῦ ὄρους Ἑρμῶν. Σέ μία τεράστια φυσική σπηλιά πού ὑπῆρχε ἐκεῖ, μέσα ἀπό τήν ὁποία ἀναβλύζει μία ἀπό τίς μεγαλύτερες πηγές τοῦ Ἰορδάνη, λατρευόταν -κατά τούς ἑλληνιστικούς καί ρωμαϊκούς χρόνους- ὁ θεός Πάνας (=θεότητα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, μέ δύο κέρατα κασικιοῦ στό κεφάλι,

μυτερά αὐτιά, γενειοφόρος καί τραγοπόδαρος, πού ἡ παρουσία του προκαλοῦσε τρόμο, ἐξ οὗ καί ἡ λέξη πανικός). Στόν Πάνα ὀφειλόταν ἡ ἀρχική ὀνομασία τῆς πόλης (Πανεάς ἢ Πανειάς ἢ Πανιάς), ἀλλά καί ἡ σύγχρονη ὀνομασία της (Βαναία, Μπάνιας-Banias-Banias).

Ἡ πόλη, χτισμένη σέ ἀπόσταση 25 μιλίων (=40 χλμ.) ἀπό τή λίμνη Τιβεριάδα (λίμνη Γεννησαρέτ ἢ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας), ἀπέχει περίπου 150 μίλια (= 240 χλμ.) –βόρεια- ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ, 50 μίλια (= 80 χλμ) ἀπό τή Δαμασκό καί 30 μίλια (= 48 χλμ.) –ανατολικά- ἀπό τήν Τύρο καί τήν Μεσόγειο θάλασσα.

Οἱ συστηματικές ἀνασκαφές στήν Καισάρεια (Πανειάδα) ἄρχισαν τό 1988, ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ἰσραήλ (στήν ὁποία προΐσταται ἕνας Ἕλληνας ἀρχαιολόγος, ὁ Β. Τζαφέρης). Ἀπό τό 1990 συμμετεῖχε στίς ἀνασκαφικές ἔρευνες (μαζί μέ ἀμερικανικά πανεπιστήμια καί κολέγια) καί ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (ἡ ἀνασκαφή αὐτή εἶναι μία ἀπό τίς ἐλάχιστες ἔρευνες, στίς ὁποῖες ἔχει συμμετάσχει ἑλληνικός φορέας). Ὑπεύθυνος τοῦ προγράμματος ἦταν ὁ καθηγητής Ἡλίας Οἰκονόμου καί ὑπεύθυνος τῆς ἀποστολῆς στό Ἰσραήλ ὁ καθηγητής Νικόλαος Ὀλυμπίου, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει γιά τήν Καισάρεια: «Πρόκειται γιά μία ἑλληνική πόλη, ἡ ὁποία εἶχε τόν ἀντίστοιχο σχεδιασμό πού εἶχαν οἱ ἑλληνικές πόλεις, μέ ὅλα τα κοινωνικά, λατρευτικά καί πολιτιστικά ἰδρύματά τους, ὅπως γυμνάσια, θέατρα, νυμφαία καί ἀγορά. Οἱ κάτοικοι τῆς Πανειάδας – Καισάρειας τοῦ Φιλίππου ἦταν Ἕλληνες ἢ ἑλληνόφωνοι Ἰτουραῖοι καί Φοίνικες».

Ὁ Τετράρχης τῆς Ἰουδαίας, Φίλιππος -γιός τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου- ἀνοικοδόμησε τό 3 π.Χ. τήν Πανειάδα, τήν κόσμησε μέ ἔργα τέχνης καί τῆς ἔδωσε τό ὄνομα Καισάρεια πρὸς τιμήν τοῦ Καίσαρα Τιβέριου. Γιά νά ξεχωρίζει ὅμως ἀπό τήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης πού εἶχε κτίσει ὁ πατέρας τοῦ –ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας, τήν ὀνόμασε Καισάρεια τοῦ Φιλίππου. Τό 37 μ.Χ., ὁ αὐτοκράτορας Καλιγούλας τήν πρόσφερε στόν Ἡρώδη Ἀγρίππα (Πράξ.12:1, 19-23), γιό τοῦ Ἀριστόβουλου καί ἐγγονό τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου, ἀπό τή Μαριάμνη.

Ὁ Ἡρώδης Ἀγρίππας ὁ Β΄, ὁ ὁποῖος (μετά τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του) ἀνακηρύχθηκε τὸ 48 μ.Χ. βασιλιάς τῆς Ἰουδαίας (σέ ἡλικία 19 μόνον ἐτῶν), μετονόμασε τὴν πρωτεύουσά του, ἀπὸ Καισάρεια σέ Νερωνιάδα (Neronias) -τὸ 53 μ.Χ., πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορα Νέρωνα. Μετὰ ἀπὸ τὴν αὐτοκτονία τοῦ Νέρωνα, ἡ ὀνομασία αὐτὴ ἐγκαταλείφθηκε, ὄχι ὅμως γιὰ τὴν προηγούμενη ὀνομασία -Καισάρεια Φιλίππου, ἀλλὰ γιὰ τὴν πρότερη ὀνομασία - Πανεάς. Ὁ Ἡρώδης Ἀγρίππας ὁ Β΄, ἀναφέρεται στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Συναντήθηκε μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ὡς φιλοξενούμενος τοῦ Φήστου ἄκουσε τὴν ἀπολογία τοῦ Παύλου (Πράξ.25:13 & 26:1-23) καὶ -ἀστετυόμενος- τὸν κατηγοροῦσε ὅτι προσπάθησε νὰ τὸν κάνει Χριστιανό (Πράξ.26:28).

Ἡ Καισάρεια τοῦ Φιλίππου εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλη, τὴν ὁποία ἐπισκέφθηκε καὶ στὴν ὁποία δίδαξε ὁ Κύριός μας. Οἱ σχετικὲς διηγήσεις ἀναφέρονται στὰ Εὐαγγελικὰ κείμενα τοῦ Ματθαίου, τοῦ Μάρκου καὶ τοῦ Λουκᾶ. Ἦταν τὸ βορειότερο ὄριο τῶν περιοδειῶν τοῦ Ἰησοῦ. Ἐδῶ ὁ Ἰησοῦς ρώτησε τοὺς μαθητὲς Του:

«Τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου;»
Καὶ ὁ Πέτρος τοῦ ἀπάντησε: «Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ» (Ματθ. ἰστ΄, 13 Μάρκ. η΄, 29 Λουκ. θ΄,18).

Ἀπὸ τὴν Καισάρεια καταγόταν ἡ αἰμορροοῦσα γυναίκα, πού -κατὰ τὴν παράδοση- ὀνομαζόταν Βερονίκη καὶ ἡ ὁποία θεραπεύτηκε ἀπὸ τὸν Κύριο, στὴν περιοχὴ τῆς Καπερναούμ (Ματθ.θ΄, 20-22 Μάρκ.ε΄ 25-34 Λουκ.η΄ 43-49). Ἡ θεραπευμένη γυναίκα ὅταν ἐπέστρεψε στὴν πατρίδα της, τὴν Καισάρεια, ἔστησε -χάριν εὐγνωμοσύνης- στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ της ἕνα χάλκινο ἀδριάντα, ὁ ὁποῖος παρίστανε τὸ Χριστό καὶ τὴν ἰδία γονυπετοῦσα. Αὐτὴ ἡ παράσταση -ἡ ἀρχαιότερη τοῦ Χριστοῦ- θαυματουργοῦσε (ἀναφερόταν ὅτι στὴ βάση τοῦ ἀδριάντα, φύτρωσε ἕνα βότανο πού θεράπευε διάφορες ἀσθένειες) καὶ πολὺ σύντομα ἔγινε χριστιανικὸ προσκύνημα. Πολλοὶ εἶδαν καὶ περιέγραψαν τὸν ἀδριάντα αὐτόν, μεταξύ ἄλλων καὶ ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος (Eusebius, "Hist. Eccl." vii. 18). Τὸν 4ο μ.Χ. αἰῶνα, τὸ ἀνάγλυφο αὐτὸ τοῦ Χριστοῦ τοποθετήθηκε

μέσα σέ βασιλική, ή όποία κτίστηκε γιά τό σκοπό αυτό κοντά στην πηγή. Τά έρείπια τής βασιλικής ήρθαν στό φώς μέ τίς άνασκαφές τών τελευταίων έτών.

Η Καισάρεια ή παράλιος καί ή Καισάρεια τοῦ Φιλίππου στην Παλαιστίνη, αλλά καί ή άλλη Καισάρεια τής Καππαδοκίας, άποτελέσαν θαυμαστά κέντρα πνευματικῆς δραστηριότητας καί ήκμασε σέ αυτά ή θεολογική διανόηση. Σήμερα, άποτελοῦν γιά έμᾶς μέρος από τίς άλησμόνητες πατρίδες καί τούς ιερούς χώρους τοῦ γένους μας. Είναι Άγιοι χῶροι, εύλογημένοι. Άγιοι τόποι, οί όποιοι συνέβαλαν τά μέγιστα στόν πολιτισμό, στην θεολογία καί τήν πίστη. Ὑπήρξαν -γεωγραφικά, ιστορικά καί πνευματικά όρόσημα- σταθμοί καί σημάδια πολύτιμα πάνω στη σφαίρα τής γῆς, άγια μετερίζια, μέσω τών όποίων έφτασαν έως τίς ήμέρες μας - άνέπαφα καί άνέγγιχτα- τα ιερά καί τά όσια τής Ὀρθοδοξίας καί τής Ρωμηοσύνης.

Συγγραφεύς: Αρχιμανδρίτης Ἰγνάτιος, Ἡγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς τών Ποιμένων, Βηθλεέμ

ngg_shortcode_0_placeholder

Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ: Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Η Άγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι ή Χριστιανορθόδοξη χρονική περίοδος τής νηστείας καί τής πνευματικῆς, ψυχικῆς καί σωματικῆς προετοιμασίας τών πιστῶν γιά τό Άγιο Πάσχα. Ὀνομάστηκε Τεσσαρακοστή, σέ άνάμνηση τής νηστείας τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στην έρημο, ή όποία είχε διαρκέσει σαράντα

ήμέρες. Είναι ή αρχαιότερη από όλες τις μεγάλες νηστείες τής Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καθιερώθηκε τόν 4ο μ.Χ. αἰῶνα. Αρχικά διαρκοῦσε ἕξι ἑβδομάδες, ἐνῶ ἀργότερα προστέθηκε καί ἄλλη μία ἑβδομάδα. Διαρκεῖ συνολικά 48 ήμέρες, μαζί μέ τήν Μεγάλη Ἐβδομάδα. Ξεκινᾷ τήν Καθαρά Δευτέρα καί τελειώνει τό Μεγάλο Σάββατο.

Βέβαια, ή ὀνομασία Μεγάλη Τεσσαρακοστή ή Μεγάλη Σαρακοστή, δέν ὀφείλεται στή μεγάλη διάρκειά της, ἀλλά στήν μεγάλη σημασία τοῦ κοσμοσωτηρίου γεγονότος τής Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας, καί σέ ἀνάμνηση τῶν παθῶν Του. Μέσα σέ αὐτό τό στάδιο τῶν ἀγῶνων, μέ τή νηστεία, τήν ἐξομολόγηση, τήν προσευχή, τήν ἐλεημοσύνη, τις συχνές ἀκολουθίες, καί ὅλα τα πνευματικά παλέματα προετοιμάζεται ὁ κάθε Χριστιανός γιά νά ἀναστηθεῖ κι αὐτός ἀπό τά πάθη καί τις ἀμαρτίες του.

Καί, με τη βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ξεκινᾷ αὐτό τό πνευματικό μας ὁδοιπορικό πρός τό Ἅγιο Πάσχα. Ἐγκαινιάζεται ή προετοιμασία μας μέ τό τριήμερο, πού εἶναι οἱ τρεῖς πρῶτες ήμέρες τής Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Τρεῖς ήμέρες ἀπόλυτης νηστείας, ἀσιτίας, χωρίς καθόλου φαγητό καί νερό, κυρίως στή λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα, στό γυναικεῖο κοινόβιο στή Βηθανία, ἀλλά καί σέ ἄλλα μοναστήρια τῶν Ἁγίων Τόπων. Είναι δύσκολό το τριήμερο αὐτό. Δέν εἶναι εὐκόλη ὑπόθεση, ἀλλά βοηθᾷ μέ τόν καλύτερο τρόπο στήν ἔναρξη τοῦ πνευματικοῦ μας ἀγῶνα. Μοιάζει μέ πένθος, μιάς καί κόβονται ἐντελῶς οἱ σωματικές μας δυνάμεις καί τό μυαλό μας περιορίζεται μόνον στά πνευματικά. Οὔτε διακονίες, οὔτε διακονήματα τις τρεῖς αὐτές πρῶτες ήμέρες, παρά μόνον προσευχή καί ἀκολουθίες.

Ἔτσι λοιπόν, ή Καθαρά Ἐβδομάδα, ή ή Καθαροβδομάδα ὅπως ἐπίσης λέγεται -ἐπειδή οἱ πιστοί «καθαίρονται διά τής νηστείας»- εἶναι ή ἀρχή τής Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Μᾶς εἰσάγει σέ μιά περίοδο μετανοίας καί ἀποτοξίνωσης -σωματικῆς καί ψυχικῆς- μέ μοναδικό προσανατολισμό τόν Θεό καί τό Ἅγιο Πάσχα.

«Μετανοίας καιρός καί δεήσεως ὥρα», ὅπως λέει καί τό τροπάριο.

Ὅσοι, ἐδῶ στήν Ἁγία Γῆ, ζήσαμε καί προλάβουμε τούς παλαιούς ἀγιοταφίτες πατέρες, τόν γέροντα Σεραφεῖμ τόν Σαββαΐτη, τόν γέροντα Θεοδόσιο τῆς Βηθανίας, τόν π. Σωφρόνιο τόν τυπικάρη τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἀλλά καί πολλούς ἄλλους, διαπιστώσαμε πόσο πιστοί τηρητές ἦταν τῶν ἱερῶν κανόνων, τῆς νηστείας καί τοῦ ἱεροῦ πηδαλίου.

Ὁ π. Σεραφεῖμ νήστευε μέχρι τά 102 τοῦ χρόνια, ὁ μοναχός π. Φιλάρετος ὁ Κύπριος μέχρι τά 89 τοῦ χρόνια, ὁ π. Δαμασκηνός στόν Ἅγιο Σάββα μέχρι τά 90 του χρόνια, ὄχι μόνον αὐτοί, ἀλλά καί πόσοι ἄλλοι διακριτικοί πατέρες τῶν Ἱεροσολύμων...

Ἴσως σέ πολλούς φανεῖ ὡς ὑπερβολή, ὅμως ὑπῆρχαν καί υπάρχουν ἀγιοταφίτες πατέρες πού νήστευαν καί νηστεύουν μέ πλήρη ἀποχή ἀπό τροφή καί νερό ὅλη τήν πρώτη ἐβδομάδα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί κοινωνοῦσαν καί κοινωνοῦν τό πρῶτο Σάββατο τῶν Νηστειῶν.

Ἐμεῖς οἱ νεώτεροι ὡς ἀμαθεῖς καί ἀρχάριοι τους ρωτούσαμε: «Γιατί ἄραγε τόση ὑπερβολή στή νηστεία;».

Καί ἐκεῖνοι μᾶς ἀπαντοῦσαν τόσο σοφά καί πατερικά: «Διότι, ὅσο ὁ ἔξω ἄνθρωπος φθείρεται, τόσο ὁ ἔσω ἄνθρωπος -τουτέστιν ἡ ψυχή- ζωογονεῖται καί τρέφεται! Ὅσο παιδεύουμε τή σάρκα καί τήν κοιλία, τόσο ὠφελεῖται τό πνεῦμα». «Καλύτερα», ἔλεγαν, «νά φονεύσω ἐγώ τή σάρκα, παρά ἡ σάρκα νά φθείρει τήν ψυχή μου πού εἶναι ἀθάνατη!».

«Νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή οὐράνια χαρίσματα λαβῶν». Καθώς καί «ἐγκράτεια, ἐκγύμνασις καί τῆς τροφῆς λιτότης καί ἔγερσις ἐωθινή ἐστι μακροβιότης».

Ἦταν θυμάμαι Καθαροβδομάδα τοῦ 1995. Ἐνα μικρό γκρούπ Ἑλλήνων προσκυνητῶν εἶχε ἐπισκεφθεῖ, στή Μονή τῶν Ποιμένων, τόν γέροντα Σεραφεῖμ. Τούς ἔλεγε λοιπόν, μεταξύ ἄλλων: «...μήν εἶστε παιδιά μου πλεονέκτες, γιατί ἡ πλεονεξία θά φέρει κακό, θά ἐπιφέρει κρίση! Γιατί; Διότι αὐτό πού περισσεύει δέν εἶναι δικό σου, δέν εἶναι δικό μου, ἀλλά εἶναι τοῦ πτωχοῦ, εἶναι τῆς χήρας, τοῦ ὀρφανοῦ, τοῦ ἀρρώστου, τοῦ φυλακισμένου ἢ ὁποιοῦ

ἄλλου ἔχει ἀνάγκη. Δέν εἶναι γιά τίς τράπεζες τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλά γιά ἀποταμίευση μέσω ἐλεημοσυνῶν στίς τράπεζες τῶν οὐρανῶν!». Πόσο ἐπίκαιρα εἶναι στίς ἡμέρες μας τά λόγια τοῦ γέροντα Σεραφείμ,; Πόσο ἀληθινά ἀκούγονται τά λόγια του, ἐδῶ πού ἔχουμε φθάσει παγκοσμίως;

Μόλις ἔμπαινε ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή μᾶς προέτρεπαν οἱ πατέρες σέ ἀκόμα περισσότερη προσευχή. Μᾶς προέτρεπαν σέ ἐντονότερη ἀνάγνωση καί μελέτη τῶν θείων γραφῶν, τῶν συναξαρίων, τῶν βίων τῶν ἁγίων μας. «Εἶναι σπουδαία τροφή», μᾶς ἔλεγαν, «τροφή θρεπτική-βιταμινούχα τῆς ψυχῆς».

Εὐλογημένοι μας ἀδελφοί,

δί' εὐχῶν ὅλων των ἁγίων, εἶθε αὐτή ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή πού ξεκινᾷ νά εἶναι σαρακοστή νέας ἀρχῆς, κάθαρσης, ἁγιασμοῦ, μετανοίας εἰλικρινοῦς, θέωσης καί ψυχοσωματικῆς μας ἀνάτασης καί ἀνάστασης ἀπό τήν κάτω Ἱερουσαλήμ πρὸς τήν ἄνω.

Ἀμήν, γένοιτο.

Συγγραφεύς: Ἀρχιμανδρίτης Ἰγνάτιος, Ἡγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ποιμένων, Βηθλεέμ

Η ΣΕΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΑΠΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.

Ἱστορικά στοιχεῖα σχετικά με την σεισμικότητα της περιοχῆς των Ἱεροσολύμων και η καταγραφή των σημαντικότερων σεισμῶν μέχρι

τον 20^ο αι.

Υπό του Δρ. Αρχιτέκτονος του ΥΠ.ΠΟ., κ. Μητροπούλου Θεοδοσίου,

Διευθυντού του Τεχνικού Γραφείου του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων.

«...Η ιστορία διετήρησεν ημίν την ανάμνησιν πολλών σεισμών, καταστρεψάντων ολοκλήρους πόλεις εν τε τη Συρία και Παλαιστίνη. Ο προφήτης Ζαχαρίας (Ζαχ. Ιδ',5.) αναφέρει μέγαν τινά σεισμόν, όστις εγένετο επί της βασιλείας Οζία βασιλέως Ιούδα. Ο σεισμός ούτος διεσώθη 250 έτη εν τη μνήμη των ανθρώπων, και επ' αυτού έλαβεν αρχήν νέα χρονολογία, όπερ αποδεικνύει ότι ήν μέγιστος. Ο Ιώσηπος ιστορεί ότι επί Ηρώδου, εν καιρώ της εν Ακτίω μάχης, συνέβη σεισμός, υφ' ού απώλοντο δέκα χιλιάδες ανθρώπων...», (Βενιαμίν Ιωαννίδου, Προσκ. Κεφ. Α', § 5).

Από άλλες ιστορικές πηγές μαθαίνουμε ότι κατά την περίοδο της βασιλείας του Ιουστινιανού (527-565 μ.Χ.) οι περιοχές της Παλαιστίνης πολύ συχνά, έφεραν σεισμούς σχεδόν κάθε χρόνο με ανυπολόγιστες καταστροφές (Gibbon hist. VII. Ritter Erdkunde II. P.338). Κατά την περίοδο του Μεσαίωνα πολλοί συγγραφείς έγιναν μάρτυρες τέτοιων σεισμών. Από τον Γουλιέλμο Τύρου έχουμε την πληροφορία ότι μετά τον σεισμό του 1169 έχουμε επανάληψη σεισμικών δονήσεων και καταστροφών σχεδόν ανά τετραετία. Από τις ιστορικές πληροφορίες του Άραβα ιατρού Αβδουλλατίφ (Ιστορία της Αιγύπτου – Μετάφρ. του Silv. de Sacy, σελ. 415), μαθαίνουμε ότι ο σεισμός του 1202 κατέστρεψε όλες τις πόλεις των παραλίων της Γαλιλαίας. Από τον καταστροφικό σεισμό του 1759 έχασαν την ζωή τους 20.000 κάτοικοι της περιοχής αυτής, ενώ από τους σεισμούς του 1836 τρομερές καταστροφές υπέστησαν οι πόλεις της Τιβεριάδος και γενικά της Γαλιλαίας. Το πλέον επικίνδυνο σεισμικό κέντρο είναι η Νεκρά θάλασσα, που από αρχαιοτάτους χρόνους μέχρι σήμερα μας έχει δώσει σημαντικούς σεισμούς.

Επίσης σπουδαία στοιχεία σχετικά με την ιστορία των σεισμών

στην περιοχή αυτή μπορεί να εξαγάγει κανείς από την ιστορική μελέτη των καταστροφών, λόγω σεισμών, που έχει υποστεί διαχρονικά η Ι. Μονή του Αββά Γερασίμου. Το μνημείο αυτό βρίσκεται στο επίκεντρο της πλέον σειсмоγόνου περιοχής της Παλαιστίνης, που είναι ο κόλπος της Άκαμπα και ο πυθμένας της λίμνης της Νεκράς Θάλασσας. Οι διαδοχικές ζημιές που αυτό έχει υποστεί οικοδομικά, βρίσκονται σήμερα καταγεγραμμένες στους κώδικες της Μονής και αποτελούν άριστο υλικό ιστορικής έρευνας. Τα τελευταία χρόνια τα σεισμικά αυτά κέντρα, μας έχουν δώσει σημαντικές σεισμικές δονήσεις, όπως αυτή του 2004.

Από τη διαχρονική περιγραφή των ιστορικών στοιχείων που αναφέρονται σχετικά για το συγκεκριμένο αυτό μνημείο της Ιεράς Μονής του Αββά Γερασίμου, έχει παρατηρηθεί επανειλημμένα κατά χρονικά διαστήματα ξαφνική ερήμωση και εγκατάλειψη της Μονής, ενώ στην συνέχεια ακολουθούν ανακαινιστικές εργασίες. Από την παρατήρηση και ερμηνεία του φαινομένου αυτού μπορεί να εξαγάγει κανείς θετικά και ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την κατ' επανάληψη καταστροφική επίδραση της σειсмоγενούς αυτής περιοχής πάνω στο μνημείο. Καταλήγουμε λοιπόν στο ασφαλές συμπέρασμα ότι η Μονή είχε ανακαινισθεί πολλές φορές, ειδικά τα τελευταία 200 χρόνια, λόγω των σοβαρών ζημιών που προκαλούσαν οι εκάστοτε σεισμοί, εάν μάλιστα λάβει κανείς υπ' όψη ότι μόνο το 1800 έχουν καταγραφεί επίσημα 150 σεισμοί, που όλοι προέρχονται από την ίδια σειсмоγόνο περιοχή. Από τους σεισμούς αυτούς οι σπουδαιότεροι είχαν προκληθεί το 1545 (Πτώση του κωδωνοστασίου του Ι.Ν. της Αναστάσεως), το 1834, το 1836, (Ζημιές στην περιοχή της Γαλιλαίας, Τιβεριάδος, Σαφάδ) και το 1927.

Σημαντική είναι η συμβολή στην μελέτη των σεισμών αυτών από τον Έλληνα Μαθηματικό καθ. Γ. Λ. Αρβανιτάκη (1899), του οποίου η έρευνα (Συμβολή εις την μελέτην των σεισμών Συρίας και Παλαιστίνης) είναι βασισμένη στις μελέτες διακεκριμένων επιστημόνων της εποχής του όπως οι Dr Max Blanckenhorn, Kitto, Stanley, Sauley, Lortet, Chichester Hart κ.ά.

Από την σημαντική αυτή μελέτη έχουμε πληροφορίες σχετικά με

τους σεισμούς που πραγματοποιήθηκαν διαχρονικά στις περιοχές της Συρίας και Παλαιστίνης από τους βιβλικούς χρόνους μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αι.

Ας δούμε πώς έχει εξελιχθεί διαχρονικά η ιστορία η σχετική με την καταγραφή και περιγραφή των σεισμών στην ευπαθή αυτή περιοχή της Παλαιστίνης μέχρι σήμερα.

Στο δεύτερο μισό του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα έχουμε ισχυρότατους σεισμούς με ανυπολόγιστες καταστροφές και συγκεκριμένα το 365, 394, 396 και το 447 με επίκεντρα την Κωνσταντινούπολη, Συρία και Αλεξάνδρεια. Το 457, 458, 500, 525 (επί Ιουστίνου), 526, 528- 565, 583 (επί Ιουστινιανού) καταστρέφονται πολλές πόλεις και συγκεκριμένα οι: Αχαΐα, Βοιωτία, Αντιόχεια, Λαοδίκεια, Σιδώνα, Βηρυτός, Τρίπολις, το βόρειο τμήμα της Παλαιστίνης, Αραβία, Μεσοποταμία, Φοινίκη, Λίβανος και Νικομήδεια. Το 748 (Κωνσταντίνος Κοπρώνυμος) και την περίοδο 758-775 με επίκεντρο τα Ιεροσόλυμα θα καταγραφούν ζημίες στο τέμενος του Ελ-Άκσα (Ναός της Θεοτόκου επί Ιουστινιανού), όπου τα πολύτιμα διακοσμητικά μέταλλα του μνημείου αυτού θα χρησιμοποιηθούν για την κοπή νομισμάτων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δαπάνες για την επισκευή του. Οι ζημίες που είχε υποστεί το μνημείο αυτό ήταν τόσο εκτεταμένες, ώστε χρειάστηκε να ανακατασκευαστεί σε νέο σχέδιο μεγαλύτερων διαστάσεων.

Άλλη επίσης σημαντική περίοδο σεισμών για τα Ιεροσόλυμα έχουμε το 846 και το 1034, οπότε τα τείχη των Ιεροσολύμων σε πολλά σημεία θα καταρρεύσουν «...κατ' αυτόν η μάλλον παθούσα ήν η Αγία πόλις ιδούσα εν πολλοίς τα τείχη της πίπτοντα...εν Ασκάλονι ο φάρος έπεσεν...» (Ημερολ.των Ιεροσολύμων, σ.167). Θα πρέπει την περίοδο αυτή να είχε υποστεί σοβαρές ζημίες και ο Ι.Ναός της Αναστάσεως. Το 1060 από νέο σεισμό θα καταστραφεί εκ νέου η στέγη του Ελ-Άκσα στα Ιεροσόλυμα, οπότε και θα ανακαινισθεί.

Το 1098 και το 1113 νέοι σεισμοί θα μεταβάλουν σε ερείπια την Παλαιστίνη και την Συρία, δεδομένου ότι η διάρκεια των σεισμών

ήταν πολύ μεγάλη (5 μήνες). Το 1160 νέος σεισμός με επίκεντρο τα Ιεροσόλυμα θα προκαλέσει σοβαρές ζημιές στην Ι.Μ. του προφήτη Ηλία μεταξύ Βηθλεέμ και Ιεροσολύμων και θα χρειαστεί η γενναιόδωρη οικονομική βοήθεια του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Μανουήλ του Κομνηνού για την ανοικοδόμηση της Μονής. Οι σεισμοί του 1166,1168,1170, όπως αναφέρει ο Γουλιέλμος ο Τύρου, θα προκαλέσουν μεγάλες καταστροφές, όπως την ερείπωση της Ι. Μονής του Προδρόμου στον Ιορδάνη, η οποία στην συνέχεια θα ανοικοδομηθεί εκ βάθρων από τον Μανουήλ τον Πορφυρογέννητο, σύμφωνα με τις πληροφορίες του Ιωάννη Φωκά. Ο σεισμός της 21^{ης}

Μαΐου του 1202 (περίοδος κατά την οποία η 5^η Σταυροφορία βρίσκεται σε εξέλιξη), θα πρέπει να ήταν από τους πλέον σημαντικούς, ένεκα της μεγάλης έκτασής του (σε Αίγυπτο, Συρία και Παλαιστίνη) και του μεγάλου μεγέθους ζημιών. Στον σεισμό αυτό έχουν αναφερθεί πολλοί συγγραφείς της εποχής, όπως ο Βερώνιος, ο Άγιος Αντωνίνος κ.ά.

Στην συνέχεια παρατίθεται ένα απόσπασμα από την περιγραφή που μας έχει αφήσει ο Άραβας ιστορικός Αβδουλατίφ στο σύγγραμμά του «Έρευναι εν Αιγύπτω» (μετφ.από τον Silvestre de Sacy 1810 και αναφ.του Gauthier du Chancelier, Biblioth.des Crois.t.III 258) *«Το τελευταίον έτος του αιώνος τούτου προηγγέλη ωσειί τέρας ερχόμενον το παν να καταβροχθίση. Όταν η πείνα ήρξατο γινομένη ισχυρώς αισθητή ο λαός κατεδικάσθη να τρέφεται από χόρτα των αγρών ξηρά και κόπρους ζώων. Οι μάλλον πτωχοί ανέσκαπτον τους νεοσκαφείς τάφους και τα κοιμητήρια, αρπάζοντες από των σκωλήκων το στόμα τα πτώματα. Γενικευθείσης δε της μάστιγος οι πληθυσμοί των τε πόλεων και εξοχών, οιονεί διωκόμενοι υπ' αοράτου εχθρού, έφευγον εν άταξία πλανώμενοι πανταχού εν ταις γωνίαις νεκροί ή θνήσκοντες. Η ανθρωποφαγία κατέστη συνήθης...αι δονήσεις ωμοίαζον κινήσεις κοσκίνου ή πτηνού υψούντος και ταπεινούτος ταχέως τας πτέρυγας έν πτήσει. Η ύψωσις της θαλάσσης και η ταραχή των κυμάτων παρείχον παράξενον θέαμα. Τα πλοία και πληθύς ιχθύων ευρίσκοντο αιφνιδίως εις τήν ξηράν»*. Οι σεισμοί θα συνεχιστούν με αμείωτη ένταση το 1204,1236,1254 και 1287 με μεγάλες

απώλειες έμψυχου και άψυχου υλικού, «...τάς ζημίας και τα θύματα μόνον ο θεός γινώσκει...».

Οι σεισμοί του 1290, 1355 (7-9 δονήσεις καθ' εκάστη) και του 1374 ήταν σχετικά ελαφρότεροι σε ζημίες, αλλά με υψηλή συχνότητα δονήσεων. Τον 15^ο αι. σημειώθηκαν δύο σημαντικοί σεισμοί, ένας το 1457 και ένας το 1481 με χιλιάδες νεκρούς (32.000 και 30.000 αντίστοιχα).

Τον 16^ο αι. έχουν αναφερθεί σημαντικοί σεισμοί, όπως εκείνοι του 1577, 1582 (με 15.000 νεκροί) και 1598 με επίκεντρο τη λίμνη Βάν, Αρμενία, Συρία, Παλαιστίνη και περιοχή του Ευφράτη ποταμού. Φαίνεται ότι ο σεισμός του 1545 που προκάλεσε την πτώση του τρούλλου του κωδωνοστασίου του Ι. Ναού της Αναστάσεως ήταν μικρής εντάσεως, δεν έγινε αισθητός στη μείζονα περιοχή, διότι είναι πολύ πιθανό να προερχόταν από το σύνηθες επίκεντρο της Νεκράς θαλάσσης. Η πτώση όμως του τρούλλου του κωδωνοστασίου πρέπει να προήλθε όχι από την ένταση του σεισμού αυτού, αλλά από το γεγονός ότι ο οικοδομικός οργανισμός του κτιρίου ήταν ήδη ρηγματωμένος σοβαρά από προγενέστερους σεισμούς μεγάλης έντασης και διάρκειας, στους οποίους έχω ήδη αναφερθεί παραπάνω. Οι πρόσφατες έρευνες στον οικοδομικό οργανισμό του μνημείου αυτού, έχουν φέρει στο φώς πολύ παλαιότερες ρηγματώσεις, που είχαν σφραγιστεί επιφανειακά κατά τη διάρκεια στερεωτικών επεμβάσεων. Πολλές από τις ρηγματώσεις αυτές που είναι διαμπερείς, έχουν εύρος που κυμαίνεται μεταξύ 1-20 εκ. και εκτείνονται κατακόρυφα κατά μήκος του κατακόρυφου άξονα του κωδωνοστασίου.

Τον 17^ο αι. έχουμε δύο σημαντικούς σεισμούς, ένα το 1641 και άλλον το 1648 στις ίδιες πάντοτε περιοχές. Οι σεισμοί αυτοί προκάλεσαν πολλά θύματα και υλικές ζημίες, είχαν μεγάλη διάρκεια δονήσεων και επανάληψης των σεισμικών φαινομένων που είχαν διάρκεια ακόμη και 5 μήνες. «Οι διαφυγόντες τον θάνατον έθαπτον τούς νεκρούς τών περί αύτούς ανά δεκάδας εντός κοινών λάκκων...ο δε σεισμός διήρκησεν επί 8 ημέρας, καθ' άς εσειέτο ή

γη ως πλοίων εν τρικυμία θαλάσσης.. παρά δέ τινί μονήν γήπεδον εκτάσεως αγρού εβυθίσθη καί κατεπόθη εν οπή απυθμένω, εξ ής ανέβλυσε μέλαν ύδωρ και εσχημάτισε λίμνην...μία Εκκλησία εξετοπίσθη επί πολλά μέτρα, άλλη δε δόνησις τήν κατέρριψε», (Ημερολ. Ιεροσολ.σ.175).

Τον 18^ο αι. επίσης στις περιοχές της βόρειας Παλαιστίνης και Συρίας (Χαλέπι, Τρίπολις, Δαμασκός, Άκκρη, Σιδώνα και Γαλιλαία) θα προκληθούν σεισμικές δονήσεις, εκ των οποίων θα καταγραφεί αυτή της 10^{ης} Ιουνίου του 1759, διάρκειας 1 λεπτού και άλλη ασθενεστερά, διάρκειας 15 δευτερολέπτων (περιγρ. από τους Volney, Patrick Russel, με θύματα 20.000 νεκρούς). Στην συνέχεια οι σεισμοί του 1769 και 1783 κατέστρεψαν περιοχές της Άνω Γαλιλαίας, όπως την Σαφέτ «...κινήσασα τούς κώδωνας (τρούλλους) των οικιών...», ενώ ο σεισμός του 1802 που είχε μεγάλη ένταση, έγινε αισθητός και προκάλεσε ζημίες στην Ιουδαία.

Τον 19^ο αι. σχεδόν όλοι οι σεισμοί πλήττουν την Παλαιστίνη και ειδικά τη Γαλιλαία, με εξαίρεση αυτόν του 1822, που θα καταστρέψει το 75% των κατοικιών και θα φονεύσει το 33% των κατοίκων στο Χαλέπι . Το 1830 και 1837-8, οι σεισμοί θα πλήξουν ολόκληρη την Παλαιστίνη και τα Ιεροσόλυμα, θα προξενήσουν δε ζημίες στον Ι. Ναό της Αναστάσεως «*Εν Ιεροσολύμοις τό ημέτερον Πατριαρχεΐον επισκευάζει τόν εκ σεισμού τότε παθόντα τρούλον τού ναού τής Αναστάσεως. Τότε δέ κατέρρευσε καί ο εν Αγίω Σάββα υπό τό σπήλαιον του Δαμασκηνού Ιωάννου ομώνυμος αυτώ πύργος*»όπ.παρ.σ.177).

Στην πόλη Σαφέτ θα σκοτωθούν 5.000 κάτοικοι από τους 9.000, θα καταστραφεί το φρούριο της Τιβεριάδας, «...τότε ενέδυσσε εν τή Νεκρά θαλάσση νησίς εξ ασφάλτου, ήν εμπορεύσαντο οι Βεδουΐνοι» και θα καταστραφεί ολοσχερώς η πόλη της Γιάφφας (αρχαία Ιόπη)

Ο σεισμός του 1927 προκάλεσε στον Ι. Ναό της Αναστάσεως σοβαρές ζημίες, με τη δημιουργία σοβαρών ρηγμάτων στη λιθοδομή

του μνημείου και ειδικά στον τρούλλο του Καθολικού και στο κωδωνοστάσιο. Έτσι χρειάστηκε η επέμβαση της τότε Αγγλικής Αρμοστείας, η οποία προέβη σε υποστηλωτικές και στερεωτικές επεμβάσεις σε ολόκληρο το μνημείο. Επίσης καταστράφηκε ολοσχερώς και ο τρούλλος του Αγίου Κωνσταντίνου. Το 1937 θα ανακατασκευαστεί ο τρούλλος του Καθολικού με την τότε συνδρομή του Ελληνικού Έθνους.

Μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της Αραβο-Ισραηλινής διενέξεως, το 1955 θα συσταθεί το κοινό Τεχνικό Γραφείο μεταξύ των τριών δικαιούχων θρησκευτικών Κοινοτήτων, ήτοι κατά σειρά προτεραιότητας, με το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο, την Λατινική Κουστωδία της Αγίας Γης και το Αρμενικό Πατριαρχείο. Το Γραφείο αυτό υφίσταται μέχρι σήμερα, με σκοπό την αντιμετώπιση των εργασιών αποκατάστασης του μνημείου του Ιερού Ναού της Αναστάσεως.

Το 2008 έγινε κατανοητό από τις δικαιούχες θρησκευτικές Κοινότητες ότι ο Ι. Ναός της Αναστάσεως θα πρέπει να θωρακιστεί έναντι των καταστροφικών σεισμών που πλήττουν περιοδικά την Αγία Γή. Έτσι, με κοινή συμφωνία ανατέθηκε η συγκεκριμένη διαγνωστική μελέτη κατά πρώτον στο Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας, σε συνεργασία με τον αντίστοιχο Ελληνικό φορέα (Ε.Μ.Π.), ο οποίος για λόγους γραφειοκρατικούς ενεργοποιήθηκε πρόσφατα. Η μελέτη των Ιταλών έχει σήμερα ολοκληρωθεί και κατατέθηκε στις τρεις Κοινότητες, ενώ η επιστημονική ομάδα του Ε.Μ.Π., που απαρτίζεται από τους καθηγητές κ. Αντωνία Μοροπούλου, κ. Κωνσταντίνο Σπυράκο και πολυμελή ομάδα ειδικών μηχανικών και σεισμολόγων, με τον απαραίτητο εξοπλισμό, προέβη πρόσφατα στη λήψη επιστημονικών μετρήσεων στο μνημείο, προκειμένου αυτή να εκπονήσει σχετική διαγνωστική μελέτη και έρευνα σεισμικής τρωτότητας του μνημείου. Μετά την ολοκλήρωση των μελετών αυτών, οι επιστήμονες και των δύο πλευρών θα καταλήξουν σε επιστημονικά συμπεράσματα, που θα εξασφαλίσουν στο μνημείο το σωστό τρόπο αντιμετώπισης των ζημιών (συντήρηση-προστασία) και την αντισεισμική θωράκισή του.

Υπό του Δρ. Αρχιτέκτονος του ΥΠ.ΠΘ., κ. Μητροπούλου Θεοδοσίου,

ngg_shortcode_1_placeholder

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ.

Η Αγιοταφίτικη Αδελφότητα από τους πρώτους αιώνες του Χριστιανισμού έχει τη μεγάλη ευλογία και τιμή, μέσω μυρίων αντιξοοτήτων, να δίδει την Ορθόδοξη μαρτυρία της χριστιανικής Πίστεως στους Αγίους Τόπους, η οποία συνδέεται άμεσα με το κοσμοσωτήριο γεγονός της παρουσίας του Κυρίου μας. Ανέκαθεν στην πολύπαθη αυτή περιοχή διεξαγόταν αγώνας διατηρήσεως και ενισχύσεως του σταθερού θεμελίου της Πίστεώς μας με συνεχή επαγρύπνηση, θάρρος και μαχητικότητα. Στον αγώνα αυτόν, πρωταρχικό ρόλο έπαιξαν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα του Πατριαρχείου μας.

Η Αγιοταφίτικη Αδελφότητα ανέκαθεν συντηρεί Σχολές διαφόρων βαθμίδων για τη μόρφωση κληρικών, ικανών να ανταποκριθούν στην υψηλή πνευματική αποστολή της. Από τα μέσα του 19ου αιώνα έως τις αρχές του 20^{ου}, η Εκκλησία των Ιεροσολύμων διέθετε την περίφημη Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού, η οποία ανέδειξε πληθώρα διακεκριμένων θεολόγων, μεταξύ αυτών και καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η Αδελφότητα σήμερα διαθέτει την Πατριαρχική Σχολή, η οποία είναι Γυμνάσιο και Λύκειο καθ' όλα ισότιμη προς τα δημόσια

σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Ελληνικής Επικράτειας, αναγνωρισμένη από το Κράτος το έτος 1911. Η Πατριαρχική Σχολή ακολουθεί το πλήρες πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας, εμπλουτισμένο με ειδικά μαθήματα, τα οποία καλύπτουν τον ειδικό ρόλο της. Το διδακτικό προσωπικό αποτελούν καθηγητές αποσπασμένοι από την Ελλάδα και την Κύπρο, καθώς και πτυχιούχοι κληρικοί του Πατριαρχείου. Η Σχολή, η οποία διαθέτει και οικοτροφείο, στεγάζεται σε κτίριο του Πατριαρχείου στο λόφο της Αγίας Σιών, λίγα μέτρα από το «Υπερώον», όπου πραγματοποιήθηκε ο Μυστικός Δείπνος και η επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος κατά την ημέρα της Πεντηκοστής.

Το Πατριαρχείο έχει όλη τη φροντίδα των μαθητών και αναλαμβάνει όλες τις δαπάνες τους για τη φοίτησή τους, τη διαβίωσή τους, και, γενικότερα, οποιαδήποτε ανάγκη τους κατά τη διαμονή τους στη Σχολή.

Οι μαθητές, εκτός των ωρών διδασκαλίας, οι οποίες διεξάγονται τις πρωϊνές ώρες, έχουν προγραμματισμένη απογευματινή μελέτη και συμμετέχουν στις μεγαλοπρεπείς τελετές της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων. Η Σχολή αποτελεί το φυτώριο της Αδελφότητας, από το οποίο θα προέλθουν οι αυριανοί Αγιοταφίτες Πατέρες. Στόχος της είναι η προετοιμασία νέων, ικανών να ανταποκριθούν στην υψηλή αποστολή της εθνικής και πνευματικής κληρονομιάς της Αγιοταφίτικης Αδελφότητας.

Οι απόφοιτοι της Σχολής, μετά από ελεύθερη προσωπική τους επιλογή, μπορούν να ενταχθούν στην Αδελφότητα και με τη φροντίδα του Πατριαρχείου να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε Ελληνικά ή ξένα Πανεπιστήμια. Μπορούν να λάβουν μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις ή, εφόσον έχουν συμπληρώσει τετραετή τουλάχιστον φοίτηση στη Σχολή, μπορούν να λάβουν μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις των Ομογενών με ευνοϊκούς όρους βαθμολόγησης.

Η Σχολή δέχεται με ιδιαίτερη χαρά οποιονδήποτε μαθητή με ήθος και χριστιανικές αρχές, ο οποίος θα ήθελε να αρχίσει ή να συνεχίσει τις σπουδές του στην Αγία Πόλη της Ιερουσαλήμ από

την Ελλάδα, την Κύπρο ή την ομογένεια του Εξωτερικού.

Αποτελεί ηθικό χρέος όλων μας η με κάθε μέσο στήριξη του θεάρεστου έργου του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, το οποίο έχει βαθειά συναίσθηση ότι η Παιδεία, και μάλιστα η Εκκλησιαστική, συντελεί στην ηθικοπνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου, καθιστώντας αυτόν ελεύθερο και ικανό να αντισταθεί στις σύγχρονες προκλήσεις. Ομοίως, έχει συναίσθηση ότι αυτή καλλιεργεί τον ανθρωπισμό, την αγάπη, την ειλικρίνεια, το σεβασμό προς το συνάνθρωπο, επιτυγχάνοντας το μετασχηματισμό των συνειδήσεων και οδηγώντας τον άνθρωπο στον ορθό δρόμο του Θεού. Για το Πατριαρχείο, η Παιδεία αποτελεί αιώνιο αγαθό, ανώτερο από τον πλούτο, τη δόξα, την ομορφιά, την ευγενική καταγωγή και τη σωματική ρώμη. Παραμένει και συνοδεύει τον άνθρωπο σε ολόκληρη την πνευματική και ηθική ζωή του, παρακινώντας τον σε έργα άφθαρτα και αθάνατα.

Ιεροσόλυμα, 10 Ιανουαρίου 2012

Εκ της Πατριαρχικής Σχολής.

ngg_shortcode_2_placeholder

**Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΩΝ
ΠΑΝΑΓΙΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ
ΑΓΙΑ ΓΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ
ΜΟΝΑΧΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΟΤΑΦΙΤΙΚΗΣ**

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

«Χαῖρε Σιών, Ἁγία Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, Θεοῦ κατοικητήριον!»

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Σιών, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀποτελοῦσε καί συνεχίζει, μέχρι σήμερα, νά ἀποτελεῖ τό κέντρο τῆς παγκόσμιας Ὁρθοδοξίας, τήν Ἱερά Κιβωτό ὄλου του Χριστιανισμοῦ. Εἶναι «ἡ Μήτηρ πασῶν των Ἐκκλησιῶν», εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία διαφύλαξε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καί διατήρησε στήν ἐκκλησιαστική δικαιοδοσία τῆς Ὁρθοδοξίας καί τῆς ρωμηοσύνης τά Πανάγια προσκυνήματα στήν Ἁγία Γῆ, μέ πολλούς δύσκολους καί ὑπεράνθρωπους ἀγῶνες, διά μέσου των αἰῶνων.

Ἡ περίοδος ἀκμῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἀρχίζει τον 4ο μ.Χ. αἰῶνα, μέ τήν ἀναγνώριση τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς ἐπίσημης θρησκείας τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Ὁ Χριστιανισμός θεμελιώνεται τό 313 μ.Χ. μέ τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων (=Μιλάνο) τό ὁποῖο ἐξέδωσε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Τότε σταματοῦν οἱ διωγμοί κατά τῶν Χριστιανῶν καί ἡ βασιλομήτωρ αὐτοκράτειρα Ἁγία Ἑλένη ξεκινᾷ, τό 326 μ.Χ., τήν ἀποκατάσταση τῆς Χριστιανικῆς λατρείας στήν Ἁγία Γῆ καί τήν ἀνάδειξη καί καθαγίαση τῶν προσκυνημάτων, μέ τήν ἀνέγερση μεγαλοπρεπῶν ναῶν πάνω σε Ἱερούς Τόπους, στίς πιό σημαντικές τοποθεσίες τίς ὁποῖες ἀγίασε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός μέ τήν, ἐπί τῆς γῆς, παρουσία Του. Ἡ Θεοφάνεια (=ἡ φανέρωση τοῦ Θεοῦ μέσω τῆς ἐνανθρωπήσεως) εἶναι βασισμένη πάνω σε μία τοπογραφική καί ἱστορική πραγματικότητα, τήν ὁποία κανείς καί ποτέ δέν μπορεῖ νά ἀμφισβητήσῃ.

Μέ τά ἐγκαίνια τῶν νεόδμητων βασιλικῶν, στήν Ἱερουσαλήμ (τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως), στή Βηθλεέμ (τῆς Γεννήσεως) καί σέ ἄλλα μέρη (στό Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, στή Χεβρών κ.α.), ἄρχισαν νά συρρέουν πλήθη πιστῶν ἀπό τά πέρατα τῆς γῆς, μέ σκοπό νά δοῦν καί νά προσκυνήσουν μέ εὐλάβεια καί δέος τούς Θεοτίμητους τόπους, τά θεοβάδιστα μέρη.

Παράλληλα ὁμως καί τό μοναχικό ἰδεῶδες βρῆκε μεγάλη ἀπήχηση

καί ρίζωσε στίς καρδιές πολλῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι μέ τέλεια αὐταπάρνηση ἔρχονταν γιά νά ἀφιερωθοῦν θυσιαστικά στή διακονία καί φύλαξη τῶν πανίερων προσκυνημάτων καί καθιδρυμάτων τῆς Ἁγίας Γῆς, ἀλλά καί νά ἀσκητέψουν στήν ἔρημο τῆς Ἰουδαίας. Κι ἔτσι ἀπό τόν 4ο μ.Χ. αἰῶνα, ἄρχισε νά ἀναπτύσσεται ὁ Ὁρθόδοξος μοναχισμός πού στόν 6ο μ.Χ. αἰῶνα ἔφθασε στή μεγαλύτερη ἀκμή του.

Ἀπό τό 326 μέχρι τό 630 μ.Χ., στά χρόνια της Βυζαντινῆς κυριαρχίας, κτίστηκαν στήν Ἁγία Γῆ ἀναρίθμητοι ναοί-προσκυνήματα καί μοναστήρια (ὄλων των εἰδῶν), στούς περισσότερους ἱερούς τόπους πού ἦταν συνδεδεμένοι μέ πρόσωπα καί γεγονότα τά ὅποια ἀναφέρονταν στήν Ἁγία Γραφή (Παλαιά & Καινή Διαθήκη). Τό παράδειγμα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀκολούθησαν καί οἱ διάδοχοί του, οἱ Χριστιανοί αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, συμβάλλοντας ὄχι μόνο μέ μεγάλες οἰκονομικές ἐνισχύσεις, ἀλλά καί μέ εἰδικά νομοθετικά μέτρα.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνας τό 451 μ.Χ., ἀναγνωρίζοντας τή θρησκευτική καί προσκυνηματική σπουδαιότητα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, εἶχε ἀναδείξει τήν Ἐπισκοπή Ἱεροσολύμων σέ Πατριαρχεῖο. Ὁ Πατριάρχης ἀναγνωρίστηκε ὡς ἡ ἀνώτερη ἐκκλησιαστική ἀρχή στήν Ἁγία Γῆ. Στό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων δόθηκαν τά κυριαρχικά δικαιώματα ὄλων των Παναγίων προσκυνημάτων, καί ἐκεῖνο, στήν προσπάθειά του νά τά διατηρήσει ὡς κανονικός καί νόμιμος διάδοχός των Βυζαντινῶν στήν Ἁγία Γῆ, διαδραμάτισε σπουδαῖο ρόλο στή ζωή τῆς Ὁρθοδοξίας καί, διατηρώντας τήν ἑλληνική ταυτότητα καί τήν Ὁρθόδοξη παράδοση, διαμόρφωσε τόν Ἑλληνορθόδοξο χαρακτήρα του.

Τόν Ἑλληνορθόδοξο χαρακτήρα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καί, κατά συνέπεια, τήν Ἑλληνορθόδοξη μορφή τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων ἀναγνώρισαν καί σεβάστηκαν ὅλοι οἱ μετέπειτα κατακτητές τῆς Ἁγίας Γῆς.

Πολύ σωστά ἔχει λεχθεῖ ὅτι «τά κεκτημένα δίκαια τοῦ Βυζαντίου ἐπί τῶν Ἁγίων Τόπων, διά τῆς ἰδρύσεως ἐπ' αὐτῶν τῶν Παναγίων προσκυνημάτων, εἶναι δίκαια καί προνόμια τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἄνευ

ὑπερβολῆς κληρονομηθέντα ἀπό τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς ... ἄτινα οὐχί μόνον ὁ πρῶτος Ἄραβ κατακτητῆς ἐσεβάσθη καί κατοχύρωσε διά συνθήκης (ἀχτιναμέ), ἀλλά καί οἱ μετέπειτα κατακτηταί τῆς Παλαιστίνης ἐσεβάσθησαν, μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν».

Εἶναι γνωστό ὅτι τό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, μέ βάση ἐπίσημα διατάγματα χαλίφηδων καί φερμάνια σουλτάνων, ἀπολάμβανε ἑνός εἰδικοῦ συστήματος προστασίας καί ἀναγνώρισης τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐπί τῶν Παναγίων προσκυνημάτων. Ὅπως εἶναι, ὁ περίφημος «Ἀχτιναμές» (=ἰδιόγραφη ὑποχρέωση, διαθήκη) ὁ ὁποῖος ἀναγνώριζε στό «Βασίλειον Γένος τῶν Ἑλλήνων» τή διατήρηση τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων του στά ἱερά προσκυνήματα τῶν Ἁγίων Τόπων καί εἶχε δοθεῖ ἀπό τόν χαλίφη Ὀμάρ ἱμπν ἔλ Χαττάμπ (Omar ibn-el-Khattab), το 638 μ.Χ., στόν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Σωφρόνιο. Ἡ, πολύ ἀργότερα, τό «Χάτι σερίφ» (=αὐτοκρατορικό διάταγμα) τό ὁποῖο διασφάλιζε τά προνόμια τῆς Ἑλληνορθόδοξης Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καί εἶχε δοθεῖ ἀπό τόν Μωάμεθ Β΄ τόν Πορθητή, τό 1453, στόν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιο Δ΄.

Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ὅτι ὅλα κυλοῦσαν μέ τίς ἰδανικότερες τῶν συνθηκῶν. Ὅλοι οἱ κατακτητές (Πέρσες, Ἄραβες μουσουλμάνοι, Σταυροφόροι, Ἀγιουπήδες, Μαμελοῦκοι, Ὀθωμανοί Τοῦρκοι κ.ἄ.), οἱ ὁποῖοι κατέκτησαν τήν Ἁγία Γῆ, μετά τό τέλος τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τήν πλήγωσαν βαριά, ἄφησαν τά ἔχνη τους, ἀλλά δέν μπόρεσαν νά κάμψουν τό φρόνημα τῶν λιγοστῶν ἡρώων μοναχῶν του Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, πού μέ νύχια καί μέ δόντια διατήρησαν τήν Ἑλληνικότητα καί τήν Χριστιανικότητα τῶν Ἱερῶν προσκυνημάτων τῆς Ἁγίας Γῆς καί δέν ὑπέκυψαν ποτέ καί σέ κανέναν, παρά τίς καταστροφές καί τίς ταπεινώσεις πού ὑπέστησαν.

Μετά τούς Βυζαντινοὺς χρόνους καί μέχρι τίς ἡμέρες μας, κάτω ἀπό ἀντίξοες συνθήκες, γίνονταν καί γίνονται συνεχεῖς ἀγῶνες γιά τή φυσική ὑπόσταση καί προστασία τῶν Παναγίων προσκυνημάτων, γιατί κατά καιρούς ξεσποῦσαν φανατικές διενέξεις καί διαμάχες γιά τήν κηδεμονία τῶν προσκυνημάτων, γιά τήν ἀπόκτηση δικαιωμάτων πάνω στά προσκυνήματα ἀπό διάφορες χριστιανικές κοινότητες. Μιά μαύρη σελίδα γιά τόν

Χριστιανισμό.

Οι τσάροι τῆς Ρωσίας, οἱ Ἕλληνες τῆς Ρουμανίας, καθώς καί κάποιες Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, στήριξαν ἠθικά καί ὑλικά το Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, ἀναγνωρίζοντας τή νομιμότητα καί τή δικαιοδοσία του στά Πανάγια προσκυνήματα.

Ὅμως ὑπάρχουν στήν Ἁγία Γῆ καί προσκυνήματα τά ὁποῖα ἀποκτήθηκαν ἢ δημιουργήθηκαν μέ νόμιμους καί μή νόμιμους τρόπους καί κάτω ἀπό εἰδικές καταστάσεις καί συνθήκες, ἀπό ἑκκλησίες μή ὀρθόδοξες, ὅπως ἀπό τά Πατριαρχεῖα τῶν Ἀρμενίων καί τῶν Λατίνων (=Ρωμαιοκαθολικῶν), καθώς καί ἀπό τίς ἀρχιεπισκοπές τῶν Κοπτῶν (=Αἰγυπτίων), τῶν Ἀβησσυνίων (=Αἰθιοπῶν) καί τῶν Σύρων.

Πῶς μπορεῖ ὅμως κανεῖς νά ἀμφισβητήσῃ τό αὐτονόητο; Πῶς μπορεῖ νά ἀμφισβητήσῃ τήν Ἑλληνικότητα, τόν Ἑλληνικό χαρακτήρα, τῶν Ὀρθόδοξων προσκυνημάτων; Πῶς μπορεῖ νά τό κάνει, ὅταν γνωρίζει ὅτι ὁ πολιτισμός τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὁ λαμπρότερος ὅλων τῶν πολιτισμῶν, τόν ὁποῖο μας χάρισε ἡ ἐκχριστιανισμένη ρωμαϊκή αὐτοκρατορία, στήν πραγματικότητα εἶναι ὁ ἐκχριστιανισμένος Ἑλληνικός πολιτισμός; Ὁ ἑλληνισμός πού λειτούργησε πάντοτε, ὡς τό ἄρμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Αὐτήν τήν ἀδιάρρηκτη καί ἁρμονική σχέση μεταξύ Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ διέβλεψε καί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ὅταν πληροφορήθηκε ἀπό τούς μαθητές Του Ἀνδρέα καί Φίλιππο ὅτι κάποιοι Ἕλληνες ζητοῦν νά Τόν συναντήσουν, τούς ἀπάντησε: «Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθεῖ ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου» (Ἰω.12: 20-23). Ὁ ἐρχομός τῶν Ἑλλήνων δηλαδή σήμανε τήν ὥρα γιά νά δοξασθεῖ καί μέσω ἐκείνων. Βέβαια ἡ Δόξα τοῦ Κυρίου μας θά ἐπέλθῃ πρώτιστα ἀπό τήν ἴδια τή σταυρική Του θυσία καί τήν Ἀνάστασή Του, ἀλλά αὐτό δέν ἀναιρεῖ καί τήν ταυτόχρονη δόξα πού θά Τοῦ προσφέρουν ἐκεῖνοι πού ζήτησαν νά Τόν συναντήσουν.

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, ὁ ἐπίσκοπος Πενταπόλεως, ἐρμηνεύοντας τόν ἀνωτέρω λόγο τοῦ Ἰησοῦ, στό «Περί τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ὡς παιδαγωγοῦ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τόν Χριστιανισμόν» (17 Ἰουνίου

1896), αναφέρει τά ἐξῆς: «Οἱ θεῖοι τοῦ Σωτῆρος λόγοι “νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου”, ὅτε ἀνηγγέλθη Αὐτῷ, ὅτι Ἕλληνες ἤθελον ἰδεῖν Αὐτόν, ἐνεῖχον βαθεῖαν ἔννοιαν. Ἡ ρῆσις ἦν προφητεία, πρόρρησις τῶν μελλόντων. Οἱ ἐκεῖ ἐμφανισθέντες Ἕλληνες ἦσαν οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτῶν διείδεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς τό ἔθνος ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἔμελλε νά παραδώσῃ τήν ἱεράν παρακαταθήκην, ἵνα διαφυλαχθῇ τῇ ἀνθρωπότητι.

Τό ἔργον τοῦτο ἀληθῶς ἀνετέθη τῇ Ἑλληνικῇ φυλῇ. Τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπό τῆς ἱστορίας. Ἐν μόνον βλέμμα ριπτόμενον εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπαρκεῖ ὅπως πιστώσῃ τήν ἀλήθειαν ταύτην. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπό τῆς πρώτης σελίδος αὐτῆς ἀναφαίνεται ἡ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν τῷ Χριστιανισμῷ δρᾶσις, καί ἡ κλήσις αὐτῆς, ἵνα ἀναλάβῃ τό μέγα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔργον.

Ὁ Χριστιανισμός ὡς πρῶτον δῶρον αὐτοῦ ἐδωρήσατο αὐτῷ νέαν ζωήν, ὁ δέ Ἕλλην ὑπεστήριξεν αὐτόν διά τῶν ἀγώνων καί τῶν αἱμάτων του.»

Καί προσθέτει ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος: «Ὁ Κλήμης (=ὁ Ἱερός Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς) ἐπί τοσοῦτον προβαίνει ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ πᾶσα σοφία καί ὅτι ἡ θεία σοφία ἐφώτιζε καί ἐποδηγέτει τό ἐλληνικόν ἔθνος, ὥστε φρονεῖ, ὅτι τά ἱερά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μετεφράσθησαν κατά θείαν πρόνοιαν Ἑλληνιστί, καί τά τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐγράφησαν Ἑλληνιστί, ὅπως τό Ἑλληνικόν ἔθνος τό διά τῆς φυσικῆς θεογνωσίας εἰς τήν εὐρεσιν τῆς ἀληθείας προδηγετηθέν, γνωρίσῃ καί τήν δι' ἀποκαλύψεως γνωσθεῖσαν τοῖς ἀνθρώποις ἀλήθειαν καί δι' ἀμφοτέρων ὁδηγηθῇ πρὸς τήν ὑψίστην ἀλήθειαν.

Καί ἀληθῶς, δύναται τίς νά ἐρωτήσῃ: Διατί Ἑλληνιστί νά γραφῶσιν αἱ Γραφαί καί οὐχί Ρωμαῖστί; ἢ ἐν ἄλλῃ τινί γλώσσῃ; Ἡ θεία πρόνοια ὑπέρ αὐτοῦ πάντως ἔσχε λόγον τήν ἐκλογήν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπό τῆς ἐμφανίσεώς του διά τόν Χριστιανισμόν.»

Τί μπορούμε νά προσθέσουμε ἢ τί νά σχολιάσουμε σέ αὐτό τό θεόπνευστο κείμενο; Καί ὅσον ἀφορᾷ στή βαθειά σχέση Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ, εἶναι ὅλα γραμμένα τόσο ξεκάθαρα!

Ὁ μακαριστός γέροντας Πορφύριος ἔλεγε: «...Καθένας ἀπό ἐμᾶς εἶναι φορέας ὅλων τῶν προγόνων του. Ἔτσι ἔχουμε μέσα μας τά βιώματα ὅλων τῶν προγόνων μας. Ὡς ρωμηοί ἔχουμε στό γονιδίωμα (=γονίδια) μας τούς ἀρχαίους Ἕλληνες πού ἄγγιξαν τίς κορυφές τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ καί συνάμα ἔχουμε τούς ὀρθοδόξους ρωμηούς τούς ποτισμένους μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος περισσότερο, καί σέ μάκρος χρόνου, ἀπό ὁποιονδήποτε ἄλλον ὀρθόδοξο λαό.»

Μέ τήν ἑλληνική γλῶσσα πού ἦταν τότε εὐρέως διαδεδομένη, μετά ἀπό τήν ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μέ ἓνα πλῆθος μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κ.α. πού ἔγραψαν καί δίδαξαν στήν ἑλληνική καί μέ τή χρησιμοποιουμένη λειτουργική γλῶσσα πού καί αὐτή στήν ἑλληνική ἦταν. Οἱ μεγαλύτεροι θησαυροί τῆς ἱερᾶς μας παράδοσης εἶναι γραμμένοι στά ἑλληνικά.

Μετά τόν ἐξελληνισμό τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἡ ὀνομασία Ρωμαῖος ἢ Ρωμηός σήμαινε τόν ἑλληνόφωνο πολίτη τοῦ ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους καί, τελικά, ταυτίστηκε μέ τή λέξη Ἕλλην. Σέ αὐτή τήν ἐξέλιξη συνέβαλε ἡ ἀπόφαση τοῦ αὐτοκράτορα Ἡράκλειου νά καθιερώσει τήν ἑλληνική γλῶσσα ὡς ἐπίσημη γλῶσσα τῆς ἀνατολικῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Καί μόνον ὅποιος γνωρίζει τήν ἑλληνική γλῶσσα κατανοεῖ κατά τόν καλύτερο καί αὐθεντικότερο τρόπο τήν ὀρθοδοξία.

Ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, ἄν καί Σέρβος, θεωροῦσε ἀπαραίτητη τή γνώση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας γιά τούς ὀρθοδόξους. Ἔλεγε: «Χωρίς τήν ἑλληνική γλῶσσα, δέν μπορεῖτε νά γνωρίσετε τήν πατερική γραμματεία».

Ὁ μακαριστός γέροντας Παῖσιος ἔλεγε: «... Ἡ ἑλληνική γλῶσσα εἶναι μιά γλῶσσα ἀπό τίς πύρινες γλώσσες τῆς Πεντηκοστῆς! Τό δόγμα τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς μας καμία ἄλλη γλῶσσα δέν μπορεῖ

νά τό ἀποδώσει. Γι' αὐτό οἰκονόμησε ὁ θεός, καί ἡ Παλαιά Διαθήκη μεταφράστηκε ἀπό τούς ἐβδομήκοντα στήν ἑλληνική γλῶσσα καί τό Εὐαγγέλιο γράφτηκε στήν ἑλληνική γλῶσσα. Ἄν δέν ξέρει ἀρχαία ἑλληνικά κανεῖς, καί ἀσχολεῖται μέ τό δόγμα, μπορεῖ νά πλανηθεῖ!”

Οἱ Ἕλληνες εἶχαν τή μέγιστη καί μοναδική εὐλογία νά τούς δοθοῦν τά κυριαρχικά δικαιώματα ἐπί τῶν Παναγίων προσκυνημάτων. Οὔτε τά ζήτησαν, οὔτε τά διεκδίκησαν ἀπό κανέναν. Τούς ἐδόθησαν μέ σκοπό νά διατηροῦν, νά φυλάσσουν καί νά διακονοῦν τά Πανίερα προσκυνήματα. Καί αὐτό πού κάνουν μέχρι σήμερα καί θά συνεχίσουν νά κάνουν εἶναι νά τιμοῦν αὐτό τό νόμιμο προνόμιο τῆς διαδοχῆς πού εἶχαν, αὐτήν τή νόμιμη κληρονομιά πού τούς ἐδόθη καί νά τήν προστατεύουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις. Νά συνεχίζουν νά διατηροῦν τήν Ἑλληνορθόδοξη μορφή τῶν Παναγίων προσκυνημάτων, ἡ ὁποία συνδυάζει τήν Ἑλληνική ταυτότητα μέ τήν Ὁρθόδοξη παράδοση.

Ἀλήθεια, ποιά φυλή θά ἦταν αὐτή πού θά της ἐμπιστεύονταν αὐτά τά δικαιώματα καί ἐκείνη θά τά ἀποποιεῖτο; Ποιό κράτος θά ἦταν αὐτό τό ὁποῖο θά ἀποποιεῖτο αὐτήν τή μέγιστη τιμή; Καί ἡ Ἁγία Ἑλένη τά ἐμπιστεύθηκε στά χέρια τῶν Ἑλλήνων, στά χέρια τῶν «Σπουδαίων» Ἑλλήνων μοναχῶν.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Διοκαιοσαρείας καί νῦν μητροπολίτης Σκυθοπόλεως, κ. Ἰάκωβος Καπενεκᾶς στό ἄρθρο του, μέ θέμα «Οἱ Ἅγιοι Τόποι τῆς Παλαιστίνης καί τό τάγμα τῶν Ἁγιοταφιτῶν» (τό ὁποῖο δημοσιεύτηκε τό 1978, στό περιοδικό Ἁγία Σιών) γράφει: «Οἱ “Σπουδαῖοι” μοναχοί ὡς ἐκπρόσωποι καί ἐντολοδόχοι τοῦ Βυζαντίου στήν Ἁγία Γή συνέχισαν καί κατά τούς μετέπειτα χρόνους, μετά τῶν σταυροφοριῶν, τό ἔργο τῆς περιφρουρήσεως καί τῆς ἱεραῆς διακονίας τῶν Ἁγίων Τόπων ὑπό τήν πνευματική χειραγωγή τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν, ἄχρι τῆς σήμερον, διότι διάδοχοι, κληρονόμοι καί συνεχιστές τοῦ ἔργου τῶν μοναχῶν ἐκείνων, τῶν “σπουδαίων”, εἶναι οἱ διαδεχθέντες αὐτούς Ἕλληνες, ὡς καί οἱ “σπουδαῖοι”, μοναχοί, οἱ ἀπαρτίζοντες τήν ἔνδοξη φάλαγγα τῆς ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος, τοῦ ἀκοιμήτου φρουροῦ τῶν Ἁγίων Τόπων τῆς Παλαιστίνης.»

Οι «Κατηγήσεις» τοῦ ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ Κατηχητοῦ (350-385) καί τό «Προσκυνηματικό Ὀδοιπορικό της Σύλβιας (Peregrinatio Silviae)» της προσκυνήτριας Σύλβιας (ἢ μοναχῆς Αἰθερίας) της Ἀκουϊτανίας (385-388) εἶναι οἱ παλαιότερες ἀύθεντικές πηγές πού ἀναφέρονται στήν ἐκκλησιαστική ζωή τῶν Ἱεροσολύμων καί στούς «σπουδαίους» μοναχοῦς. Καί οἱ δύο πηγές ὁμιλοῦν γιά ἕνα ἰδιαίτερο μοναχικό τάγμα, τοῦ ὁποίου τά μέλη ξεχώριζαν γιά τήν ἐνάρετη, ἀσκητική τους ζωή καί γιά τήν ἰδιαίτερη «σπουδή», δηλαδή ἐπιμέλεια, σοβαρότητα, ζῆλο καί προθυμία, μέ τήν ὁποίαν τελοῦσαν τίς ἱερές ἀκολουθίες καί ἔψαλλαν κατ' ἀντιφωνίαν στά ἑλληνικά «σπουδάζοντες περί τας νυχθημερινάς ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως τελετάς», διακονοῦσαν καί περιφρουροῦσαν τόν Πανίερο Ναό τῆς Ἀναστάσεως. Λόγω τοῦ ἔργου τό ὁποῖο ἐπιτελοῦσαν οἱ μοναχοί αὐτοί, ὀνομάζονταν «οἱ Σπουδαῖοι τῆς Ἀγίας του Χριστοῦ Ἀναστάσεως» ἢ «τό Τάγμα τῶν Σπουδαίων». Τό «Τάγμα τῶν Σπουδαίων» το ἀποτελοῦσαν μοναχοί πού στήν καταγωγή ἦσαν Ἕλληνες.

Ἄν καί ἡ ἐμφάνιση τοῦ μοναχικοῦ αὐτοῦ τάγματος ἀνάγεται στόν 3ο μ.Χ. αἰῶνα, στά χρόνια τοῦ ἐπισκόπου Αἰλίας (=Ἱεροσολύμων) Ἀλεξάνδρου (213-251), ἡ ἵδρυσή του ἐδραιώνεται τον 4ο μ.Χ. αἰῶνα, τήν περίοδο τῆς μέγιστης ἀκμῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων.

Ὡς ἡ συνέχεια τοῦ μοναχικοῦ τάγματος τῶν «Σπουδαίων» τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως θεωρεῖται ἡ Ἀγιοταφίτικῆ Ἀδελφότητα ἢ τό Ἱερόν Κοινόν τοῦ Παναγίου Τάφου (ὅπως διαφορετικά ὀνομάζεται).

Ἡ Ἀγιοταφίτικῆ Ἀδελφότητα εἶναι ὀργανωμένη μέχρι σήμερα κατὰ τό μοναχικό σύστημα, ἔχει ἀναπτύξει μεγάλο καί πολύπλευρο πνευματικό, κοινωνικό, ἱεραποστολικό καί ἀναστηλωτικό ἔργο στήν Ἁγία Γῆ. Τελεῖ ὑπό τήν πνευματική ἀρχηγία καί καθοδήγηση τοῦ ἐκάστοτε Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος εἶναι πάντοτε ἑλληνικῆς ἐθνικότητας.

Σκοπός της δέν εἶναι μόνον ἡ ὑπεράσπιση τῆς Ἑλληνορθοδοξίας στήν Ἁγία Γῆ, ἀλλά καί ἡ προσευχή, οἱ τελετές, οἱ ἀκολουθίες,

ή συντήρηση και ανακαίνιση τῶν ἱερῶν καθιδρυμάτων, ή διαποίμανση τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν (ἐλληνοφώνων, ἀραβοφώνων, ρωσοφώνων, ρουμανοφώνων, μέχρι και ἑβραιοφώνων) οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν στό Πατριαρχεῖο, ή προσφορά παιδείας, ή λειτουργία σχολείων γιά τό ἀραβόφωνο ποιμνιό της (μέ τήν πληθῶρα τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων πού ἔχει στό Ἰσραήλ, στήν Παλαιστινιακή αὐτονομία και τήν Ἰορδανία), καθώς και ή ἐξυπηρέτηση και ξενάγηση τῶν πολυπληθῶν προσκυνητῶν πού προσέρχονται στούς Ἁγίους Τόπους ἀπό διάφορες ὀρθόδοξες και μή ἐκκλησίες.

Τό ἔμβλημά της εἶναι τό Φ και τό Γ (=Φύλακες Τάφου) και τά χρώματα τῆς σημαίας της, τό λευκό και τό κόκκινο (λευκή σημαία μέ κόκκινο σταυρό). Εἶναι ή σημαία πού μαζί μέ τή γαλανόλευκη βλέπουμε νά κυματίζει σέ ὅλα τα Ἑλληνορθόδοξα Πανάγια προσκυνήματα και τά μοναστήρια τῆς Ἁγίας Γῆς.

Τά μοναστήρια εἶναι οἱ προμαχῶνες, οἱ προφύλακες τῆς ὁδοιπορούσης ἐκκλησίας στήν πορεία της πρός τούς οὐρανούς. Γιατί ή ζωή στήν Ἁγία Γῆ εἶναι μεταξύ οὐρανοῦ και γῆς, ὅπως ἔλεγε ἕνας ἅγιος γέροντας.

Και ὅταν ταξιδεύεις ὡς προσκυνητής μέσα στήν ἔρημό της Ἰουδαίας και ξαφνικά βλέπεις μπροστά σου μοναστήρια πού νά ἔχουν ὑψωμένη, ἐκτός ἀπό τήν Ἁγιοταφίτικη σημαία, τή σημαία τῆς πατρίδας σου, τήν γαλανόλευκη ἐλληνική σημαία, αὐτό σε κάνει νά νιώθεις ρίγος, δέος. Και ὅταν αἰσθάνεσαι ὅτι μέσα ἀπό τά τείχη αὐτῶν τῶν καстроμοναστηριῶν μιλοῦν, διαβάζουν και γράφουν τήν ἐλληνική γλῶσσα, τότε συγκινεῖσαι και δακρῦζεις...

Μπαίνεις μέσα στά μοναστήρια, ἐπισκέπτεσαι τά προσκυνήματα και ἀκοῦς νά μιλοῦν ἐλληνικά, βλέπεις κιονόκρανα κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, βαπτιστήρια, ἐντοπίζεις ἐλληνικές ἐπιγραφές, μωσαϊκά, ψηφιδωτά ἐλληνικά, σημαντικότερες εἰκόνες και τοιχογραφίες. Ἔχουμε ζωντανή παρουσία αἰώνων ἐδῶ στήν Ἁγία Γῆ, και στή διάρκεια ὅλων αὐτῶν τῶν αἰώνων ἀκούγεται, ὁμιλεῖται, διαβάζεται, γράφεται και διδάσκεται ή ἐλληνική γλῶσσα, ἀπό τότε μέχρι και σήμερα. Ἔχουμε περιουσιακά στοιχεῖα, μνημεῖα,

ἀρχαιότητες. Καί αὐτό δέν ἔχει μόνον οἰκονομικό χαρακτήρα, ἀλλά κυρίως ἔχει πολιτιστικό, ἰδεολογικό καί ἔθνικό χαρακτήρα.

Οἱ ἁγιοταφίτες πατέρες δέν εἶναι μόνον οἱ φρουροί τοῦ Παναγίου Τάφου καί τῶν ἱερῶν καθιδρυμάτων, ἀλλά εἶναι καί οἱ ἀκρίτες πού διαφυλάττουν τά ἀπαράγραπτα δικαιώματα τοῦ ἔθνους μας στό πιό ἱερό σημεῖο τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπάνω στή γῆ. Εἶναι οἱ ἔσχατοι ἀκρίτες τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ὅπως ἔλεγε καί ὁ μακαριστός γέροντας Σεραφεῖμ ὁ Σαββαΐτης, «...ἐμεῖς ἐδῶ στούς Ἁγίους Τόπους εἴμαστε φρουροί, εἴμαστε φύλακες τῶν Παναγίων προσκυνημάτων, ὄχι γιά χρήματα, ὄχι γιά ματαιοδοξία, ἀλλά πρός δόξαν τοῦ θεοῦ καί γιά νά φυλάξουμε αὐτά τά ἱερά χώματα, ὅσο ζοῦμε οἱ ἀνάξιοι!».

Τό Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο μας τῶν Ἱεροσολύμων, μέσα ἀπό πολλές ἀντίξοες συνθήκες καί περιστάσεις, ἀλλά καί ὅλη ἡ Ἁγιοταφίτικὴ Ἀδελφότητα, μέσα ἀπό τὴν ἐνάσκηση τῆς ὑψηλῆς καί εὐθυνοφόρου ἀποστολῆς της, ὡς θυσιαστικὴ ἀφιέρωση καί ἐμπροσθοφυλακὴ στή διακονία τῶν Ἁγίων προσκυνημάτων, κράτησαν ἄσβεστη τὴν δάδα τῆς Ὀρθοδόξου πίστεώς μας, γιά αἰῶνες τώρα, καί διαφύλαξαν τά ἀπαράγραπτα δίκαια τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους ἐπὶ τῶν ἱερῶν καθιδρυμάτων τῆς Ἁγίας Γῆς. Καί στίς ἡμέρες μας συνεχίζουν τό βαρὺ αὐτό ἔργο καί τὸν προορισμό τους, μέ πλήρη αὐτοθυσία καί αὐταπάρνηση.

Τά Πανάγια προσκυνήματα ἦταν καί πρέπει νά παραμείνουν σέ ἑλληνικά χέρια, σέ καθεστῶς φύλαξης μέχρι συντέλειας τῶν αἰῶνων, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τίς ἐκάστοτε πολιτικές καί ἐθνολογικές ἐξελίξεις.

Οἱ Ἅγιοι θεοφόροι Τόποι θά παραμείνουν ἡ ἱερά κιβωτὸς τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλά χρειάζεται ἡ ἐνίσχυση ὅλων ὧν μποροῦν νά προσφέρουν, καί κυρίως χρειάζεται ἔμψυχο ὑλικό, νέοι πού θά ἔλθουν στήν Ἁγία Γῆ γιά νά στελεχώσουν τὴν Πατριαρχικὴ Σχολὴ τῆς Ἁγίας Σιῶν (ὡς μαθητές τῆς Δευτεροβάθμιας ἐκπαίδευσης στό γυμνάσιο καί τό λύκειο), ἀλλά καί τό Πατριαρχεῖο καί τά μοναστήρια, νέοι πού θά παραλάβουν ἀπὸ τοὺς παλαιότερους τὴν

πνευματική σκυτάλη και αυτοί, μέ τη σειρά τους, θά διακονήσουν και θά διατηρήσουν τήν Ἑλληνορθόδοξη μορφή τῶν Παναγίων προσκυνημάτων.

Ἡ ἀποστολή τῆς Ἀγιοταφίτικῆς Ἀδελφότητος εἶναι ἡ προάσπιση τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς μας, ἡ φύλαξη καί συντήρηση τῶν ἱερῶν μονῶν καί τῶν προσκυνημάτων, ἡ λειτουργική ζωή καί προσευχή, ἡ ἐκπαίδευση καί διαποίμανση τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν πού εὐρίσκονται στήν Ἁγία Γῆ, ἡ διατήρηση καί συνέχιση τῆς ἑλληνικῆς ταυτότητος καί τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης στό μέγιστο αὐτό πνευματικό κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εἶθε, στήν ἀποστολή της αὐτή, ἡ Ἀγιοταφίτικὴ Ἀδελφότης νά βρεῖ ἔνθετους ὑποστηρικτές καί συνεχιστές, νέους “σπουδαίους” μοναχοὺς καί μοναχές, καί ζηλωτές ἀγιοταφίτες, φρουροὺς καί διακονητές, στοὺς χώρους τῆς, ἐπί γῆς, ἱστορικῆς παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ μας. Ἀμήν.

Συγγραφεύς: Ἀρχιμανδρίτης Ἰγνάτιος, Ἡγούμενος Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ποιμένων, Βηθλεέμ

Ἡ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ

«Ἄν δέν νικήσουμε τά πάθη μας, τότε ἀσκόπως καί ματαίως ἤρθαμε στόν κόσμο! Μᾶλλον δέ γιά τό κακό!» (ὁμιλ. ΠΔ.3 εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον)

Κατά τόν μεγάλο μας Ἱεράρχη τό πῶς οὐσιῶδες πράγμα στήν ζωή μας εἶναι νά νικήσουμε τά πάθη μας, γιατί διαφορετικά θά εἴμαστε ὑποχείριοι τόσο τῶν ψυχικῶν παθῶν μας, τοῦ μίσους, τῆς κακίας κ.λπ., ὅσο καί τῶν σωματικῶν παθῶν μας, τῆς γαστριμαργίας, τῆς πορνείας κ.λπ. Ἄν δέν τά νικήσουμε, θά

ζοῦμε γιά τό κακό μάλλον καί, ὅπως λέει ἡ Ἁγία Γραφή, θά κατεβαίνουμε στό επίπεδο τῶν ζώων «παρεσυνεβλήθην τοῖς κτήνεσιν τοῖς ἀνοήτοις καί ὁμοιώθην αὐτοῖς». Τή νίκη κατά τῶν παθῶν ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά τήν ἐπιτύχει μόνο μετά ἀπό ἀγῶνα. Μόνο μετά ἀπό ἄσκηση.

Καί πρίν ἀναλύσω τήν ἄσκηση σέ σχέση μέ τήν ἀνθρωπολογική της διάσταση, πού εἶναι καί τό θέμα τῆς ὁμιλίας μου, ἐπιθυμῶ νά κάνω σαφές ὅτι ἡ ἄσκηση πρέπει νά εἶναι πάντοτε Χριστοκεντρική. Κεντρικός ἄξονας τῆς ἀσκήσεως πρέπει νά εἶναι πάντοτε ὁ Κύριός μας. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Καί κύριο μέλημά μας -ἐν παντί καιρῷ καί ἐν πάσῃ ὥρᾱ- νά Τόν εὐαρεστοῦμε καί νά τηροῦμε τό θέλημά Του.

Ὁ μοναχισμός εἶναι ἡ ἐπιδίωξη τῆς ψυχικῆς τελειότητος τοῦ ἀνθρώπου, διά τῆς ἀπονεκρώσεως τῶν σωματικῶν ἐπιθυμιῶν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ἄσκηση, μέ τήν συνεχῆ ἐγκράτεια, μέ τίς σωματικές -ἐν μέτρῳ- κακουχίες καί στερήσεις, χάριν εὐσεβείας. Δέν νοεῖται σέ καμία περίπτωση Χριστιανισμός-Ὁρθοδοξία ἄνευ ἀσκήσεως. Ἡ χριστιανική ἄσκηση ἔχει δύο πόδια.

Τό ἓνα πόδι, τό ἀδύνατο, εἶναι ἡ ἐξωτερική ἄσκηση, ἡ σωματική:

οἱ νηστεῖες, οἱ ἀγρυπνίες, οἱ γονυκλισίες, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ παρθενία.

Τό ἄλλο πόδι, τό ἰσχυρό, εἶναι ἡ ἐσωτερική ἄσκηση, ἡ πνευματική:

τό ταπεινό φρόνημα, ὁ αὐτοέλεγχος, ἡ νήψη, ἡ προσοχή, ἡ ἐγρήγορηση.

Καί γιά νά περπατήσῃ πνευματικά ὁ ἄνθρωπος, θά πρέπει νά ἔχει ὑγιῆ καί τά δύο του τά πόδια, προπαντός ὅμως τό πόδι τό ἰσχυρό.

Τά δύο βασικά γνωρίσματα τῆς νήψεως, πού ἀποτελοῦν τή βάση τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα, εἶναι ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή καί ἡ μνήμη θανάτου.

Ὁ μοναχισμός, ὡς ἀσκητισμός, ἀπαντᾶται ἤδη ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη στό πρόσωπο τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, τοῦ Τιμίου Προδρόμου, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ὡς ἀσκητές ἀλλά, κυρίως, ἀπαντᾶται στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου οἱ μιμητές αὐτῶν ἐπόλισαν τίς ἐρήμους καί κατέστησαν μοναστήρια, λαῦρες, κοινόβια καί ἱερά φροντιστήρια. Ἐκεῖ ἠγωνίζοντο νά γίνουν ἐπίγειοι ἄγγελοι, νά προσεγγίσουν τήν ὕλη στήν ἀϋλία, νά ἐξαϋλώσουν δηλαδή τή σάρκα σέ πνεῦμα καί νά γίνουν ἄσαρκοι, ἰσάγγελοι, γιά νά φτάσουν στήν θέωση, στόν ἁγιασμό καί νά ἐνωθοῦν μέ τόν θεό.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἀσκητική καί τήν ἀσκητική της παράδοση τήν ὀφείλει κυρίως στόν μοναχισμό, ὁ ὁποῖος ἀπό νωρίς ἀναπτύχθηκε στούς κόλπους της. Βασικό στοιχεῖο τῆς μοναχικῆς πολιτείας εἶναι ἡ ἄσκηση, ἡ ὁποία γίνεται μέ βάση τούς κανόνες καί τά μέσα πού διαθέτει ἡ Ἐκκλησία μέσω τῆς συμμετοχῆς μας στή λατρευτική ζωή (προσευχή, νηστεία, ἀγρυπνία κ.λπ.).

Στά μοναστήρια οἱ μοναχοί (μοναχές) ἀσκοῦνται σύμφωνα μέ τόν κανονισμό τῆς μονῆς τους καί ὑπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ ἡγουμένου (ἡγουμένης), τοῦ πνευματικοῦ πατέρα, τοῦ γέροντος πού τούς κατευθύνει στό δύσκολο δρόμο τῆς «ξενητείας» καί τῆς «φυγῆς» ἀπό τόν κόσμο.

Τά μοναστήρια ἔχουν ὡς σκοπό τήν ἄσκηση, γι' αὐτό καί στήν κουρά τοῦ μοναχοῦ ἀκοῦμε τόν ὑποψήφιο μοναχό νά λέει «...ποθῶ τόν βίον τῆς ἀσκήσεως» καί ἐκεῖ μνημονεύονται οἱ ὄσιοι Πατέρες τῆς Ἐρήμου: ὁ Σάββας ὁ Ἁγιασμένος, ὁ Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ Εὐθύμιος ὁ Μέγας, ὁ Ἀντώνιος ὁ Μέγας, ὁ Ἅγιος Ἰλαρίων ὁ Μέγας κ.ά.

Ἡ ἀγιότης τοῦ βίου δέν εἶναι κάτι τό παράδοξον καί ἀκατόρθωτον. Εἶναι ἐντολή τοῦ θεοῦ: «Ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγώ Ἅγιος εἰμί» (Α΄ Πέτρου, α΄ 16). Ὅλοι αὐτοί οἱ ἅγιοι ἐπέβαλλαν στόν ἑαυτό τούς σκληρή ἄσκηση – σκληρά ἀγωνίσματα γιά νά πολεμήσουν τά πάθη, τούς λογισμούς καί κάθε ἀμαρτωλή φαντασία. Μέσα ἀπό αὐτά τά ἀγωνίσματα, στό τέλος, μέ τή χάρη τοῦ θεοῦ ἐπιτελοῦσαν θαύματα, ἐδέχοντο θεῖες ἐλλάμψεις καί

καταυγάζονταν από τό «ἄκτιστον» φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Γιά τόν ἀγωνιστή μοναχό, τό κελί του εἶναι ἕνα εἶδος ἀρένας, ἕνα εἶδος παλαίστρας. Εἶναι ἕνας χῶρος ἄθλησης καί προσευχῆς, ἕνας ἰδιότυπος τρόπος ζωῆς, ἀλλά καί ἕνας χῶρος μαθητείας, διδασκαλίας, μελέτης, ἐργασίας καί συγγραφῆς.

Ἀπό τό μοναστήρι μας, πού εἶναι ἡ περιώνυμος Λαύρα τοῦ Ὁσίου καί Θεοφόρου πατρός ἡμῶν Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, ξεπήδησε ἕνα πλῆθος ἀσκητῶν ἀνά τούς αἰῶνας, ἕνα πλῆθος Ἱεραρχῶν, μαρτύρων καί ὁμολογητῶν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας καί, μέχρι σήμερα, ἀποτελεῖ καθημερινό βίωμά μας ἡ ζωντανή καί χαριτωμένη παρουσία τῶν ἁγίων τῆς μονῆς μας, μέσω τῶν τιμίων λειψάνων τους καί τῶν πολλῶν θαυμάτων, τά ὁποῖα ἐπιτελοῦν ἐν Χριστῷ.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μιλά γιά τίς τρεῖς γεννήσεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πρώτη γέννηση, λέει, εἶναι ἡ σαρκική πού γίνεται ἀπό τούς γονεῖς, ἡ δεύτερη εἶναι ἡ πνευματική πού γίνεται ἀπό τόν θεό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα -μέσα ἀπό τό Ἅγιο Βάπτισμα- καί ἡ τρίτη γέννηση γίνεται ἀπό τόν ἴδιον τόν ἄνθρωπο, μέ δάκρυα, μέ ἱκεσίες καί δεήσεις. Μέσα λοιπόν ἀπό τήν ἄσκηση τῶν δακρύων, τῆς ἀγωνίας, τῶν ἰδρώτων, τῶν προσευχῶν καί τῶν στεναγμῶν ὁδηγήθηκαν οἱ ἅγιοί μας στή θέωση.

Ὁ καλός μοναχός ἀγωνίζεται γιά τό τριμερές της ψυχῆς, γιά τόν τριπλό πνευματικό ἀγῶνα. Κοπιάζει γιά νά καθάρισει τό ἐπιθυμητικό, τό θυμικό καί τό λογιστικό. Μάχεται μέσω τοῦ ἐξωτερικοῦ σωματικοῦ ἀγῶνα, δηλαδή μέ νηστεῖες, ὀλονυκτίες, διακονίες, μετάνοιες (ἐδαφιαῖες-στρωτές), γονυκλισίες, ἀλλά καί μέσω τοῦ ἐσωτερικοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα, γιά νά ἀποκτήσει νήψη, ἀφύπνιση, συγχώρηση πού ὁδηγοῦν πάλι στήν κάθαρση, στόν φωτισμό καί ἁγιασμό, πού εἶναι ἡ τρίτη γέννηση, τήν ὁποῖαν ἀναφέρουν οἱ ἅγιοι «...νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή, οὐράνια χαρίσματα λαβῶν». Ὁ θεός εὐαρεστεῖται μέ τήν συντριβή τοῦ σώματος, μέ τόν σωματικό κόπο πού γίνεται γιά χάρη Του, καθώς ἐπίσης εὐαρεστεῖται πάρα πολύ μέ τήν μετάνοια καί τό ταπεινό φρόνημα (παράδειγμά μας εἶναι ὁ Τελώνης τῆς παραβολῆς).

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἀναφέρουν ὅτι ἡ γνώση Χριστοῦ, δηλαδή ἡ ἐμπειρία τῆς Ζωῆς Του, τοῦ Φωτός Του, τοῦ Μεγαλείου Του, τῆς μακροθυμίας Του καί τῆς παντοδυναμίας Του ἀποκτᾶται μέσα ἀπό τήν ἄσκηση. Ἄλλο εἶναι ἡ πίστη στόν Χριστό καί ἄλλο εἶναι ἡ γνώση τοῦ Χριστοῦ. Πίστη στόν Χριστό μπορεῖ νά ἔχουμε, ὅμως δέν ἔχουμε γνώση τοῦ Χριστοῦ. Πίστη στόν Χριστό ἔχει καί ὁ διάβολος, καί τά δαιμόνια ἀκόμα πιστεύουν, ὅμως γνώση Χριστοῦ δέν ἔχουν, γι' αὐτό καί παραμένουν δαιμόνια. Ἄν ἔχουμε γνώση Χριστοῦ τότε, μέσα ἀπό τά πνευματικά ἀγωνίσματα, πυρπολεῖται ἡ καρδιά μας ἀπό τόν πόθο καί τήν φλόγα τοῦ θείου ἔρωτος.

Ὁ Ἅγιος Σάββας ὁ Ἁγιασμένος ἦταν πολύ ἐγκρατής καί ἀσκητικός. Ὅταν, σέ νεαρή ἡλικία, εὕρισκετο στό μοναστήρι τῶν Φλαβιανῶν, πλησίον τῆς Μουταλάσκης τῆς Καππαδοκίας (προτοῦ ἔλθει στήν Ἁγία Γῆ), ἐργαζόταν στόν κῆπο τῆς μονῆς, ὅπου ἦταν τό διακόνημά του. Εἶδε λοιπόν πάνω σε ἕνα δένδρο μῆλα ὠραῖα στή ὄψη καί ἀφοῦ ἔκοψε ἕνα μῆλο, ἐτοιμαζόταν νά τό φάει πρό τῆς καθορισμένης ὥρας τοῦ φαγητοῦ. Ἀλλά ἀμέσως συνῆλθε καί ἐπετίμησε τόν ἑαυτόν του, ἀναλογιζόμενος ὅτι παρόμοια ἦταν ἡ πράξη πού ὁδήγησε τόν Ἀδάμ στήν ἁμαρτία.

Εἶπε δέ: «Ὡραῖος εἶναι, κατὰ τήν μορφήν, καί καλός, κατὰ τήν βρῶσιν, ὁ καρπός ὁ ὁποῖος διά τοῦ Ἀδάμ μέ ἐθανάτωσεν, ὅταν αὐτός προτίμησε ἀπό τό νοητόν κάλλος, αὐτό πού τοῦ ἐφάνη εὐχάριστον εἰς τούς ὀφθαλμούς καί ἔθεσε ὑπεράνω τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων τόν χορτασμόν τῆς κοιλίας, τῆς σαρκός, ὅποτε καί ὁ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τόν κόσμον. Λοιπόν, ...ἄς μήν ἀποκλίνω ἀπό τό ἀγαθόν τῆς ἐγκρατείας βαρυνόμενος ἀπό κάποιον ψυχικόν νυσταγμόν, διότι καθώς ἡ ἀνθοφορία προηγεῖται κάθε καρποφορίας, οὕτω καί ἡ ἐγκράτεια προηγεῖται τῶν ἀγαθῶν ἔργων».

Λέγοντας αὐτά τά λόγια ἔριψε τό μῆλο κάτω στή γῆ καί τό κατεπάτησε. Ἐβαλε δέ κανόνα στόν ἑαυτό του νά μήν φάει ποτέ μῆλο στή ζωή του, μέχρι τόν θάνατό του. Τήν νίκη του αὐτήν, κατὰ τῆς λαιμαργίας, ὁ θεός τήν ἀντάμειψε διά τοῦ χαρίσματος τῆς ἐγκρατείας. Ἐγινε δέ θερμότερος στά ἔργα τῆς μετανοίας καί ὑπερέβη ὅλους τούς μοναχοῦς κατὰ τήν ταπεινοφροσύνη, τήν

ὕπακοή καί τούς κόπους τῆς ἀσκήσεως ὑπέρ τῆς εὐσεβείας, ἐκεῖ στήν μονή τῶν Φλαβιανῶν πού ἀριθμοῦσε 70 πατέρες.

Διά τοῦτον τόν λόγο, ὅσοι ὑπαγόμεθα στήν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἐκτός ἀπό τήν παντελή ἀποχή ἀπό τό κρέας, δέν τρῶμε ποτέ μῆλο.

Ὁ μακαριστός γέροντάς μας ὁ π.Σεραφεῖμ, ἡγούμενος τῆς Λαύρας, ἦταν τόσο αὐστηρός καί πιστός ποιητής τῶν κανόνων, ὥστε μία φορά πού μᾶς ἔφεραν δῶρο στό Μετόχι τῆς μονῆς, στούς Ποιμένες, ἕνα ὠραῖο σέτ φλυτζανιῶν τοῦ τσαγιοῦ, δέν δέχτηκε νά τά χρησιμοποιήσουμε, ἐπειδή ἐπάνω τους ἦταν ζωγραφισμένα ...μῆλα!!!

Συνεχίζοντας λοιπόν γιά τήν ἄσκηση βλέπουμε ὅτι εἶναι ἕνα ἐκκλησιαστικό γεγονός. Εἶναι μιά μορφή χριστιανικοῦ ἀγῶνα γιά τήν τελείωση καί μέ μεγάλη ποικιλία στή μορφή καί στίς ἐκδηλώσεις της. Στήν Αἴγυπτο, τήν Καππαδοκία καί στόν Πόντο, οἱ ἀναχωρητές προτιμοῦσαν τόν κοινοβιακό τρόπο ζωῆς, στήν Παλαιστίνη τόν λαυρεωτικό, ἐνῶ στήν Συρία καί τήν Μεσοποταμία οἱ ἀναχωρητές προτιμοῦσαν τόν ἐρημιτικό βίο.

Τό κοινόβιο ἦταν ὁ χῶρος τῆς δοκιμασίας τῶν μοναχῶν γιά ἕνα μεγάλο ἢ μικρό χρονικό διάστημα, προτοῦ νά βγοῦν στήν ἔρημο - ὡς ἐλεύθερα πουλιά- γιά νά ἀκολουθήσουν τή δική τους μορφή πνευματικοῦ ἀγῶνα, ὡς ἔγκλειστοι, στυλίτες, κιονίτες, δενδρίτες, διά Χριστόν σαλοί, βοσκοί κ.λπ.

Στόν Ὀρθόδοξο μοναχισμό τῆς Συρίας καί τῆς Παλαιστίνης, εἶχαμε ὄχι μόνον ὅλες αὐτές τίς αὐστηρές μορφές τοῦ ἐρημιτισμοῦ, ἀλλά καί τίς λεγόμενες ἀσκητικές «ἀκρότητες» τοῦ ἐρημιτισμοῦ. Πλήθος ἀσκητῶν ἔζησαν, εἴτε ὡς ἔγκλειστοι σέ λάκκους, σέ ὀπές τῆς γῆς, σέ σπηλιές ἢ σέ μικρούς οἰκίσκους, σέ κουφάλες δένδρων ἢ καί σέ τάφους-μνήματα, στά βουνά, στά δάση ἢ στήν ἔρημο, εἴτε ὡς ἐρημίτες χωρίς στέγη ἢ χωρίς ἄλλη μορφή προφύλαξης, μέσα στό κρύο, στή βροχή, στόν παγετό, στό χιόνι ἢ μέσα στή ζέστη, στόν καύσωνα, στούς ἀνέμους, γυμνοί ἢ ντυμένοι μέ δέρματα ζῶων ἢ μέ τρίχινά ἐνδύματα.

Σέ κάποια μέρη τῆς Συρίας κατοικοῦσαν γιά πολλά χρόνια στήν

κορυφή στύλων, κιόνων ή δένδρων, μέ σκοπό μέσα από αυτήν τή δύσκολη άσκηση νά άνυψωθεϊ ό μοναχός από τήν γή στόν ούρανό, από τά γήϊνα καί μάταια στά έπουράνια.

Στή Λαύρα του Άγίου Σάββα έζησε καί διακόνησε για δέκα χρόνια ως μοναχός μέ διακόνημα έκκλησιαστικοϋ (=κανδηλανάπτου) ό Άγιος Λάζαρος ό Γαλλησιώτης. Έπειδή τόν άνάγκασαν νά λάβει τό αξίωμα τής ιερωσύνης, έφυγε καί βρήκε τόπο κατάλληλο, ως έραστής τής ήσυχίας καί άγωνιζόταν άνδρείως κατά τών δαιμόνων. Κατόπιν έφυγε καί πήγε στό Γαλλήσιον Όρος τής Μ.Άσίας, όπου ίδρυσε μοναστήρι καί πλησίον του Ναοϋ κατασκεύασε στύλο ύψηλό, χωρίς στέγη καί διέμενε εκεί άγωνιζόμενος. Παρακολουθοϋσε δέ τίς άκολουθίες από ένα άνοιγμα πάνω από τό ψαλτήρι. Η διαμονή πάνω σε ένα στύλο δυσκόλευε τή συμμετοχή του στυλίτη στή λειτουργική ζωή. Σέ πολλές περιπτώσεις ή θεία Εϋχαριστία έτελειτο στή βάση του στύλου καί τή στιγμή τής θείας Κοινωνίας κατέβαινε τό καλάθι του στυλίτη προσωρινά, για νά άνέβει καί πάλι μέ τόν άγιασμένο άρτο καί τό κύπελλο μέ τόν άγιασμένο οϊνο. Πιο συχνά άνέβαινε, μέσα στό καλάθι, στήν κορυφή του στύλου ό ίδιος ό ιερέας για νά κοινωνήσει ό ίδιος τόν στυλίτη.

Ό Άγιος Λάζαρος ό Γαλλησιώτης κατάφερε, μέσα από αυτήν τήν άσκητική άκρότητα, νά άγιάσει καί νά προσελκύσει γύρω του 900 μοναχούς. Κατά τήν κοίμησή του, έπειδή οι μοναχοί του θρηνοϋσαν τήν στέρησή του καί τό ότι δέν τούς άφησε γραπτή παρακαταθήκη μέ νουθεσίες, άν καί νεκρός, έσηκώθη καί έκβαλών χαρτίον εκ του κόλπου του, τό έδωσε στους μοναχούς του καί πάλιν έπεσε καί έκοιμήθη. Μετέπειτα ό στύλος του όσιου θαυματουργοϋσε εις δόξαν θεοϋ.

Ένας άλλος όσιος, ό άγιος θαλέλαιος, πού τιμάται στις 27 Φεβρουαρίου, άγάπησε πολύ τήν άσκητική ζωή. Καταγόταν από τήν Κιλικία, όμως ήλθε στα Γάβαλα τής Συρίας καί δύο μίλια έξω από τήν πόλη άνέβηκε σε ένα λόφο, όπου υπήρχε ναός τών ειδώλων καί έκτισε εκεί μία μικρή καλύβα. Όταν είδαν τά δαιμόνια τόν άγιο άσκητή, προσπάθησαν νά τόν τρομάξουν καί νά τόν διώξουν, αλλά ματαίως, διότι εκείνα απελπίστηκαν καί απομακρύνθηκαν στό τέλος. Ό όσιος κατόπιν σκέφτηκε άλλον τρόπο, πιο σκληρό, για

νά συνεχίσει τήν ἄθλησή του. Κατασκεύασε δύο μεγάλους τροχούς καί τούς ἔνωσε μέ ἀραιά σανίδια καί, ἀφοῦ μπῆκε μέσα σέ αὐτό τό κλουβί, ἔνωσε τά μεταξύ τους σανίδια καί τά κάρφωσε. Κρέμασε δέ αὐτό τό κατασκεύασμα στή μέση μιᾶς σκαλωσιᾶς. Ἐκεῖ ἔμεινε κλεισμένος καί κρεμασμένος γιά δέκα ὀλόκληρα χρόνια. Ἐπειδή δέ ἦταν μεγαλόσωμος καί δέν ἔφτανε τό ὕψος τοῦ κλουβιοῦ γιά νά σηκώσει τό κεφάλι του, καθόταν πάντοτε σκυφτός καί μέ τό πρόσωπό του νά ἀκουμπᾶ στά γόνατά του, πάντοτε προσευχόμενος καί μελετῶντας τό Ἱερό Εὐαγγέλιο.

Ἡ τροφή αὐτῶν τῶν ἀσκητῶν ἦταν πάρα πολύ ἀπλοποιημένη, ὁ δέ ὕπνος τούς μειωμένος στό ἐλάχιστο. Ζοῦσαν σέ σκληρή ἄσκηση καί πολλές φορές ἐντελῶς ἄσιτοι (=χωρίς καθόλου τροφή) καί γιά νά μή σκανδαλίζονται οἱ ὑπόλοιποι ἀπό τήν ὑπερβολική τους αὐστηρότητα (δηλαδή οἱ ἀσθενέστεροι τῶν μοναχῶν) ἔφευγαν καί κρυβόντουσαν στά πιό ἐρημικά, ἀπομακρυσμένα καί δύσβατα μέρη.

Ἡ Ὅσια Μελάνη ἡ Ρωμαία εἶναι ἡ ἀγία πού ἵδρυσε τό Μοναστήρι τῆς Μεγάλης Παναγίας στά Ἱεροσόλυμα, πλησίον τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ ἀγία Μελάνη, ἄν καί ἦταν κόρη πλουσίων καί ἐπιφανῶν γονέων, ζοῦσε στή Ρώμη ζωή ἀσκητική, ἀποφεύγοντας ἀκόμα καί νά ἔλθει σέ ἐπαφή μέ τό νερό. Ἡ ἄσκησή της, σωματική καί πνευματική, γινόταν μεγαλύτερη φορῶντας τρίχινα ροῦχα ἐξωτερικά, ἐνῶ ἤδη τήν εἶχαν παντρέψει οἱ γονεῖς της στά δεκατέσσερά της χρόνια καί ἦταν ἤδη μητέρα. Εἶχε ἐντελῶς παραμελήσει τήν ἐξωτερική της ἐμφάνιση. Ὁ νοῦς τῆς ἦταν μονίμως στά οὐράνια. Ἐνήστευε τρώγοντας σπάνια λίγο λάδι καί δέν ἔπινε καθόλου κρασί. Ἀρχικά, ἔτρωγε μία φορά τήν ἡμέρα καί ἀργότερα, κάθε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρες.

Ἦταν καλλιγράφος καί ταχυγράφος καί ἔγραφε βιβλία πού, στή συνέχεια, τά προσέφερε γιά πνευματική ὠφέλεια. Κοιμόταν ἐλάχιστα. Διάβαζε ὀλόκληρη τήν Ἀγία Γραφή τρεῖς φορές τό ἔτος. Γνώριζε ἄπταιστα τόσο τήν ἑλληνική, ὅσο καί τήν ἰταλική γλώσσα.

Ἀφοῦ πέθανε ὁ ἄνδρας της, τά παιδιά της καί οἱ γονεῖς τῆς ἐπήγε στήν πόλη θαλαστή τῆς Καρχηδόνας (ἀρχαία πόλη τῆς

Άφρικῆς, στή σημερινή Τυνησία), ὅπου ἔκτισε δύο μοναστήρια, γιά ἄνδρες καί γυναῖκες. Μέ τήν ἡρεμία καί τήν πραότητα της προσέλκυε πολλές νέες στό μοναστήρι, γινόμενη ἔτσι ἀλιεύς ψυχῶν. Ἐφτιαξε δέ ἐκεῖ μία στενή ξύλινη κιβωτό, στήν ὁποία ἔμενε καί ἀπό μία μικρή θυρίδα ἄφηνε νά βγαίνουν οἱ λόγοι της.

Ὅταν ἔκτισε στή Ἱεροσόλυμα ἄλλη μία μονή, μέ τή φήμη πού εἶχε ἀποκτήσει πολλές γυναῖκες, ὄχι μόνον εὐσεβεῖς ἀλλά καί ἄνομες, θέλησαν νά φοιτήσουν στή μοναχική ζωή κοντά της. Ἐκεῖ, στό ὑπόγειο, ὑγρό κελί-ἀσκητήριό της πού σώζεται μέχρι σήμερα, ζοῦσε μέ σιδηροφορία (ζωνόταν δηλαδή μέ σίδερα-ἀλυσίδες) γιά ἄσκηση καί ζοῦσε σέ φοβερή κακουχία, ἐνῶ εἶχε συγκεντρώσει γύρω της ἑκατό μοναχές. Ποτέ της δέν θέλησε νά γίνει ἡγουμένη. Νουθετοῦσε τίς ἀδελφές νά φροντίζουν ὄχι μόνο το σῶμα, ἀλλά καί τήν ψυχή τους καί νά προσεύχονται χωρίς νά βιάζονται νά τελειώσουν καί νά ἔχουν θεῖο φόβο καί σεβασμό. Πέθανε ἐκεῖ, στό ὑγρό κελί της, ἀπό πλευρίτιδα. Ἀκριβῶς δίπλα εὐρίσκεται καί ὁ τάφος της.

Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος, ὁ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει (ὁ μετέπειτα πῖο διάσημος στυλίτης τοῦ 6ου αἰῶνα), ὅταν ἔβλεπε κάποιον πτωχό χωρίς ροῦχο, ἀμέσως ἔβγαζε τό δικό του καί του τό ἔδινε καί «ἐκάθητο γυμνός τα πολλά τοῦ χειμῶνος, θείας ἄνωθεν χάριτος περιβολή σκεπόμενος».

Ὁ ἅγιος Ἀλύπιος ὁ Κιονίτης ἔζησε καί αὐτός 66 χρόνια πάνω σε ἕνα στύλο, μέ τό νά στέκει ὄρθιος πάντοτε «παλαίων μέ τήν φλόγα τοῦ ἡλίου, μέ τήν χειμέριον ψύχρα, μέ βίαν ἀνέμων, μέ βροχῶν καί χιόνων δριμύτητα». Εἶχε μεγάλη ἀγάπη γιά τόν κόσμο, καταπράϋνε τίς φιλονικίες καί προσπαθοῦσε νά συμβιβάσει τούς ἐχθρούς. Ἐφθασε 100 ἐτῶν καί τά τελευταῖα 14 χρόνια τῆς ζωῆς του τά πέρασε ὡς ἡμιπληγικός, γυρισμένος πάντοτε ἀπό τή μία πλευρά.

Ἐνας ἄλλος ὄσιος, ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής, ὑπῆρξε φιλόπνοος καί βαθύς μελετητής τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἐζησε μεταξύ του 4ου καί τοῦ 5ου αἰῶνος. Γιά τή ζωή του δέν ἔχουμε πολλές πληροφορίες. Ὅμως ἀπό διαφόρους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς πληροφορούμεθα

ὅτι διετέλεσε πρεσβύτερος καί προϊστάμενος μοναστικῆς ἀδελφότητος κοντά στήν Ἄγκυρα, λίγο μετά τό 400 μ.Χ. Ἀργότερα, ἀποσύρθηκε στήν ἔρημο τῆς Γαλατίας (=Δυτικῆς Εὐρώπης) γιά μεγαλύτερη ἡσυχία. Ἄν μελετήσῃ κάποιος τά ἔργα του, βλέπει ἐκεῖ καθαρά πῶς ἀγωνίζεται ἕνας ἀσκητής μέσα στήν ἐκκλησία. Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής γνωρίζει τό πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης καί διατυπώνει τήν ἐν Πνεύματι ἐμπειρία του μέ τόση σαφήνεια καί πειστικότητα, πού θά ἤθελες τόσο πολύ νά γίνῃ δάσκαλός σου στήν πνευματική ζωή! Χωρίς νά ἀφήσῃ τό κλίμα τῆς ἡσυχίας καί τόν χῶρο τῆς μοναστικῆς του βιωτῆς, διαβάζει, γράφει, νουθετεῖ, καθοδηγεῖ πνευματικά καί κηρύττει τόν θεῖο λόγο. Νιώθεις ἔτσι ὅτι, κοντά στούς Ἁγίους μας, γνωρίζεις τόν θεάνθρωπο Κύριο ὡς ἰατρό καί φωτισμό τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων. Ὁ Ἅγιος Μάρκος προτρέπει στή γνώση τοῦ πνευματικοῦ νόμου. Ἡ μελέτη τοῦ πνευματικοῦ νόμου γίνεται μέ τήν ὑπομονή τῶν θλίψεων στή ζωή καί τήν ἀμετεώριστο προσευχή. Ἡ καθημερινότητα, πού γιά τούς πολλούς εἶναι ἀποπνικτική, γίνεται πηγὴ προσευχῆς καί τόπος ἀσκήσεως τῆς ὑπομονῆς μέ τίς ἀθέλητες θλίψεις.

Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος συμβουλεύει καί προτρέπει πῶς πρέπει, καθημερινά, νά γυμνάζουμε τόν ἑαυτό μας μέ ἄσκηση, δηλαδή μέ νηστεῖες καί σκληραγωγίες, μέ ἀπλό φαγητό καί λιτό τραπέζι, ἀποφεύγοντας παντοῦ καί πάντοτε τήν πολυτέλεια. Διαφορετικά, λέει, εἶναι ἀδύνατον νά εὐαρεστήσουμε τόν Κύριο. Χαρακτηρίζει τήν «ἄνεση» στή ζωή μας χειρότερη καί ἀπό αὐτόν τόν φοβερό διωγμό. Γιατί, ἡ μέν ἄνεση ἀποχαυνώνει καί ναρκώνει τήν ψυχή, ὁ δέ διωγμός τήν ἀφυπνίζει καί τήν στρέφει στόν θεό.

Ὅ,τι ἰσχύει γιά τήν ἄνεση, ἰσχύει καί γιά τήν γαστριμαργία. Δέν μπορεῖς, ἰσχυρίζεται, νά κάνεις τόν πνευματικό ἄνθρωπο καί τήν ἴδια στιγμή νά σκάς ἀπό τήν πολυφαγία καί τήν πολυποσία.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γράφοντας πρός τήν μοναχή Ξένη, τήν προτρέπει στήν ἄσκηση, λέγοντάς της «... μεῖνε μακριά ἀπό τήν ἄνεση, τήν ἀπόλαυση καί τήν καλοπέραση, διότι ὅλα αὐτά γεννοῦν τήν ἀναληθσία, τήν πώρωση καί τήν σκληρότητα τῆς καρδιᾶς».

Κανένας πνευματικός άνθρωπος δέν εἶναι φιλάργυρος, φιλήδονος καί φίλαρχος. Ὅλοι οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι ἦσαν καί εἶναι ἀφιλάργυροι, ἐλεήμονες, μεγάλοι νηστευτές καί ἀποφεύγουν τήν δόξα, τά ἀξιώματα καί τίς πρωτοκαθεδρίες. Γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς εὐσέβειας εἶναι ἡ προσπάθεια, ὁ ἀγώνας πού κάνει ὁ χριστιανός προκειμένου νά ἀποκοπεῖ ἀπό τά «τερπνά» του κόσμου τούτου. Ὅποιος ἀγαπᾷ καί κυνηγᾷ τήν ἀνάπαυση, στερεῖται ἀληθινῆς εὐσεβείας.

Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέγει: «...μήν θεωρεῖς ἀληθινά ἐνάρετον αὐτόν πού εἶναι ὡς «δεμένος» μέ τήν ἀγάπη τῆς παρούσης ζωῆς». Γί αὐτό καί ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἀναφέρει ὅτι πρώτη ἀρετή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ περιφρόνηση τοῦ σώματος.

Ἡ νηστεία εἶναι τό πρῶτο καί μεγάλο ἄλμα πρός τήν καταφρόνηση τοῦ σώματος, τῆς γήϊνης, τῆς κοσμικῆς ζωῆς. Κανένας ἅγιος δέν ἦταν γαστρίμαργος καί λαίμαργος. Μέ ὄπλο τήν νηστεία καί τό κομποσχοῖνι πολεμοῦσαν μέχρι θανάτου τήν φιληδονία. Ἡ Ὑπεραγία θεοτόκος νήστευε αὐστηρά. Ὁ Τίμιος Πρόδρομος ζοῦσε μέ ἀκρίδες (=ἄκρες βοτάνων) καί ἄγριο μέλι. Ὁ ἀπ. Παῦλος «ἐν λιμῶ, ἐν δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις» (Β΄ Κορ. 11:27). Ὁ ἀπ. Πέτρος ζοῦσε μέ ἐλιές σέ ἄλμη καί λάχανα. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ζοῦσε μέ χυλό ἀπό βρώμη (=δημητριακό). Μερικοί μάλιστα ἅγιοι ἀγωνίζονταν μέ ἀκραίους τρόπους, ὥστε προκαλοῦσαν «σκάνδαλο». Οὐδέποτε λ.χ. κατέλυσαν λάδι στή ζωή τους.

Ἡ σκληρότητα στή ζωή μας γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ φέρνει στήν καρδιά μας τήν τρυφεράδα τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ θεῖες ἡδονές γεννιοῦνται ἀπό τίς σωματικές ὀδύνες. Οἱ Πατέρες ἔδωσαν αἷμα ψυχῆς καί ἔλαβαν πνεῦμα. Μέ ἰδρώτα καί κόπο ἔλαβαν τήν Χάρη. Πέταξαν τόν ἑαυτό τους καί τόν βρῆκαν στά χέρια τοῦ θεοῦ. Ὅσο κάθεται κανείς, τόσο χαλαρώνει. Ὅσο ἐργάζεται, τόσο δυναμώνει.

Στόν Ἄθωνα, στό Ἅγιον Ὄρος, ὑπάρχουν ἅγιοι γέροντες πού χαίρονται ἀπό τήν κακοπάθεια, καί μέσα ἀπό αὐτήν τήν σωματική κακοπάθεια ἔρχεται ἡ ψυχική καί πνευματική πρόοδος. Χρειάζεται αὐταπάρνηση. Δέν γίνεται χωρίς κόπο νά ἀποκτήσουμε ἀγιότητα.

Ἐπειδὴ ὑπάγομαι στὴν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα, ὅπου ἔγινα μεγαλόσχημος μοναχὸς καὶ ἱεροδιάκονος, θά ἤθελα νὰ τελειώσω τὴν ὁμιλία μου μὲ λίγα λόγια γιὰ αὐτὸ τὸ μοναστήρι τῆς Παλαιστίνης, τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐρήμου πού ἀποτελεῖ πρότυπο ἐφησυχασμοῦ καὶ ἀσκήσεως, σώματος καὶ ψυχῆς, γιὰ αἰῶνες τώρα. Ἡ Ἀδελφότητα τῶν Σαββαϊτῶν εἶναι τὸ «προκεχωρημένο φυλάκιο» τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας στὸς Ἁγίους Τόπους καὶ στὸν κόσμον ὁλόκληρο. Εἶναι πάντοτε ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἐποπτεῖαν τοῦ ἐκάστοτε Πατριάρχου Ἱεροσολύμων πού τυπικά θεωρεῖται, τιμῆς ἕνεκεν, ἡγούμενος τῆς Λαύρας. Ἡ ἀδελφότητα τῶν Σαββαϊτῶν Πατέρων διάγει βίον αὐστηρότατον καὶ λειτουργεῖ στηριζομένη ἀπόλυτα στίς ἐντολές καὶ ὑποδείξεις τοῦ Ἁγίου Σάββα.

Μία μόνο φορά τὴν ἡμέρα ὑπάρχει κοινὴ τράπεζα, ἐκτός Σαββάτου, Κυριακῆς καὶ μεγάλων δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὅποτε ὑπάρχει καὶ δευτέρα τράπεζα, μετὰ τὸν Ἑσπερινόν. Οἱ νηστεῖες γίνονται μὲ πᾶσαν ἀκρίβειαν.

Τὸ 24ωρο τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν ὑπολογίζεται σύμφωνα μὲ τὴν βυζαντινὴ ὥρα, ἡ ὁποία ρυθμίζεται ἔτσι ὥστε ἡ δύσις τοῦ ἡλίου νὰ συμπίπτει μὲ τὴν δωδεκάτην ὥραν καὶ ἡ ὁποία μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς πορείας τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἐποχῶν τοῦ χρόνου. Τὸ ἡμερονύκτιον χωρίζεται σὲ 3 ὀκτάωρα πού εἶναι ἀφιερωμένα στὴν προσευχή, στὰ διακονήματα καὶ στὴν ἀνάπαυση.

Οἱ μοναχοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ παρευρίσκονται σὲ ὅλες τίς κοινές προσευχές-ἀκολουθίες. Οἱ μεγαλόσχημοι μοναχοὶ τελοῦν καθημερινῶς, στὸ κελί τούς 300 ἐδαφιαῖες μετάνοιες (ἢ κοινῶς στρωτές) καὶ 24 «κατοστάρια» κομβοσχοίνια.

Ὁ κανόνας τῶν μοναχῶν ρυθμίζεται ἀπὸ τὸν πνευματικὸ τῆς Λαύρας καὶ εἶναι ἀνάλογος τῆς ἡλικίας καὶ τῶν διακονημάτων ἐκάστου. Τὰ διακονήματα, ἐργασίες καὶ ὑποχρεώσεις τῶν μοναχῶν, εἶναι ἐντός καὶ ἐκτός τοῦ μοναστηριοῦ, τῆς Λαύρας, ὅπως τοῦ Σκευοφύλακα, τοῦ Οἰκονόμου, τοῦ Τυπικάρη, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, τοῦ Βιβλιοφύλακα, τοῦ Ἀρχοντάρη, τοῦ Πορτάρη (=θυρωροῦ), τοῦ Τραπεζάρη, τοῦ Προσφοράρη, τοῦ Φούρναρη, τοῦ Μαγείρου, τοῦ Γραμματέως, τοῦ Παραηγουμένου, τοῦ Ὁδηγοῦ (τοῦ αὐτοκινήτου τῆς

μονῆς) καί τῶν βοηθῶν αὐτῶν.

Ἄρκετοί πατέρες τῆς Λαύρας κρατοῦν τήν λεγόμενη «άλουσία» (=ὄχι λούσιμο τῶν μαλλιῶν καί ὄχι μπάνιο), ὡς ἄσκηση. Ἐπίσης, σύμφωνα μέ τά ὅσα ἐθέσπισεν ὁ Ἅγιος Σάββας, ἀπαγορεύεται οἱ μοναχοί τῆς Λαύρας νά διατηροῦν φιλίες ἢ νά κάνουν ἐπισκέψεις, νά ἔχουν ἀλληλογραφία, νά κάνουν ταξίδια ἄνευ λόγου καί εὐλογίας. Ἀπαγορεύεται νά γίνονται ἀνάδοχοι σέ βαπτίσεις, διότι ἄν ὁ καλόγηρος γίνεται αἷτιος σκανδάλου, ὄχι μόνον γιά τήν Λαύρα, ὄχι μόνον γιά τούς χριστιανούς, ἀλλά καί γιά τούς ἀλλοδόξους καί ἀλλοθρήσκους, τότε πρέπει ἀπαραιτήτως νά ἀποκόπτεται καί νά ἀπομακρύνεται ἀπό τήν ἀδελφότητα.

Ἡ μονή αὐτή προσφέρεται γιά ἄσκηση, τάξη καί πειθαρχία, διότι εὐρίσκεται μέσα στήν καρδιά τῆς ἐρήμου, ὁπότε οὔτε νερό ὑπάρχει ἄφθονο, οὔτε ἠλεκτρικό, οὔτε δίκτυο γιά τηλέφωνα καί ἠλεκτρονικούς ὑπολογιστές. Ἡ θερμοκρασία τό καλοκαίρι, ὑπό σκιάν, φθάνει τούς 40ο – 45ο βαθμούς Κελσίου. Ὁ χειμῶνας εἶναι ἥπιος, ἀλλά ἄν κάνει λίγο κρύο θέρμανση δέν ὑπάρχει, οὔτε στό καθολικό, οὔτε στούς ὑπολοίπους ναούς καί παρεκκλήσια τῆς μονῆς, οὔτε στά κελιά τῶν πατέρων, οὔτε σέ ἄλλους χώρους τῆς μονῆς.

Ἡ πνευματική καί ἀσκητική ζωή τῆς Λαύρας αὐτῆς, καθώς καί ἡ ποικίλη αὐτῆς συνεισφορά στήν ἀντιμετώπιση προβλημάτων τῶν Ἁγιοταφιτῶν πατέρων, τοῦ Ὁρθοδόξου ἀραβοφώνου ποιμνίου μας καί τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν τῶν Ἁγίων Τόπων, δύναται καί σήμερον νά ἐπαληθεύσει τήν, πρό αἰώνων, γενομένην διαπίστωση ὅτι: «Ὅπως ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι ἡ βασίλισσα πασῶν τῶν πόλεων, οὕτω καί ἡ Λαύρα τοῦ Ἁγιασμένου Σάββα εἶναι ἡ πριγκήπισσα πασῶν τῶν ἐρήμων, καί καθ' ὅσον ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι τό πρότυπον ἄλλων πόλεων, τοσοῦτον καί ὁ Ἅγιος Σάββας (ἡ μονή του) τό παράδειγμα δι' ἄλλας μονάς».

Ἡ τόση ἄσκηση τῶν πατέρων στή Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα κάνει τά σώματά τους νά εἶναι εὐλύγιστα, μετά τήν κοίμησή τους. Ὅταν δέ ἐναποθέτονται ἐπάνω σε πέτρινες πλάκες, καί ὄχι στό χῶμα, μέσα στό ὑπόγειο -ὡς κατακόμβη- κοιμητήριον τῆς μονῆς, ἐκεῖ μέ τήν

πάροδο τοῦ χρόνου ἔρχονται σέ ἀποσύνθεση, χωρίς ὅμως νά μυρίζουν καί χωρίς νά σκουληκιάζουν, ἀλλά λιώνουν ὅπως λιώνει τό κερι καί εὐωδιάζουν ὅπως εὐωδιάζει τό θυμίαμα.

Ὁ αὐστηρός ἀγῶνας ἄσκησης, ἡ αὐτοεγκατάλειψη, ἡ πλήρης ἐξουθένωση καί ὁ ἐκμηδενισμός τῶν μοναχῶν θεωρήθηκε ἀπό πολλούς ἀγίους ἰσότιμη μέ τό μαρτύριο. Ὅλα αὐτά τά φαινόμενα ἀκραίας μοναχικῆς ἄσκησης, ὅλα αὐτά τά φαινόμενα καί οἱ διαστάσεις ἐνός, ὑπερβολικῆς αὐστηρότητας, πνευματικοῦ ἀγῶνα πού προελέχθησαν, ὅπως εἶναι ἡ ὀρθοστασία, τά φορτία μέ ἀλυσίδες, τά σιδερένια δεσμά, ὁ ἐγκλεισμός, ἡ αὐτοφυλάκιση, ἡ διά βίου σιωπή καί διακονία, ἡ ἄρνηση κάθε εἴδους ἐκπολιτισμένης ζωῆς μέσα σέ μία γενική στέρηση -στήν ἀπόλυτη μορφή της- γίνονται μέ σκοπό τήν θέωση, τόν ἀγιασμό, τήν ἀγάπη πρὸς τόν θεό, τόν θεῖο Ἔρωτα πρὸς τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν καί τήν ἀπόλαυση τῆς ζωῆς τῆς ἐν τῷ Παραδείσῳ καί τῶν Ἐπουρανίων ἀγαθῶν, μέ τήν θέα τοῦ Παναγίου Προσώπου Του.

Ἀμήν, γένοιτο.

Πηγή ὑλικοῦ:

Ἀρχιμ. Ἰγνάτιος, Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ποιμένων, Εἰσήγηση πού ἐκφωνήθηκε στή Διεθνῆ Ὁρθόδοξη Συνάντηση Ἡγουμένων, Μοναχῶν καί Μοναζουσῶν τῆς Πολωνίας, πού ἔλαβε χώρα στήν Ἀνδρῶα Ἱερά Μονή τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου τοῦ Αἰγυπτίου στό χωριό Γιαμπλέτσα, τό Σεπτέμβριο 2011